

संघीय गणतन्त्र जर्मनीको आधारभूत कानून

संस्करण: डिसेम्बर २०००

प्रकाशक:

जर्मन बुन्डेस्टाग प्रशासन - जनसमुदाय संबन्ध शाखा, बर्लिन २००१

समग्र निर्माण: एब्नर उल्म

संघीय राष्ट्रपतिको भनाई

९ नोभेम्बर १९८९ मा बर्लिन पर्खाल ढल्यो । पर्खाल माथि नाचिरहेका जनसमुदायहरु जर्मनको इतिहासमा नै सबैभन्दा खुशी र आनन्दित थिए । बर्लिन पर्खालको गिराई GDR (अनुवादकको अनुमान – लोकतान्त्रिक गणतन्त्र जर्मनी) मा भएको शान्तिपूर्ण लोकतान्त्रिक आन्दोलन (क्रान्ति) को उत्कर्ष थियो । यसले स्वेच्छाचारी शासनको अन्त र पुर्वी जर्मनीका एक करोड साठीलाख मानिसहरुको स्वतन्त्रताको सुरुआतको युगलाई अंकित गर्‍यो र तीन अक्टोबर १९९० का दिन वास्तविकतामा परिणत भएको जर्मनीको एकताको बाटोलाई खुला गरिदियो ।

आधारभूत कानून र यसमा समाहित भएका मुल्यहरु जीडिआर मा भएको स्वतन्त्रताको आन्दोलनका लागि कारक शक्ति र प्रेरणाका श्रोतहरु थिए । मानव गरिमा प्रतिको प्रतिबद्धता, व्यैक्तिक स्वतन्त्रता, विश्वास र धर्म प्रतिको स्वतन्त्रता, कानूनको शासन र सामाजिक राज्य आदिलाई आधारभूत कानूनमा राखिएको थियो जसले संघीय गणतन्त्रलाई जर्मन भूमिमा अहिले सम्मकै सबै भन्दा मानवीय राज्यको रूपमा स्थापित गरिदियो ।

एकिकृत जर्मनीको दशवर्ष सहित संघीय गणतन्त्रको ५० वर्षको इतिहासमा हामीले लोकतन्त्रसंबन्धी पाठ मात्र सिकेनौं बरु निरन्तररूपमा आधारभूत कानूनमा जीवन भर्ने प्रयत्न समेतमा लाग्यौं । आधारभूत कानून नागरिकहरुको लागि ठूलो अवसर हो भनेर एकपटक गुस्ताव हेइनेमानले भनेका थिए । उनको भनाईको मतलब यो थिएन कि राज्य र यसको प्रणालीहरु एक सुपरमार्केट हो जहाँ हामीलाई जे जे चाहिन्छ आफै लिन सकौं वा अरु धेरैकुरा पाइयोस । बरु त्यसको विपरित, आधारभूत कानूनले हाम्रो समाजलाई निर्माण गर्नका निम्ति हामी सबैलाई सकृयरूपमा सहभागी हुन एउटा निमन्त्रणा दिएको छ । सामाजिक तथा राजनीतिक मामलाहरुमा सम्भव भएसम्म धेरै जनसमुदायहरु सहभागी हुनु पर्दछ किनकि त्यो नै उनीहरुको बाँच्ने आधार र भविष्य हो जो खतरामा परेको छ ।

त्यसैले, यो आधारभूत कानूनले प्रदान गरेको ठूलो अवसर हो: यसले हामीलाई, राजनीतिक पार्टीहरु र संगठनहरुका माध्यमबाट, नागरिक समुहहरु तथा सहकारी प्रयासहरु अन्तर्गत, चर्चहरुका माध्यमबाट, र परोपकारी संस्थाहरु तथा समाजमा हाम्रा कामहरु मार्फत समाजमा सकृय भूमिका खेल्नकालागि आह्वान गर्दछ ।

आधारभूत कानून आफैमा राज्य होइन । तर यसले राज्य निर्माण गर्नका लागि हामीलाई मजबुत आधार प्रदान गर्दछ । र, त्यसका लागि, हामीलाई यस्ता नागरिकहरुको खाँचो छ, जो छेउमा उभिएर अरुले काम गरिदिन्छ, कि भनेर पर्खदैन बरु हाम्रो समाजको भविष्य भनेको हामी सबैको मामिला हो भनेर बुझ्दछ ।

आधारभूत कानूनको सबैभन्दा महत्वपूर्ण वाक्य भनेको जहिल्यै पनि धारा १ नै हुनेछ: “मानवीय गरिमा अनतिक्रम्य हुनेछ” । यो सुरुको वाक्यमा आधारभूत कानूनका जन्मदाताहरुले राज्य वा राज्यका पदाधिकारीहरु वा मूलुकलाई सुविचारित रूपमा नै ध्यान दिइ रहेका थिएनन् । बरु, मान्छेलाई र व्यक्तिको स्वभिमानलाई ध्यानमा राखियो । यसले तथाकथित माथिल्लाहरुका लागि मानव जीवन तथा जीवनका अवसरहरुको बलिदानी गरिने प्रत्येक विचारधारालाई प्रष्टसंग नकार्दछ । र, यो उत्पत्ति, रंग, धर्म वा विश्वासको आधारमा गरिनै सबैखाले भेदभावहरुको पनि अस्वीकृति हो ।

धारा १ ले यो भन्दैन कि: “जर्मन जनताहरुको स्वभिमान अनतिक्रम्य हुनु पर्दछ” । नत यसले तन्दरुस्त र धनाड्यहरुको स्वभिमानलाई नै इंगित गर्दछ । यो त मानव स्वभिमानको अनतिक्रम्यता प्रतिको प्रतिबद्धता हो । यो अमूर्त दार्शनिक अवधारणा होइन, बरु जसले कनुनी

शासन अन्तर्गत रहेको हाम्रो लोकतान्त्रिक तथा सामाजिक राज्यमा राजनीतिक उत्तरदायित्व वहन गर्दछ, ती सबैका लागि वाध्यात्मक दायित्व तथा साधना गर्नेपने लक्ष हो ।

बर्लिन, ९ नोभेम्बर १९९९

Table of Contents

प्रस्तावना :-	10
एक: आधारभूत अधिकारहरु.....	11
धारा १_मानवीय गरिमा	11
धारा २_वैयक्तिक स्वतन्त्रता	11
धारा ३_कानूनको अगाडि समानता	11
धारा ४_विश्वास, अन्तस्करण र मान्यता प्रतिको स्वतन्त्रता	12
धारा ५_अभिव्यक्तिको स्वतन्त्रता	12
धारा ६_विवाह र परिवार: विवाह नभै जन्मएका बालबालिकाहरु	12
धारा ७_विद्यालय शिक्षा	13
धारा ८_भेला हुने स्वतन्त्रता.....	13
धारा ९_संघ संस्थाको स्वतन्त्रता.....	13
धारा १०_पत्राचार, हुलाक र दुरसंचारको गोपनीयता.....	14
धारा ११_आवतजावतको स्वतन्त्रता.....	14
धारा १२_पेशागत स्वतन्त्रता: वाध्यात्मक श्रममा प्रतिबन्ध	14
धारा १२क_अनिवार्य सैनिक तथा विकल्प सेवा	15
धारा १३_निवासको अनतिक्रम्यता	16
धारा १४_सम्पत्ति, उत्तराधिकार, जफत.....	16
धारा १५_सामाजिकीकरण	17
धारा १६_नागरिकता, सुपुर्दगी	17
धारा १६(क)_शरणको अधिकार	17
धारा १७_निवेदनको अधिकार.....	18
धारा १७क_प्रतिरक्षा र वैकल्पिक सेवाका सम्बन्धमा कानूनद्वारा निश्चित आधारभूत हकहरु उपर बन्देज	18
धारा १८_मौलिक अधिकार खोस्नेकार्य.....	19
धारा १९_आधारभूत अधिकारहरुको बन्देज	19
दुई: संघीयता र ल्यान्डर	20
धारा २०_आधारभूत संस्थागत सिद्धान्तहरु, संवैधानिक व्यवस्थाहरुको प्रतिरक्षा	20
धारा २०(क)_जीवनको प्राकृतिक आधारहरुको संरक्षण	20
धारा २१_जनैतिक दलहरु	20
धारा २२_भ्रण्डा	21
धारा २३_युरोपियन संघ	21
धारा २४_अन्तर्राष्ट्रिय संगठनहरु.....	22
धारा २५_अन्तर्राष्ट्रिय कानून र संघीय कानून	22
धारा २६_आक्रमण र युद्धको तयारीमा प्रतिबन्ध	22
धारा २७_व्यापारी जहाज	23

धारा २८_राज्य विधान र स्थानीय स्वशासनको संघीय प्रत्याभूति	23
धारा २९_को नयाँ सिमाङ्कन	23
धारा ३०_संघ र बीच अधिकारको बाँडफाँड	25
धारा ३१_संघीय कानूनको सर्वोच्चता	25
धारा ३२_विदेश सम्बन्ध	25
धारा ३३_समान नागरिकता, व्यवसायिक नागरिकसेवा	25
धारा ३४_कार्यालयको काम कर्तव्यको उल्लंघनका लागि दायित्व	26
धारा ३५_कानूनी र प्रशासनिक सहायता: विपत्तका बेला सहायता	26
धारा ३६_संघीय निकायहरूका कर्मचारी	26
धारा ३७_संघीय कार्यान्वयन	27
तीन: बुन्डेस्टाग	28
धारा ३८_निर्वाचन	28
धारा ३९_व्यवस्थापिकाको बैठक र अवधि	28
धारा ४०_अध्यक्ष; कार्यविधिका नियमहरू	28
धारा ४१_निर्वाचनको छानविन	29
धारा ४२_कार्यविधिहरू; मतदान	29
धारा ४३_संघीय सरकार तथा बुन्डेस्टातका सदस्यहरूको उपस्थिति	29
धारा ४४_अनुसन्धानात्मक समितिहरू	29
धारा ४५_युरोपियन युनियनमा समिति	30
धारा ४५क_विदेश मामिला र प्रतिरक्षा समिति	30
धारा ४५ख_सशस्त्र बलका निमित्त संसदीय आयुक्त	30
धारा ४५ग_उजुरी समिति	30
धारा ४६_उन्मुक्तिहरू	31
धारा ४७_प्रमाण पेश गर्नु नपर्ने अधिकार	31
धारा ४८_सदस्यहरूको हक	31
धारा ४९_खारेज गरिएको	32
चार: बुन्डेस्टात	33
धारा ५०_कार्यहरू	33
धारा ५१_गठन	33
धारा ५२_अध्यक्ष; कार्यविधि	33
धारा ५३_संघीय सरकारका सदस्यहरूको उपस्थिति	34
चार(क): संयुक्त समिति	35
धारा ५३क_गठन: कार्यविधि; सूचनाको हक	35
पाँच: संघीय राष्ट्रपति	36
धारा ५४_निर्वाचन	36

धारा ५५_बेमेल.....	36
धारा ५६_पदको सपथ	36
धारा ५७_असक्तता वा रिक्तता.....	37
धारा ५८_थपहस्ताक्षर.....	37
धारा ५९_संघको प्रतिनिधित्व.....	37
धारा ५९क_खारेज गरिएको छ.....	37
धारा ६०_संघीय न्यायाधीशहरु, संघीय कर्मचारीहरु, तथा सैनिक पदाधिकारीहरुको नियुक्ति तथा बर्खास्ती; माफी	38
धारा ६१_संघीय संवैधानिक अदालतमा महाभियोग	38
छ: संघीय सरकार	39
धारा ६२_गठन.....	39
धारा ६३_संघीय चान्सलर को निर्वाचन र नियुक्ति	39
धारा ६४_संघीय मन्त्रीहरुको नियुक्ति तथा बर्खास्ति.....	39
धारा ६५_संघीय सरकारभित्रको अधिकारी	39
धारा ६५क_सशस्त्र बलमाथिको नियन्त्रण.....	40
धारा ६६_बेमेल	40
धारा ६७_अविश्वासको रचनात्मक मत.....	40
धारा ६८_विश्वासको मत; बुन्डेस्टागको अन्त	40
धारा ६९_संघीय उपचान्सलर ; संघीय सरकारका सदस्यहरुको पदावधि	41
सात: संघको व्यवस्थापकीय अधिकारहरु.....	42
धारा ७०_ र संघबीच विधायिकी अधिकारको विभाजन	42
धारा ७१_संघको एकल विधायिकी अधिकार: परिभाषा	42
धारा ७२_संघको समवर्ती विधायिकी अधिकार: परिभाषा	42
धारा ७३_एकल विधायिकी अधिकारका क्षेत्र	42
धारा ७४_समवर्ती विधायनका क्षेत्र	43
धारा ७४क_संघको समवर्ती विधायिकी अधिकार: सार्वजनिक सेवामा रहेका सदस्यहरुको पारिश्रमिक, निवृत्तिभरण, तथा सम्बन्धित सुविधाहरु.....	45
धारा ७५_संघीय कानुनी संरचनाको दायरा	45
धारा ७६_विधेयकहरु	46
धारा ७७_विधायिकी प्रकृया	47
धारा ७८_संघीय कानुनहरु बन्ने तरिका.....	47
धारा ७९_आधारभूत कानुनको संशोधन	48
धारा ८०_वैधानिक दस्तावेजहरु (नियमहरु) जारी गर्ने सम्बन्धी.....	48
धारा ८०क_विषम परिस्थितिमा कानुनी प्रावधानहरुको प्रयोग.....	48
धारा ८१_विधायिकी संकटकाल	49
धारा ८२_घोषणा, प्रकाशन, तथा प्रारम्भ	49

आठ: संघीय कानून तथा संघीय प्रशासनको कार्यान्वयन.....	51
धारा ८३ संघ र बीच अधिकारको विभाजन	51
धारा ८४ द्वारा आफ्नै अधिकारमा कार्यान्वयन तथा संघको रेखदेख.....	51
धारा ८५ संघीय कमिशनमाथि द्वारा कार्यान्वयन	51
धारा ८६ संघीय प्रशासन.....	52
धारा ८७ प्रत्यक्ष संघीय प्रशासनका विषयहरू	52
धारा ८७क सशस्त्र बलको स्थापना र अख्तियारी.....	53
धारा ८७ ख संघीय सुरक्षा प्रशासन	53
धारा ८७ग आणविक उर्जा क्षेत्रको प्रशासन.....	54
धारा ८७घ हवाई यातायातको प्रशासन	54
धारा ८७ङ संघीय रेलमार्गको प्रशासन	54
धारा ८७च हुलाक तथा दुरसंचार.....	55
धारा ८८ संघीय बैंक.....	55
धारा ८९ संघीय जलमार्ग	55
धारा ९० संघीय राजमार्गहरू.....	56
धारा ९१ आन्तरिक संकट	56
आठ (क): संयुक्त कार्य	57
धारा ९१क संघीय कानूनबमोजिम संघको सहभागिता	57
धारा ९१ख संभौताबमोजिम संघ र बीच सहयोग आदानप्रदान हुने.....	57
नौ: न्यायपालिका.....	58
धारा ९२ अदालतहरू.....	58
धारा ९३ संघीय संबैधानिक अदालत: क्षेत्राधिकार	58
धारा ९४ संघीय संबैधानिक अदालतहरू: गठन.....	59
धारा ९५ एच्च संघीय अदालतहरू.....	59
धारा ९६ अन्य संघीय अदालतहरू; का अदालतहरूद्वारा संघीय क्षेत्राधिकारको अभ्यास.....	59
धारा ९७ न्यायाधीशहरूको स्वतन्त्रता	60
धारा ९८ संघीय तथा ल्याण्डका न्यायाधीशहरूको कानुनी हैसियत	60
धारा ९९ ल्याण्ड कानून सम्बन्धी विवादमा संघीय संबैधानिक अदालत र सर्वोच्च संघीय अदालतद्वारा निर्णय	61
धारा १०० आधारभूत कानूनहरूसंग कानूनहरूको संगति.....	61
धारा १०१ असामान्य अदालतहरू माथि प्रतिबन्ध	61
धारा १०२ मृत्युदण्डको उन्मूलन.....	61
धारा १०३ कानूनबमोजिम सुनवाई; पाश्चदशी फौजदारी कानून तथा दोहोरो दण्डसजाय मा प्रतिबन्ध	62
धारा १०४ थुनामा राख्दा दिइने कानुनी प्रत्याभूति	62
दश: अर्थ.....	63
धारा १०४क संघ र बीच खर्चको विनियोजन	63

धारा १०५_विधायिकी अधिकार.....	63
धारा १०६_कर राजस्वको विनियोजन	64
धारा १०६क_स्थानीय सामुहिक परिवहनका लागि संघीय अनुदान	66
धारा १०७_आर्थिक समीकरण	66
धारा १०८_आर्थिक प्रशासन	66
धारा १०९_ र संघको बजेट.....	67
धारा ११०_संघीयबजेट र बजेट कानून	68
धारा १११_अन्तरिम बजेट व्यवस्थापन.....	68
धारा ११२_अतिरिक्त बजेट खर्चहरू	69
धारा-११३_खर्च बढाउन अथवा राजश्व घटाउन संघीय सरकारको सम्मति	69
धारा ११४_लेखाको लेखापरिक्षण र प्रस्तुती.....	69
धारा ११५_सापट लिने	70
दश(क): प्रतिरक्षाको अवस्था	71
धारा ११५क_प्रतिरक्षाको अवस्थाको घोषणा र परिभाषा.....	71
धारा ११५ख_संघीय चान्सलर मा नेतृत्व हस्तान्तरण.....	71
धारा ११५ग_संघको व्यवस्थापकीय अधिकारहरूमा विस्तार.....	71
धारा ११५घ_जुरी विधेयक सम्बन्धमा व्यवस्थापकीय प्रक्रिया	72
धारा ११५ङ_संयुक्त समितिको अधिकार	72
धारा ११५च_संघीय सरकारको अधिकारहरू	73
धारा ११५ छ_संघीय संवैधानिक अदालतको हैसियत	73
धारा ११५ ज_संवैधानिक अंगहरूकोनिरन्तर संचालन	73
धारा ११५झ_ल्याण्ड सरकारहरूको अधिकार	74
धारा ११५ट_असाधारण कानुनी प्रावधानहरूको समयावधि	74
धारा ११५ठ_असाधारण उपायहरूको खारेजी, प्रतिरक्षा अवस्थाको अन्त्य, शान्तिको स्थापना.....	75
धारा ११६_जर्मनको परिभाषा, नागरिकताको पुनर्स्थापना.....	75
धारा ११७_धारा ३ को अनुच्छेद(२) र धारा ११ का सम्बन्धमा संक्रमणीय प्रावधान	75
धारा ११८_वर्लिन र ब्राण्डेनबर्गको नयाँ सीमा निर्धारण	76
धारा ११९_निष्काषित र शरणार्थीहरूका सम्बन्धमा कानुनी दस्तावेजहरू	76
धारा १२०_युद्धको परिणम स्वरूप भएका व्यवसायिक खर्च र दायित्व.....	76
धारा १२०क_अभिभाराहरूको समिकरण सम्बन्धी कानूनहरूको कार्यान्वयन	77
धारा १२१_“सदस्यहरूको बहुमत”को परिभाषा	77
धारा १२२_पुर्ववत् विधायिकी अधिकारहरूको अन्त्य.....	77
धारा १२३_पुर्ववत् कानून तथा सन्धिहरूको वैधानिकताको निरन्तरता	77
धारा १२४_विशेष विधायिकी अधिकारको दायरा भित्र संघीय कानूनको रूपमा निरन्तरता	78
धारा १२५_समवर्ती विधायिकी अधिकारको परिधिभित्र: बराबरी	78

धारा १२५क_समवर्ती वा संरचनागत कानूनको दायरा भित्र: बराबरी.....	78
धारा १२६_संघीय कानूनको रूपमा कानूनको निरन्तर प्रयोगको सम्बन्धमा असहमतिहरू.....	78
धारा १२७_संयुक्त आर्थिक क्षेत्रको प्रशासकीय कानून.....	79
धारा १२८_निर्देशन जारी गर्ने अख्तियारीको निरन्तरता.....	79
धारा १२९_कानूनी दस्तावेजहरू जारीगर्ने अधिकारको निरन्तरता.....	79
धारा १३०_विद्यमान अंगहरू उपर नियन्त्रण.....	79
धारा १३१_सार्वजनिक सेवामा रहिसकेका व्यक्तिहरूको कानूनी सम्बन्ध.....	80
धारा १३२_सार्वजनिक सेवामा रहेका व्यक्तिहरूको अधिकारहरूको अस्थायी निलम्बन.....	80
धारा १३३_संयुक्त आर्थिक क्षेत्रको प्रशासनको अधिकार तथा कर्तव्यहरूको उत्तराधिकार.....	81
धारा १३४_रिडिच सम्पतिहरू उपरको उत्तराधिकार.....	81
धारा १३५_पूर्ववत तथा निगमहरूको सम्पति उपरको उत्तराधिकार).....	81
धारा १३५क_पुरानो कर्तव्य.....	82
धारा १३६_बुण्डेस्ट्रातको पहिलो बैठक.....	83
धारा १३७_निर्वाचनमा खडा हुन पाउने कर्मचारीको अधिकार.....	83
धारा १३८_नोटीहरू.....	83
धारा १३९_नाजीकरणलाई रोक्ने प्रावधानहरूको वैधानिकतामा निरन्तरता.....	83
धारा १४०_धार्मिक समाजहरूसँग सम्बन्धित प्रावधानहरू.....	83
धारा १४१_ब्रेमेन प्रावधान.....	84
धारा १४२_ल्याण्ड कानूनहरूमा आधारभूत अधिकारहरू.....	84
धारा १४२(क)_खारेज गरिएको.....	84
धारा १४३_आधारभूत कानूनको संक्रमणबाट भएका विचलनहरू.....	84
धारा १४३क_संघीय रेलमार्गाहरूको निजीकरण.....	85
धारा १४३ ख_डच बुण्डेस्पोस्टको निजीकरण.....	85
धारा १४४_आधारभूत कानूनको अनुमोदन.....	85
धारा १४५_आधारभूत कानूनको घोषणा.....	86
धारा १४६_आधारभूत कानून कायम रहने समयावधि.....	86
आधारभूत कानूनको परिशिष्ट.....	87
धर्म र धार्मिक समाजहरू.....	87
धारा १३६.....	87
धारा १३७.....	87
धारा १३८.....	88
धारा १३९.....	88
धारा १४१.....	88
आधारभूत कानूनमा भएका संसोधनहरू.....	89
जर्मनको राष्ट्रिय गान.....	92

संघीय गणतन्त्र जर्मनीको लागि आधारभूत कानून

२३ मे, १९४९

संसदीय परिषदको २३ मे १९४९ मा वोन एम रेइनको सार्वजनिक कक्षमा भएको बैठकले संघीय गणराज्य जर्मनीको आधारभूत कानून जसलाई संसदीय परिषदले ८ मे, १९४९ मा निर्णय गरेको थियो, लाई १६ देखि २२ मे को हप्तामा जर्मन लेण्डरको उपस्थित सांसदहरूको दुई-तिहाई मतले अनुमोदन गर्‍यो भन्ने कुरालाई सुनिश्चित गर्‍यो ।

यहि तथ्यको आधारमा अध्यक्षहरूको प्रतिनिधित्वहरू मार्फत संसदीय परिषदले आधारभूत कानूनलाई हस्ताक्षर गरी घोषण गर्‍यो ।

यसपछि आधारभूत कानून धारा १४५ को अनुच्छेद (३) को आधारमा संघीय कानून प्रकाशन (राजपत्र) मा प्रकाशित गरियो ।

प्रस्तावना :-

इश्वर र मानिसप्रतिको उत्तरदायित्व प्रति सचेत हुँदै, एकिकृत यूरोपको एक सहयोगीको रूपमा विश्व शान्तिको प्रवर्द्धन गर्ने प्रतिवद्धताबाट उत्प्रेरित भै, जर्मन जनताहरूले संवैधानिक अधिकारको अभ्यास गर्ने क्रममा आधारभूत कानूनको निर्माण गरेका हुन ।

लानदेन अफ बादेन उर्तेम्बर्ग, बाभारिमा, बर्लिन, ब्रान्डेनबर्ग, ब्रेमेन, हेम्बर्ग, हेस्से, लोबर सेक्सोनी, माक्लेनबर्ग-वेस्टेन पोमेरानिया, नर्थ रिने-वेस्टफालिया, रिनेल्याण्ड-पालटिनेट, सारलाण्ड, स्याक्सोनी, स्याक्सोनी-आनह्याल्ट, चेल्सविक-होल्स्टेन र थुरिङ्गियाका जर्मनीहरूले आत्म निर्णयको स्वतन्त्रता सहितको जर्मनको एकता र स्वतन्त्रता प्राप्त गरे । त्यसैकारणले यो आधारभूत कानून सम्पूर्ण जर्मन जनताहरूबीच लागू हुन्छ ।

एक: आधारभूत अधिकारहरु

धारा १

मानवीय गरिमा

- (१) मानवीय गरिमा अनतिक्रम्य हुनेछ । यसलाई सम्मान गर्ने र रक्षा गर्ने कर्तव्य राज्यका सबै पदाधिकारीहरुको हुनेछ ।
- (२) त्यसैले जर्मन जनताहरु अनतिक्रम्य र अहरणीय मानव अधिकारलाई विश्वका प्रत्येक समुदायको न्याय र शान्तिको आधार ठान्दछन् ।
- (३) निम्न आधारभूत अधिकारहरु व्यवस्थापिका, कार्यपालिका र न्यायपालिकालाई सिधै लागू हुने कानूनको रूपमा बन्धनकारी हुनेछ ।

धारा २

वैयक्तिक स्वतन्त्रता

- (१) प्रत्येक व्यक्तिलाई अरुको अधिकारहरुको हनन नगरी वा संवैधानिक व्यवस्था र नैतिक कानूनको उल्लंघन नगरी आफ्नो व्यक्तित्व स्वतन्त्र रूपमा विकास गर्ने हक (अधिकार) हुनेछ ।
- (२) प्रत्येक व्यक्तिलाई जीवन र शारीरिक अक्षुण्णताको अधिकार हुनेछ । व्यक्तिको स्वतन्त्रता अनतिक्रम्य हुनेछ । यी अधिकारहरुलाई कानूनद्वारा मात्रै हस्तक्षेप गर्न सकिनेछ ।

धारा ३

कानूनको अगाडि समानता

- (१) कानूनको अगाडि सबै समान हुनेछन् ।
- (२) महिला र पुरुषको समान अधिकार हुनेछ । महिला र पुरुषको समान अधिकारलाई वास्तविक रूपमा कार्यान्वयन गराउने कुरालाई राज्यले प्रवर्द्धन गर्नेछ र विद्यमान कमजोरीहरु उन्मुलन गर्न आवश्यक कदम चाल्नेछ ।
- (३) लिङ्ग, वंश, जाति, भाषा, बासस्थान र उत्पत्ति, विश्वास वा धार्मिक वा राजनैतिक विचारका आधारमा कुनैपनि व्यक्तिलाई सहयोग र असहयोग (काखा वा पाखा) गरिने छैन । अशक्तताको कारणबाट कुनैपनि व्यक्तिलाई अवहेलना गरिने छैन ।

धारा ४

विश्वास, अन्तस्करण र मान्यता प्रतिको स्वतन्त्रता

- (१) विश्वास र अन्तस्करणको स्वतन्त्रता र धार्मिक र दार्शनिक विचारलाई अवलम्बन गर्न पाउने स्वतन्त्रता अनतिक्रम्य हुनेछ ।
- (२) विना रोकटोक धार्मिक अभ्यास गर्ने कुराको प्रत्याभूति गरिनेछ ।
- (३) कुनैपनि व्यक्तिलाई उसको इच्छा विपरीत हतियार प्रयोग हुने सैनिक सेवामा लाग्न बाध्य बनाइने छैन । यसलाई संघीय कानूनद्वारा विस्तृत रूपमा व्यवस्थित गरिनेछ ।

धारा ५

अभिव्यक्तिको स्वतन्त्रता

- (१) प्रत्येक व्यक्तिलाई भनाइ, लेखाइ र नक्साहरूमार्फत आफ्ना विचारहरू स्वतन्त्ररूपमा अभिव्यक्त गर्ने र प्रवाह गर्ने तथा सामान्य पहुचमा रहेका श्रोताहरूबाट विना रोकटोक आफूलाई सुसूचित गर्ने अधिकार हुनेछ । प्रकाशनको स्वतन्त्रता र प्रसारण तथा चलचित्रको माध्यमबाट सम्प्रेषण गर्ने स्वतन्त्रताको प्रत्याभूति गरिनेछ । त्यहाँ कुनै सेन्सर हुने छैन ।
- (२) उपरोक्त अधिकारहरूलाई युवाहरूको संरक्षणको तथा वैयक्तिक सम्मानको अधिकारका लागि सामान्य कानुनी प्रावधानहरूद्वारा सीमित गर्न सकिनेछ ।
- (३) कला तथा विद्वता, अनुसन्धान र अध्ययनको स्वतन्त्रता हुनेछ । अध्ययनको स्वतन्त्रताले कुनै पनि व्यक्तिलाई संविधान प्रतिको वफादारिताबाट विमुख गराउने छैन ।

धारा ६

विवाह र परिवार: विवाह नभै जन्मिएका बालबालिकाहरू

- (१) विवाह र परिवारले राज्यद्वारा विशेष संरक्षण प्राप्त गर्ने छैन ।
- (२) बालबालिकाको स्याहर सुसार र पालन पोषण बाबु आमाको स्वभाविक अधिकार र उनीहरूमाथि रहेको मुख्य दायित्व हो । राज्यले यो दायित्व पूरा गरे नगरेको कुराको रेखदेख गर्नेछ ।
- (३) कानूनद्वारा मात्र र यदि बाबु आमा तथा संरक्षकहरू आफ्नो कर्तव्य पालन गर्न असक्षम भएमा मात्र, वा अन्य किसिमका गंभिर हेलचेक्रयाइको कारणले बालबालिकाहरू खतरामा रहेमा मात्र बालबालिकालाई उसको परिवारबाट आमाबाबु र संरक्षकहरूको इच्छा विपरीत छुटाउन सकिनेछ ।
- (४) प्रत्येक आमालाई समुदायबाट संरक्षण र हेरचाह प्राप्त गर्ने अधिकार हुनेछ ।
- (५) विवाह नभै जन्मिएका बालबालिकाहरूलाई विवाहबाट जन्मेका बालबालिकाहरूले प्राप्त गर्ने सरह शारीरिक र मानसिक विकासको अवसर र सामाजिक हैसियत कानूनद्वारा प्रदान गरिनेछ ।

धारा ७.

विद्यालय शिक्षा

- (१) सम्पूर्ण विद्यालयहरू राज्यको रेखदेख अन्तर्गत रहनेछन् ।
- (२) बालबालिकाहरूले धार्मिक शिक्षा ग्रहण गर्ने नगर्ने भन्ने कुराको छिनोफानो गर्ने अधिकार आमाबाबु तथा संरक्षकलाई हुनेछ ।
- (३) धार्मिक शिक्षा असाम्प्रदायिक खालका स्कूलहरू बाहेक राज्य अन्तर्गतका विद्यालयहरूका नियमित पाठ्यक्रमहरूको अभिन्न अंग हुनेछन् । राज्यको रेखदेख गर्ने अधिकारमा प्रतिकूल प्रभाव नपर्ने धार्मिक शिक्षाहरू सम्बन्धित धार्मिक समुदायको सिद्धान्त अनुसार प्रदान गरिनेछ । शिक्षकहरूलाई उनीहरूको इच्छा विपरित धार्मिक शिक्षा दिन बाध्य पारिनेछैन ।
- (४) निजी विद्यालयहरू स्थापना गर्ने अधिकारको प्रत्याभूति गरिनेछ । निजी विद्यालयहरू जसले सार्वजनिक विद्यालयहरूको विकल्पको रूपमा सेवा पुऱ्याएका हुन्छन्, ले राज्यबाट स्वीकृति लिनुपर्नेछ र ल्याण्डेरको कानूनलाई पालना गर्नुपर्नेछ । निजी विद्यालयहरूको शैक्षिक उद्देश्य, सुविधाहरू वा उनीहरूका शिक्षक वर्गलाई दिइने व्यवसायिक तालिम सार्वजनिक विद्यालयहरूको भन्दा कमजोर नहुने भएमा र आमाबाबुको चाहानालाई माध्यम बनाएर छात्रछात्राहरूलाई अलग्याउने कुरालाई प्रश्रय दिइदैन भने मात्र यस्तो स्वीकृति दिइनेछ । यदि शिक्षकवर्गको आर्थिक तथा कानुनी हैसियतलाई पर्याप्तमात्रामा सुनिश्चित गरिएन भने स्वीकृति निलम्बन हुनेछ ।
- (५) यदि शैक्षिक पदाधिकारीहरूलाई निजी प्राथमिक विद्यालयले विशेष खालको अध्यापनको रुचि स्थापित गर्छ भने लाग्दछ वा आमाबाबु वा संरक्षकहरूको निवेदनबाट साम्प्रदायिक वा अन्तरसाम्प्रदायिक स्कूल वा खास दर्शनमा आधारित स्कूल स्थापित गर्नुपर्छ भने देखियो र त्यस्तो खालको सार्वजनिक प्राथमिक स्कूल त्यस क्षेत्रमा छैन भने मात्र निजी प्राथमिक विद्यालयलाई स्वीकृति प्रदान गरिनेछ ।
- (६) तयारीसम्बन्धी (preparatory) स्कूलहरू खारेज गरीएको छ ।

धारा ८.

भेला हुने स्वतन्त्रता

- (१) सबै जर्मनहरूलाई पूर्व सूचना वा स्वीकृति नलिइकन शान्तिपूर्वक विना हातहतियार भेला हुने स्वतन्त्रता हुने छ ।
- (२) सार्वजनिक स्थलको हकमा यो अधिकार कानूनद्वारा नियन्त्रित हुन सक्नेछ ।

धारा ९

संघ संस्थाको स्वतन्त्रता

- (१) सबै जर्मनहरूलाई संगठन र अन्य संस्थाहरू खोल्ने अधिकार हुनेछ ।
- (२) संगठन र संस्थाहरू जसको उद्देश्य र कार्यक्रमहरू फौजदारी कानूनहरूको उल्लंघन गर्ने वा संवैधानिक व्यवस्था वा अन्तर्राष्ट्रिय समझदारीबाट बनेको अवधारणाको विरुद्ध निर्देशित हुन्छन् भने त्यस्ता संगठन र संस्थाहरू प्रतिबन्धित हुनेछन ।

(३) प्रत्येक व्यक्ति तथा पेशा वा व्यवसायीलाई उनीहरूको कार्य र आर्थिक अवस्थाको सुधार र संरक्षण गर्नका लागि संगठन खोल्ने अधिकार हुनेछ । यो अधिकारलाई प्रतिवन्ध वा कमजोर पार्न खोज्ने सम्झौताहरू अमान्य हुनेछन् । धारा १२(क), धारा ३५ को अनुच्छेद (२) र (३) धारा ८७क को अनुच्छेद (४) वा धारा ९१ अनुसार अबलम्बन गरिएका कारवाइहरू यस अनुच्छेदको पहिलो वाक्यांशको अर्थ भित्र रोजगारी वा आर्थिक अवस्थाको सुधार तथा संरक्षण गर्न संगठनहरूबीच भएका औद्योगिक विवाद विरुद्ध लक्षित हुने छैन ।

धारा १०

पत्राचार, हुलाक र दुरसंचारको गोपनियता

(१) पत्राचार, हुलाक र दुरसंचारको गोपनियता अनतिक्रम्य हुनेछ ।

(२) कानून बमोजिम मात्र बन्देज लगाउन सकिनेछ । यदि यस्तो बन्देजले स्वतन्त्र लोकतान्त्रिक प्रणाली वा संघ अथवा कुनै ल्याण्डको अस्तित्व वा सुरक्षाका लागि सहयोग पुऱ्याउदछ भने यसबाट प्रभावित व्यक्तिलाई सो बन्देजको बारेमा सुचना नदिने अनि अदालतहरूको सहारा लिन पाईने कुराको सट्टामा व्यवस्थापिकाले नियुक्त गरेका निकायहरू तथा सहायक निकायहरूद्वारा घटनाको पुनरावलोकन गर्ने कुराको व्यवस्था कानूनले गर्न सक्नेछ ।

धारा ११

आवतजावतको स्वतन्त्रता

(१) सम्पूर्ण जर्मनहरूलाई संघीय भुभाग भरी आवतजावत गर्ने हक हुनेछ ।

(२) यो हकलाई कानून बमोजिम मात्र र पर्याप्त सहायता पुऱ्याउने माध्यमहरूको अभावले समुदायलाई विशेष बोझ पुऱ्याउने भएमा वा संघ वा कुनै ल्याण्डको अस्तित्व वा स्वतन्त्र लोकतान्त्रिक आधारभूत प्रणाली उपर आइपरेको तत्काल खतरालाई पन्छाउन, महामारीको खतरासंग मुकावला गर्न, भम्भीर प्रकारका दुर्घटना वा प्रकृतिक प्रकोपको सामना गर्न, युवाहरूलाई गम्भीर हेलचेक्र्याइबाट बचाउन, वा अपराधलाई रोक्न मात्र बन्देज लगाउन सकिनेछ ।

धारा १२

पेशागत स्वतन्त्रता: वाध्यात्मक श्रममा प्रतिवन्ध

(१) सम्पूर्ण जर्मनहरूलाई स्वतन्त्रतापूर्वक पेशा वा व्यवसाय, काम गर्ने स्थान तथा तालिम गर्ने ठाउँ रोज्ने हक हुनेछ । पेशा वा व्यवसायको अभ्यासहरू कानूनद्वारा वा कानूनबमोजिम नियमित हुनेछन् ।

(२) कुनैपनि व्यक्तिलाई, समग्ररूपमा र सबैलाई समानरूपले लागुहुने परम्परागत संरचना भित्रको सामुदायिक सेवा प्रतिको कर्तव्य पालनाको सिलसिला बाहेक खास प्रकारको काम गर्न लगाइने छैन ।

(३) अदालतको फैसलाबाट वैयक्तिक स्वतन्त्रतामा बन्देज लगाइएका व्यक्तिहरूलाई मात्र वाध्यकारी श्रममा लगाउन सकिनेछ ।

धारा १२क

अनिवार्य सैनिक तथा विकल्प सेवा

(१) अठार वर्ष उमेर पुगेका पुरुषहरुलाई सशस्त्र बल, संघीय सीमा प्रहरी वा कुनै नागरिक सुरक्षा संगठन सेवामा लगाउन सकिने छ ।

(२) कुनै व्यक्तिले अन्तस्करणको आधारमा हातहतियार प्रयोग हुने सैनिक सेवामा सेवा पुऱ्याउन नामञ्जुर गरेमा विकल्प सेवाहरुमा लगाउन सकिने छ । यस्तो विकल्प सेवाको सेवा अवधि सैनिक सेवा भन्दा बढी हुने छैन । यससम्बन्धी विस्तृत व्यवस्था कानुनद्वारा हुनेछ, जसले अन्तस्करणले दिएको आदेश अनुसार गरिने निर्णयको स्वतन्त्रतालाई हस्तक्षेप गर्ने छैन र जसले सशस्त्र बल वा संघीय सीमा प्रहरीको इकाई बाहेकका विकल्प सेवाको पनि व्यवस्था गर्ने छ ।

(३) यस धाराको अनुच्छेद (१) वा (२) बमोजिमको सेवाका लागि नबोलाइएका तर अनिवार्य सैनिक सेवा प्रदान गर्नुपर्ने व्यक्तिहरुलाई प्रतिरक्षाको अवस्था लागु भएपछि जनसमुदायको सुरक्षा लगायतका प्रतिरक्षाका लागि नागरिक सेवाहरुमा कानुनद्वारा जिम्मेवारी दिन सकिनेछ; प्रहरीको कामलाई पुरा गर्न वा सार्वजनिक सेवाहरुमा नियुक्ति गरिएका व्यक्तिहरुले मात्र सम्पन्न गर्न सक्ने अन्य सार्वजनिक प्रशासनसम्बन्धी स्वतन्त्र कार्यहरुमा उनीहरुलाई जिम्मेवारी दिन सकिनेछ । यस अनुच्छेदको पहिलो वाक्यले परिकल्पना गरेको कामहरुमा सशस्त्र बल भित्रका सेवाहरु, सैनिकहरुमा गरिने आपुर्तिहरु सम्बन्धी कुराहरु वा सार्वजनिक प्रशासकीय अधिकारीहरु सम्बन्धी कामहरु पर्दछन्; नागरिक जनसमुदायहरुमा गरिने आपुर्ति तथा पुऱ्याइने सेवाहरुसंग सम्बन्धित कामहरुको जिम्मेवारी दिने कार्य तिनीहरुका आधारभूत आवश्यकताहरु पुर्ताल गरिने वा उनीहरुलाई सुरक्षाको प्रत्याभूति दिने हदसम्म मात्र ग्राह्य हुने छ ।

(४) यदि प्रतिरक्षाको अवस्थामा नागरिक स्वास्थ्य प्रणाली वा स्थिर सैनिक अस्पतालहरुमा नागरिक सेवाहरु संचालनका लागि चाहिनेसंख्या स्वेच्छिकरूपमा^१ पूर्ति गर्न सकिएन भने, अठार वर्ष देखि पचपन्न वर्षबीचका महिलाहरुलाई त्यस्तो सेवामा कानुन बमोजिम बोलावट गर्न सकिने छ । जस्तोसुकै परिस्थिति आइपरे पनि उनीहरुलाई हातहतियार वोक्न लगाइने छैन ।

(५) प्रतिरक्षाको अवस्था सृजनाहुनु पूर्व यस धाराको अनुच्छेद (३) अन्तर्गतको जिम्मेवारीहरु धारा ८०क को अनुच्छेद (३) को पुर्वशर्तहरु पुरा भएपछि मात्र सुम्पन सकिने छ । यस धाराको अनुच्छेद (३) अनुसारका सेवाहरु प्रदान गर्ने विषयमा तयारी गर्नुपर्दा यदि विशेष ज्ञान वा सीपहरु आवश्यक पर्ने रहेछ भने कानुनबमोजिम तालिमहरुमा सहभागी गराउनु पर्ने हुन सक्तछ । यस्तो अवस्थामा यस अनुच्छेदको पहिलो वाक्य लागु हुने छैन ।

(६) यदि प्रतिरक्षाको अवस्थामा यस धाराको अनुच्छेद (३) को दोस्रो वाक्यमा उल्लेखित क्षेत्रहरुमा आवश्यक परेजति कामदारहरु स्वेच्छिक रूपमा आएनन् भने, सो आवश्यकतालाई पूर्ति गर्न जर्मन नागरिकहरुको पेशा वा नोकरीको स्थान छोड्न पाउने स्वतन्त्रतामा कानुनबमोजिम बन्देज लगाउन सकिने छ । प्रतिरक्षाको अवस्था सृजनाहुनु पूर्व, यस धाराको अनुच्छेद (५) को पहिलो वाक्य आवश्यक परिवर्तन सहित लागु हुनेछ ।

^१ चाहिने जति संख्यामा मानिसहरु भर्ना हुन आएनन् भने भन्ने अर्थमा – अनुवादक

धारा १३

निवासको अनतिक्रम्यता

(१) निवास अनतिक्रम्य हुनेछ ।

(२) न्यायाधीशले मात्रै वा ज्यादै महत्वपूर्ण घडिमा मात्रै कानुनले तोकेको अख्तियारवालाले खानतलासीको अधिकार दिन सक्नेछ, र त्यहाँ उल्लेख गरिएका तरिकाबमोजिम मात्र सो कार्य गर्न सकिने छ ।

(३) यदि कुनै व्यक्तिले कानुनले विशेष परिभाषा गरेको, खासगरी गम्भीर अपराध गरेको आशंका छ, भन्ने कुनै तथ्यले पुष्टि गरेमा, शंका लागेको व्यक्ति रहेको हुन सक्ने कुनै पनि घरमा त्यस्तो अपराध उपर कारवाही गर्ने उद्देश्यले न्यायिक आदेश अनुसार ध्वनी निरीक्षण गर्ने प्राविधिक उपकरण प्रयोग गर्न सकिने छ, तर सो कुराको तहकिकात गर्ने वैकल्पिक उपायहरू तुलनात्मक रूपले ज्यादै कठिन वा अनुत्पादक हुनुपर्दछ । यस्तो अधिकार सिमित समयको लागि मात्रै हुनेछ । यस्तो आदेश तीन जना न्यायाधीशहरू सम्मिलित आयोगले जारी गर्न सक्नेछ । जरुरी परेको अवस्थामा एक जना न्यायाधीशले पनि यस्तो आदेश जारी गर्न सक्नेछ ।

(४) सार्वजनिक सुरक्षामा खासगरी जीवन वा जनसमुदायमाथि आइपरेको तत्काल खतरालाई टार्नका लागि, न्यायिक आदेश बमोजिम मात्र कुनै निवासमा ध्वनी निरीक्षण गर्ने प्राविधिक उपकरण प्रयोग गर्न सकिने छ । जरुरत परेको खण्डमा कानुनद्वारा तोकिएका अन्य अधिकारीद्वारा पनि त्यस्तो आदेश जारी गर्न सकिने छ । तत्पश्चात विलम्ब नगरी न्यायिक निर्णय गर्नुपर्नेछ ।

(५) यदि कुनै घरमा आधिकारिक रूपमा पठाइएका व्यक्तिको संरक्षण गर्ने मात्रै आशयले ध्वनी निरीक्षण गर्ने प्राविधिक उपकरणहरू प्रयोग गर्न लागिएको भए त्यस्तो उपायसम्बन्धी आदेश कानुनद्वारा तोकिएको अधिकारीबाट जारी गरिनेछ । फौजदारी कारवाहीको उद्देश्यका लागि वा खतरालाई टार्न मात्रै र यदि त्यस्तो कदमको वैधता न्यायाधीशद्वारा पहिल्यै निश्चित गरिएको भएमा मात्र यसरी प्राप्त गरिएको सूचनालाई अन्य किसिमले प्रयोग गर्न सकिनेछ ।

(६) यस धाराको अनुच्छेद (३) अनुसार र, संघको क्षेत्राधिकार भित्र भए अनुच्छेद (४) अनुसार र, न्यायिक स्वीकृतिको आवश्यकता पर्ने भए अनुच्छेद (५) अनुसार प्रयोग गरिएको प्राविधिक उपकरणहरूका बारेमा संघीय सरकारले वार्षिक रूपमा बुन्डेस्टाग समक्ष प्रतिवेदन पठाउनु पर्नेछ । बुन्डेस्टागद्वारा निर्वाचित आयोगले सो प्रतिवेदनको आधारमा संसदीय नियन्त्रणको अभ्यास गर्नेछ । त्यस्तै खाले संसदीय नियन्त्रण द्वारा पनि अभ्यास गरिनेछ ।

(७) जनसमुदाय वा कुनै व्यक्तिको जीवनमाथिको खतरालाई पन्छाउनका लागि, वा कानुनबमोजिम सार्वजनिक शान्ति र सुरक्षा माथिको तत्काल खतरालाई सामना गर्न, खासगरी निवासको हस्तक्षेप कम गर्न, महामारीको खतरासँग जुध्न, वा जोखिममा रहेका युवाव्यक्तिलाई संरक्षण गर्न मात्रै हस्तक्षेप र बन्देजहरू ग्राह्य हुनेछन् ।

धारा १४

सम्पत्ति, उत्तराधिकार, जफत

(१) सम्पत्ति र उत्तराधिकारको अधिकार सुनिश्चित गरिनेछ । त्यसको विषयवस्तु र हद कानुनले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

(२) सम्पत्तिसाथमा दायित्व रहेको हुन्छ । त्यसको प्रयोगले सर्वजनिकहित हुनेछ ।

(३) सार्वजनिकहितका लागि मात्रै अधिग्रहण ग्राह्य हुनेछ । अधिग्रहणको प्रकृति र क्षतिपूर्तिको दायरालाई निर्धारण गर्ने कानूनद्वारा मात्रै यस्तो आदेश दिन सकिनेछ । यस्तो क्षतिपूर्ति समुदायको सरोकार र असर पुऱ्याईएकाहरुको हितको बीचमा समन्यायिक सन्तुलन कायम गरी निर्धारण गरिनेछ । क्षतिपूर्तिको विषयमा विवाद उत्पन्न भएमा सामान्य अदालतको सहारा लिन सकिनेछ ।

धारा १५

सामाजिकीकरण

सामाजिकीकरणको उद्देश्यले क्षतिपूर्तिको प्रकृति र हद निर्धारण गर्ने कानूनद्वारा जग्गा, प्राकृतिक साधन र उत्पादनका साधनहरुलाई सार्वजनिक स्वामित्वमा वा अन्य प्रकृतिका सार्वजनिक प्रतिष्ठानहरुमा हस्तान्तरण गर्न सकिनेछ । त्यस्तो क्षतिपूर्तिको सम्बन्धमा धारा १४ को अनुच्छेद (३) को तेस्रो र चौथो वाक्य यथोचित परिवर्तन सहित लागु हुनेछ ।

धारा १६

नागरिकता, सुपुर्दगी

(१) कोही पनि जर्मन उसको नागरिकताबाट वञ्चित हुने छैनन् । कानून बमोजिम मात्र र यसको परिणामबाट कुनै पनि व्यक्ति राज्यविहिन हुँदैन भने मात्र उसको इच्छा विपरित नागरिकताको अन्त्य हुन सक्नेछ ।

२. कुनै जर्मनलाई विदेशी मुलुकमा सुपुर्दगी गरिनेछैन । युरोपियन सदस्य राष्ट्र वा कानूनको अन्तर्राष्ट्रिय कानुनी अदालत सामु सुपुर्दगी गर्ने कुरालाई समेट्न कानूनद्वारा छुट्टै नियम बनाउन सकिनेछ, तर संवैधानिक सिद्धान्तहरुको भने पालना गर्नुपर्नेछ ।

धारा १६ (क)

शरणको अधिकार

(१) राजनैतिक रूपले उत्पीडित व्यक्तिलाई शरण पाउने अधिकार हुनेछ ।

(२) युरोपियन समुदायका सदस्य राष्ट्रबाट वा शरणार्थीहरुको अवस्था सम्बन्धी महासन्धि, मानव अधिकार संरक्षण गर्ने महासन्धि र आधारभूत स्वतन्त्रता सुनिश्चित गरिएका अन्य तेस्रो मुलुकबाट संघीय इलाका प्रवेश गर्ने व्यक्तिका हकमा यस धाराको अनुच्छेद (१) लागु हुन सक्ने छैन । यस अनुच्छेदको पहिलो वाक्य लागु हुने युरोपियन समुदाय बाहेकका अन्य देशहरुका बारेमा बुन्डेसरातको सम्मति लिएर बनेको कानूनले व्यवस्था गर्नेछ । यस अनुच्छेदको पहिलो वाक्यले निर्दिष्ट गरेका विषयहरुका सम्बन्धमा निवेदकको बसाइ^२लाई अन्त्य गर्न चालिएको कदम उनीहरु विरुद्ध स्थापना गरिएको कानुनी चुनौति जस्तोसुकै भएपनि कार्यान्वयन गर्न सकिनेछ ।

^२ मुलुक भित्र रहने कुरा – अनुवादक

(३) बुन्डेस्टातको सम्मतिमा कानूनद्वारा यस्ता मुलुकहरुको निर्धारण गर्न सकिने छ जहाँ भएका कानूनहरु, कार्यान्वयन गराउने अभ्यासहरु तथा राजनैतिक अवस्थाका आधारमा त्यहाँ राजनैतिक उत्पीडन तथा अमानवीय वा अपमानजनक यातना वा व्यवहार नभएको कुरा सजिलै निष्कर्ष निकाल्न सकिने हुन्छ। त्यस्ता देशहरुबाट आएका विदेशीहरुले आफू त्यस मुलुकमा राजनैतिक रूपले उत्पीडित भएको प्रमाण पेश नगरे सम्म उत्पीडित नभएको अनुमान गरिनेछ।

(४) यस धाराको अनुच्छेद (३) ले निर्दिष्ट गरेको विषयहरु र अन्य सिधै आधारहीन देखिएका वा सिधै आधारहीन मानिएका विषयहरुमा निवेदकको बसाइलाई अन्त गर्ने कारवाइको कार्यान्वयनलाई यसको वैधानिकतामा गम्भीर आशंका उब्जेमा मात्र अदालतले निलम्बन गर्न सक्नेछ; पुनरावलोकनको दायरा सिमित हुन सक्नेछ र विलम्बित प्रतिवाद मान्य नहुन सक्नेछ। विस्तृत रूपमा कानूनले निर्धारण गर्नेछ।

(५) यस धाराको अरिच्छेद (१) देखि (४) सम्मले युरोपियन समुदायका सदस्य राष्ट्रहरुको एक आपसमा भएका वा अरु राष्ट्रहरूसंग भएका अन्तर्राष्ट्रिय संभौताहरुको निष्कर्ष जसले शरणार्थीहरुको अवस्थासम्बन्धी महासन्धि र मौलिक स्वतन्त्रता र मानव अधिकार संरक्षण सम्बन्धी महासन्धिबाट सृजना भएका दायित्वलाई यथोचितरूपमा ध्यान दिई त्यसको पक्ष राज्यले कार्यान्वयनलाई सुनिश्चित गर्नु पर्दछ, शरणार्थीहरुसम्बन्धी निर्णयहरुको पारस्परिक मान्यता लगायत शरणका लागि परेको निवेदन उपर निर्णय दिन क्षेत्राधिकार प्रदान गर्ने नियमहरु बनाउनु पर्दछ, लाई बाधा पुऱ्याउने छैन।

धारा १७

निवेदनको अधिकार

प्रत्येक व्यक्तिलाई व्यक्तिगतरूपमा वा अरुसंग मिलेर संयुक्तरूपमा सक्षम प्राधिकारी वा विधायिका समक्ष लिखित निवेदन वा उजुरी पठाउने अधिकार हुनेछ।

धारा १७क

प्रतिरक्षा र बैकल्पिक सेवाका सम्बन्धमा कानूनद्वारा निश्चित आधारभूत हकहरु उपर बन्देज

(१) सैनिक र बैकल्पिक सेवासम्बन्धी कानूनहरुले सशस्त्रबल तथा बैकल्पिक सेवाका सदस्यहरुको बोलाइ, लेखाइ र चित्रहरुद्वारा उनीहरुको विचारलाई स्वतन्त्रतापूर्वक अभिव्यक्त गर्ने वा प्रशारण गर्ने (धारा ५ को अनुच्छेद (१) को पहिलो दफा) आधारभूत अधिकार, भेला गर्ने मौलिक अधिकार (धारा ८) र अरुसंग सामुहिकरूपमा अनुरोध तथा गुनासाहरु पठाउने अनुमति भएसम्म उजुर गर्ने हक (धारा १७), लाई सैनिक वा बैकल्पिक सेवामा रहदासम्म बन्देज लगाउन सक्नेछ।

(२) जनसाधारणको संरक्षण गर्ने सहितको प्रतिरक्षा सम्बन्धी कानूनले स्वतन्त्र रूपले आवत जावत गर्न पाउने मौलिक हक (धारा ११) तथा आवासको अनतिक्रम्यताको हक (धारा १३) मा बन्देज लगाउन सक्नेछ।

धारा १८

मौलिक अधिकार खोस्नेकार्य

कसैले अभिव्यक्तिको स्वतन्त्रता खासगरि प्रेस स्वतन्त्रता -धारा ५ को अनुच्छेद (१), प्रशिक्षणको स्वतन्त्रता -धारा ५ को अनुच्छेद (३), भेलाहुने स्वतन्त्रता (धारा ८), संगठनको स्वतन्त्रता (धारा ९), चिट्ठीपत्र, हुलाक र दुरसञ्चार को गोपनियता (धारा १४) वा शरणको अधिकार (धारा १६(क) को दुरुपयोग गरेमा स्वतन्त्र आधारभूत लोकतान्त्रिक प्रणाली कायम राख्न उल्लेखित मौलिक अधिकार खोस्न सकिनेछ । यसरी खोस्नेकार्य तथा त्यसको हद संघीय संवैधानिक अदालतले घोषणा गर्नेछ ।

धारा १९

आधारभूत अधिकारहरुको बन्देज

(१) कुनै आधारभूत अधिकारलाई यस आधारभूत कानून अन्तर्गत, बन्देज लगाउने सकिने कुरा छ, त्यस्तो कानून एउटा मामलामा मात्र नभै सबैमा सामान्यरूपले लागु हुनु पर्दछ । यसका अतिरिक्त त्यो कानूनले असरपर्ने आधारभूत अधिकार र सो रहने धारालाई निर्दिष्ट गर्नु पर्दछ ।

(२) कुनैपन हालतमा आधारभूत अधिकारको मर्मलाई असर पुऱ्याउने छैन ।

(३) यदि त्यस्तो अधिकारको प्रकृतिले अनुमति दिएमा, आधारभूत अधिकारहरु आन्तरिक कृतिय व्यक्तिहरुमा पनि लागु हुनेछ ।

(४) यदि कुनै व्यक्तिको अधिकारलाई सरकारी अधिकारीले उल्लंघन गरेमा उसले अदालतहरुको सहारा लिन सक्नेछ । यदि अन्य क्षेत्राधिकार स्थापना गरिएको छैन भने साधारण अदालतमा शरण लिनु पर्नेछ । यस अनुच्छेदले धारा १० को अनुच्छेद (२) को दोश्रो वाक्यलाई कुनै असर पारेको मानिने छैन ।

दुई: संघीयता र ल्यान्डर

धारा २०

आधारभूत संस्थागत सिद्धान्तहरू, संवैधानिक व्यवस्थाहरूको प्रतिरक्षा

- (१) संघीय गणतान्त्रिक जर्मनी एक लोकतान्त्रिक र सामाजिक संघीय राज्य हुनेछ ।
- (२) सबै राज्यको अधिकार जनताबाट निःसृत हुनेछ । यसलाई जनताहरूले निर्वाचन वा अन्य मतहरूको माध्यमबाट वा विशेष व्यवस्थापिका, कार्यपालिका वा न्यायपालिका अंगहरूको माध्यमबाट गर्नेछन् ।
- (३) व्यवस्थापिका संवैधानिक व्यवस्थाबाट चल्नेछ भने कार्यपालिका र न्यायपालिका कानून तथा न्यायबाट चल्नेछन ।
- (४) कुनै व्यक्तिले यो संवैधानिक व्यवस्थालाई उल्लंघन गर्न चाहेमा, त्यसकालागि अन्य उपचार उपलब्ध नभए सबै जर्मनहरूलाई उसको प्रतिकार गर्ने अधिकार हुनेछ ।

धारा २०(क)

जीवनको प्राकृतिक आधारहरूको संरक्षण

भावी सन्ततिप्रतिको उत्तरदायित्वप्रति समेत सचेत हुँदै, राज्यले विधायन मार्फत जीवनको प्राकृतिक आधारहरूको कानून तथा न्याय अनुसार कार्यपालिकीय तथा न्यायपालिकीय गतिविधिहरूद्वारा संवैधानिक संरचनागत प्रणाली भित्रै संरक्षण गर्नेछ ।

धारा २१

राजनैतिक दलहरू

- (१) राजनैतिक दलहरू जनताको राजनैतिक इच्छा शक्ति जगाउन सहभागी हुनेछन । तिनीहरू स्वतन्त्र रूपले स्थापित हुनसक्नेछन् । उनीहरूको आन्तरिक संगठनले लोकतान्त्रिक सिद्धान्तलाई निश्चित गर्नु पर्दछ । उनीहरू आफ्ना जायजथा, तथा कोषको स्रोत र प्रयोग प्रति सार्वजनिकरूपमा जवाफदेही हुनुपर्दछ ।
- (२) कुनैपनि दलको उद्देश्य वा यसको अनुयायीहरूको व्यवहारले संघीय गणतन्त्र जर्मनीको स्वतन्त्र लोकतान्त्रिक मुलभूत मान्यताहरूलाई कमजोर वा समाप्त पार्ने वा अस्तित्वलाई खतरामा पार्ने भएमा सो दल असंवैधानिक हुनेछन । असंवैधानिकता सम्बन्धी विषयको निर्णय संघीय संवैधानिक अदालतबाट हुनेछ ।
- (३) विस्तृतरूपमा संघीय कानूनहरूद्वारा व्यवस्था हुनेछ ।

धारा २२

भण्डा

संघीय भण्डा कालो, रातो र सुनौलो हुनेछ ।

धारा २३

युरोपियन संघ

१. एकिकृत युरोपको स्थापना गर्ने सोचका साथ, लोकतन्त्र, सामाजिक र संघीयताको सिद्धान्तहरू प्रति, कानूनको शासन र सहायताको सिद्धान्त प्रति प्रतिबद्ध, र तुलानात्मक रूपमा यस आधारभूत कानूनद्वारा प्रदान गरिएको हदसम्म मुलभूत अधिकारहरूको सुनिश्चिता गराउने युरोपियन संघको विकास गर्न संघीय जर्मनी सहभागी हुनेछ । यसको लागि बुण्डेस्टाग^३को सम्मतिमा संघले कानूनद्वारा सार्वभौम अधिकारको हस्तान्तरण गर्न सक्नेछ । युरोपियन युनियनको स्थापना र यसका आधारभूत सन्धिहरू तथा त्यस्तै खाले नियमहरूको परिवर्तन जसले यस आधारभूत कानूनको संशोधन वा पुरकको काम गर्दछ, वा त्यस्ता संशोधनहरू वा पुरकको कार्यलाई सम्भव बनाउँदछ, समेत धारा ७९ को अनुच्छेद (२) र (३) अनुसार हुनु पर्नेछ ।

(२) युरोपियन युनियनसँग सम्बन्धित विषयहरूमा बुण्डेस्टाग तथा बुण्डेस्रात^४को माध्यमबाट ले सहभागिता जनाउनेछ । समग्र कुराहरूको सूचना संघीय सरकारद्वारा बुण्डेस्टाग र बुण्डेस्रातलाई सकेसम्म छिटो जानकारी गराई रहनु पर्नेछ ।

(३) युरोपियन युनियनको विधायिकी कार्यमा सहभागिता हुनुपूर्व बुण्डेस्टागलाई आफ्नो धारणा प्रस्तुत गर्न संघीय सरकारले मौका प्रदान गर्नेछ । वार्ताहरूको क्रममा संघीय सरकारले बुण्डेस्टागको अवधारणालाई ध्यान दिनु पर्नेछ । विस्तृत कुराहरू कानूनद्वारा निर्धारित हुनेछन् ।

(४) संघको निर्णय गर्ने प्रकृयाको त्यस्ता विषयहरूमा बुण्डेस्रातले सहभागिता जनाउन सक्नेछ, जुनकि सोही खाले घरेलु विषयहरू निर्णय दिनकालागि उ सक्षम हुन सकोस् वा सो विषयवस्तु ल्यण्डर^५को घरेलु अधिकार भित्र पर्ने होस् ।

(५) यदि संघको मात्रै क्षमता अन्तर्गतका क्षेत्रहरूमा हरूको हितमा असर परेमा र, अन्य विषयहरूमा यदि संघलाई विधायिकी अधिकार रहेको हुन्छ भने संघीय सरकारले बुण्डेस्रातको धारणालाई पनि ध्यान दिनु पर्नेछ । यदि को विधायिकी अधिकार, ल्याण्ड अधिकारीहरूको संरचना, वा ल्याण्डको प्रशासकीय कार्यविधिहरू मुख्यरूपमा प्रभावित हुने भएमा, पुरै राष्ट्रका लागि संघले पुरागर्नुपर्ने खालको जिम्मेवारी सम्बन्धी अवधारणा तयार गर्नुपर्दा बुण्डेस्रातको धारणालाई सम्भव भएसम्म धेरै सम्मान दिनु पर्नेछ । संघको खर्च बढाउने तथा राजस्व घटाउनेखालका परिणाम निस्कने खालका विषयहरूमा संघीय सरकारको सम्मतिको जरुरत पर्नेछ ।

(६) यदि मा मात्र रहेको विधायिकी अधिकारहरू मुख्यरूपमा प्रभावित हुनेभए, युरोपियन युनियनको सदस्यको रूपमा संघीय गणतन्त्र जर्मनीमालाई प्राप्तहुने अधिकारहरूको प्रयोग बुण्डेस्रातले तोकेको को प्रतिनिधि उपर प्रत्यायोजित गरिने छ । यी अधिकारहरूलाई संघीय सरकारको सहभागिता र

^३ जर्मनको संसद-अनुवादक

^४ जर्मनीको संघीय परिषद - अनुवादक

^५ राज्यहरू - अनुवादक

साथमा प्रयोग गरिनेछ; यसको प्रयोग पुरैराष्ट्रको लागि संघको तर्फबाट पुरा गर्नेपने जिम्मेवारीसंग मिल्ने गरी गर्नुपर्दछ ।

(७) यस धाराको अनुच्छेद (४) देखि (६) सम्म का विषयहरूमा विस्तृत व्यवस्था बुन्डेस्रातको सम्मतिमा कानूनद्वारा नियमित गरिनेछ ।

धारा २४

अन्तर्राष्ट्रिय संगठनहरू

(१) संघले कानूनद्वारा केही सार्वभौम शक्ति अन्तर्राष्ट्रिय संगठनहरूलाई हस्तान्तरण गर्न सक्नेछ ।

(१क) राज्यका शक्तिहरू परिचालन गर्न र राज्य सञ्चालन गर्नमा हालसम्म उनीहरूले संघीय सरकारको सम्मतिमा केही सार्वभौम शक्तिहरू अन्तरसीमा निकायहरूलाई हस्तान्तरण गर्न सक्नेछन् ।

(२) शान्ति कायम राख्ने हेतुले परस्पर सामुहिक सुरक्षा प्रणालीमा समाहित संघ हुन सक्नेछ; यसका लागि युरोप तथा विश्वभरिका राष्ट्रहरूमा शान्ति ल्याउन र बचाइ राख्ने हदसम्म संघले आफ्नो सार्वभौम शक्तिउपर सम्भौता गर्न सक्ने छ ।

(३) राज्यहरूबीचको विवादलाई सुल्झाउनका लागि संघले साधारण, एकिकृत र अनिवार्य अन्तर्राष्ट्रिय मध्यस्थता प्रदान गर्ने संभौतामा प्रवेश गर्नेछ ।

धारा २५

अन्तर्राष्ट्रिय कानून र संघीय कानून

अन्तर्राष्ट्रिय कानूनको साधारण नियमहरू संघीय कानूनको अभिन्न अंग हुनेछन् । यसले कानूनहरूमाथि श्रेष्ठता कायम गर्नेछ, र प्रत्यक्ष रूपमा संघीय क्षेत्रका बासिन्दाहरूका लागि अधिकार र कर्तव्य सृजना गर्नेछ ।

धारा २६

आक्रमण र युद्धको तयारीमा प्रतिबन्ध

(१) देशहरूबीचको सुमधुर सम्बन्धलाई धमिल्याउने खासगरी आक्रमक युद्धको तयारी गर्ने आशयका कृत्याकलापहरू असंवैधानिक हुनेछन् । ती कृत्याकलापहरू फौजदारी अपराध सरह मानिनेछ ।

(२) युद्धका लागि तयार गरिएका हातहतियारहरूको उत्पादन, ओसारपसार वा विक्री वितरण संघीय सरकारको स्वीकृति लिएरमात्र गर्न सकिनेछ । यसलाई विस्तृत रूपमा संघीय कानूनले नियमित गर्नेछ ।

धारा २७

व्यापारी जहाज

सबै जर्मन व्यापारी जहाजहरूले एकल व्यापारी जहाजसमुह निर्माण गर्नेछन् ।

धारा २८

राज्य विधान र स्थानीय स्वशासनको संघीय प्रत्याभूति

(१) को संवैधानिक व्यवस्थाले आधारभूत कानूनको मर्म अनुसारको विधिको शासनबाट चलेको गणतान्त्रिक, लोकतान्त्रिक तथा समाजिक राज्यको सिद्धान्तलाई प्रत्याभूत गर्नु पर्दछ । प्रत्येक ल्याण्ड, प्रदेश र नगरपालिकालाई जनताद्वारा साधारण, प्रत्यक्ष, स्वतन्त्र, समान र गोप्य मतदानबाट चुनिएको अंगले प्रतिनिधित्व गर्नेछ । प्रदेश र नगरपालिकाको मतदानहरूमा युरोपियन समुदायका कुनैपनि सदस्य राष्ट्रको नागरिकता भएका व्यक्तिहरू युरोपियन समुदायको कानून अनुरूप मतदान गर्न र निर्वाचित हुन योग्य हुनेछन् । नगरपालिकाहरूमा स्थानीय सभाले निर्वाचित अंगको ठाउँ लिनेछ ।

(२) कानूनहरूमा निर्धारित दायरा भित्र रही नगरपालिकाहरूलाई उनीहरूको आफ्नै जिम्मेवारीमा सबै स्थानीय मामिलाहरूलाई नियमित गर्ने अधिकारको प्रत्याभूति दिइनेछ । कानूनद्वारा उनीहरूलाई तोकिएको कार्यक्षेत्र भित्र रही नगरपालिकासंघहरूलाई कानून अनुसार स्वशासनको अधिकार समेत हुनेछ । स्वशासनको प्रत्याभूतिले वित्तीय स्वायत्तताका आधारहरू सम्मलाई समेट्नेछ; उक्त आधारहरूमा आर्थिक क्षमतामा आधारित कर राजस्वहरूको श्रोतहरूमा नगरपालिकाहरूको अधिकार र यी श्रोतहरूबाट कुन दरमा कर उठाउने भन्ने कुराको निर्धारण गर्ने अधिकारहरू समावेश हुनेछन् ।

(३) को संवैधानिक व्यवस्थाले मौलिक अधिकार र यस धाराको अनुच्छेद (१) र (२) का प्रावधानहरूलाई निश्चित गर्ने कुरा संघले प्रत्याभूत गर्नेछ ।

धारा २९

ल्याण्डर को नयाँ सिमाङ्कन

(१) संघीय भूभागको मा गरिएको विभाजनलाई प्रत्येक आफ्नो गतिविधि प्रभावकारीरूपमा संचालन गर्न सक्ने आकार र क्षमताको होस भन्ने कुरालाई सुनिश्चित गर्नकोलागि पुनरावलोकन गर्न सकिनेछ । यस सन्दर्भमा क्षेत्रीय, ऐतिहासिक तथा साँस्कृतिक सम्बन्धहरू, आर्थिक सक्षमता र स्थानीय तथा क्षेत्रीय योजनाका शर्तहरूका लाई उचित ध्यान दिइनेछ ।

(२) मा भएको हालको विभाजनमा गरिने पुनरावलोकनलाई संघीय कानूनले लागु गराउनेछ, जुन जनमत संग्रहबाट अनुमोदित हुनुपर्नेछ । प्रभावित हरूलाई सुनुवाईको अवसर प्रदान गरिनेछ ।

(३) जुन को भूभागबाट वा भूभागको कुनै भागबाट नयाँ ल्याण्ड वा पुनःपरिभाषित सीमाना सहितको ल्याण्डको स्थापना गर्न लागिएको हुन्छ (प्रभावित) मा जनमत संग्रह गरिनेछ । मतदान गराईने सवाल भनेको प्रभावित यथास्थितिमा रहोस भन्ने हो वा नयाँ ल्याण्ड वा पुनःपरिभाषित सिमाना सहितको ल्याण्ड स्थापना गर्ने भन्ने हुनेछ । नयाँ ल्याण्ड वा पुनःपरिभाषित सीमाना सहितको ल्याण्ड स्थापना गर्ने प्रस्ताव तब लागु हुनेछ जब त्यस्तो ल्याण्ड भित्र भविष्यमा पर्ने

अधिकांश भाग वा प्रभावित ल्याण्डको भूभाग वा भूभागको केही भाग जस्को ल्याण्डसंगको आवद्धतामा त्यसैगरी परिवर्तन हुनेछ, को बहुमतबाट फेरबदल स्वीकृत हुनेछ । यदि कुनै प्रभावित ल्याण्डर भित्र रहेको भूभागको बहुमतले अस्वीकृत गरेमा उक्त प्रस्ताव लागु हुनेछैन; तर, भूभागको कुनै भागमा जस्को प्रभावित ल्याण्डसंगको संबद्धतामा परिवर्तन गर्नुपर्ने छ को दुइतिहाइ बहुमतले फेरबदललाई स्वीकार गरेमा, यसलाई पुरै प्रभावित को दुइतिहाइ बहुमतले अस्वीकार नगरेसम्म उपरोक्त किसिमको अस्वीकृतिको कुनै अर्थ हुने छैन ।

(४) यदि कुनै स्पष्ट परिभाषित, आवास क्षेत्र र आर्थिक क्षेत्र समिप भएको र कम्तिमा दशलाख बासिन्दाहरु जसको दशभागमा एकभागलाई बन्डेस्टागको चुनावमा मतहाल्ने अधिकार हुन्छ रहेको दुई वा सो भन्दा बढी हरूले सो क्षेत्रलाई एकै ल्याण्डरमा गाभ्नका लागि अनुरोध गरेमा, यस धाराको अनुच्छेद (२) बमोजिम फेरबदल गर्ने हो वा प्रभावित मा राय बुझ्न जनमत संग्रह गर्ने हो भन्ने कुराको संघीय कानूनले दुइवर्ष भित्र निर्दिष्ट गर्नेछ ।

(५) परामर्शका लागि गरिने जनमतसंग्रहले कानूनमा भएको परिवर्तनले मतदाताको स्वीकृति प्राप्त गरेनगरेको कुरा एकिन गर्नेछ । कानूनले मतदाताको स्वीकृतिका लागि दुईभन्दा बढी भिन्न प्रस्ताव राख्ने छैन । यदि बहुमतले माथिको भइरहेको विभाजन प्रस्तावलाई अनुमोदन गरेमा संघीय कानूनले दुई वर्ष भित्रमा यस धाराको अनुच्छेद (२) अनुरूप परिवर्तन गर्ने वा नगर्ने कुरा निर्दिष्ट गर्नेछ । यदि कुनै प्रस्ताव यस धाराको अनुच्छेद (३) को तेस्रो र चौथो वाक्य अनुरूप अनुमोदन भएमा परामर्शदात्री जनमतसंग्रह भएको दुइवर्ष भित्र प्रस्तावित ल्याण्ड स्थापनाका लागि संघीय कानूनको निर्माण हुनेछ, र त्यसपछि त्यसलाई निश्चित गर्न अरु जनमतसंग्रहको आवश्यकता पर्ने छैन ।

(६) जनमतसंग्रह वा परामर्शदात्री जनमतसंग्रहमा बहुमत भन्नाले खसेको मतको बहुमतलाई जनाउनेछ, तर जसमा बुण्डेस्टागको चुनावमा मताधिकार भएकामध्ये कम्तिमा एकचौथाई मत खसेको हुनुपर्नेछ । जनमतसंग्रह, उजुरी र परामर्शदात्री जनमतसंग्रहहरुका सम्बन्धमा विस्तृत व्यवस्था संघीय कानूनले नियमित गर्नेछ, जसले एउटै निवेदन पाँचवर्ष भित्रमा एकपटक भन्दा बढी पेश गर्न नपाइने समेत व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

(७) को भूभागमा गरिने फेरबदलका सम्बन्धमा यदि फेरबदल गर्नुपर्ने भूभागमा पचास हजार भन्दा कम जनसंख्या भएमा सो फेरबदललाई संबन्धित हरूबीचको संभौता वा बुण्डेस्टागको सम्मतिमा संघीय कानूनद्वारा लागु गराइने छ । यस सम्बन्धी विस्तृत व्यवस्था बुण्डेस्टागको सम्मति सहित संघीय कानूनले र बुण्डेस्टागका सदस्यहरुको बहुमतद्वारा गरिनेछ । कानूनद्वारा, प्रभावित नगरपालिकाहरु र प्रादेशिक इकाईहरुलाई सुनुवाईको मौका प्रदान गर्नु पर्नेछ ।

(८) यस धाराको अनुच्छेद (२) देखि (७) सम्मका प्रावधानमा जे भएपनि ले संभौताद्वारा तिनका भूभाग वा भूभागको कुनै भागमा भएको वर्तमान विभाजनलाई पुनरावलोकन गर्न सक्नेछन् । प्रभावित नगरपालिकाहरु र प्रादेशिक इकाईहरुलाई सुनुवाईको मौका प्रदान गरिनेछ । उक्त सहमति संबन्धित प्रत्येक प्रभावित मा जनमतसंग्रहबाट अनुमोदित हुन जरुरी हुनेछ । यदि पुनरावलोकनले ल्याण्डको भूभागका केही क्षेत्र मात्र प्रभावित गरेमा जनमत संग्रह प्रभावित क्षेत्रमा मात्र सिमित हुनेछ; पाँचौ वाक्यको दोस्रो वाक्यांश लागु हुनेछैन । यस अनुच्छेद अन्तर्गतको कुनै जनमत संग्रहमा खसेको मतको बहुमत निर्णायक हुनेछ; तर बुण्डेस्टागको चुनावहरुमा मताधिकार भएका मतहरु मध्ये कम्तिमा एकचौथाई मत खसेको हुनुपर्नेछ । यस सम्बन्धी विस्तृत व्यवस्था संघीय कानूनले नियमित गर्नेछ । उक्त संभौतालाई बुण्डेस्टागको सम्मतिको आवश्यकता पर्नेछ ।

धारा ३०

संघ र बीच अधिकारको बाँडफाँड

यस आधारभूत कानूनले अन्यथा व्यवस्था गरेको वा अनुमति दिएको बाहेक राज्यशक्तिको अभ्यास र राज्यका संचालन सम्बन्धी कार्यहरु को विषयवस्तु हुन् ।

धारा ३१

संघीय कानूनको सर्वोच्चता

ल्याण्ड कानून माथि संघीय कानूनको श्रेष्ठता रहनेछ ।

धारा ३२

विदेश सम्बन्ध

- (१) विदेशी राज्यहरूसँगको सम्बन्धको सञ्चालन संघले गर्नेछ ।
- (२) कुनै ल्याण्डको विशिष्ट परिस्थितिहरुलाई प्रभावित गर्ने कुनै सन्धिको निर्ष्कर्षमा पुगनुपूर्व सम्बन्धित ल्याण्डसँग समय समयमा परामर्श गरिनेछ ।
- (३) संग कानून बनाउने अधिकार रहेकोमा, उनीहरुले संघीय सरकारको सम्मतिमा विदेशी राष्ट्रसँग सन्धि गर्न सक्नेछन् ।

धारा ३३

समान नागरिकता, व्यवसायिक नागरिकसेवा

- (१) प्रत्येक जर्मनलाई प्रत्येक ल्याण्डमा समान राजनैतिक अधिकार र कर्तव्य रहनेछ ।
- (२) प्रत्येक जर्मन उसको क्षमता, योग्यता र व्यवसायिक अनुभवको आधारमा कुनै सार्वजनिक पदकालागि योग्य हुनेछ ।
- (३) नागरिक र राजनैतिक अधिकार उपभोग, सार्वजनिक पदको लागि योग्यता, सार्वजनिक सेवावापत प्राप्त हकहरु धार्मिक संबद्धता देखि स्वतन्त्र हुनेछ । खास धार्मिक प्रभाव वा दार्शनिक विश्वासलाई माने वा नमानेको कारणबाट कसैलाई सिमान्तकृत गरिनेछैन ।
- (४) नियमितरूपमा हुने सार्वभौम अधिकारको अभ्यास एक नियमकै रूपमा सार्वजनिक कानूनद्वारा वफादारी र सेवाबीच सम्बन्ध राख्ने भनि परिभाषित गरेका लोकसेवाका सदस्यहरुमा निहित रहनेछ ।
- (५) लोकसेवालाई निर्देशित गर्ने कानून व्यवसायी नागरिक सेवाको परम्परागत सिद्धान्त अनुसार नियमित गरिनेछ ।

धारा ३४

कार्यालयको काम कर्तव्यको उल्लंघनका लागि दायित्व

यदि कुनै व्यक्तिले आफूलाई सुम्पिएको सार्वजनिक पदको जिम्मेवारी पुरा नगरी तेस्रो पक्ष प्रतिको पदीय दायित्व उल्लंघन गरेमा, त्यसको जवाफदेहिता सिद्धान्ततः उसलाई नियुक्त गर्ने राज्य वा सार्वजनिक निकायको हुनेछ । नियतवश गरेको गलतकार्य वा गम्भीर हेलचेक्र्याईका घटनामा सम्बन्धित अधिकारी विरुद्ध उजुरी दिन सक्ने अधिकार सुरक्षित गरिनेछ । साधारण अदालतहरू क्षतिपूर्ति वा हर्जना दावी गर्नेहरूका लागि बन्द गरिने छैन ।

धारा ३५

कानुनी र प्रशासनिक सहायता: विपतका बेला सहायता

(१) सबै संघीय र ल्याण्ड अधिकारीहरूले एक अर्कामा कानुनी र प्रशासनिक सहायताको आदानप्रदान गर्नेछन् ।

(२) सार्वजनिक शान्ति र सुरक्षालाई कायम राख्न वा पुनस्थापना गराउन, कुनै ल्याण्डले खासगरी संवेदनशील घडीमा संघीय सीमा प्रहरीको सुविधा वा व्यक्तिहरू नगुहारी यसका प्रहरीले मात्र उत्तरदायित्व बहन गर्न नसक्ने वा अति कठिन परिश्रमबाट मात्र बहन गर्नसक्ने भएमा प्रहरीलाई सहयोग पुऱ्याउन त्यस्तो सहायताको लागि आह्वान गर्न सक्नेछ । कुनै भयङ्कर दर्घटना वा प्राकृतिक प्रकोपको सामना गर्नाका लागि कुनै ल्याण्डले अन्य को प्रहरीबललाई वा अन्य प्रशासकीय निकायको वा अन्य सशस्त्र बलको कर्मचारी वा सुविधाहरू वा संघीय सिमा प्रहरीलाई बोलावट गर्न सक्नेछ ।

(३) यदि प्राकृतिक प्रकोप वा घटनाले एक वा एक भन्दा बढी ल्याण्डको भूभागहरूलाई खतरा पारेमा त्यस्तो संकटको सामना गर्नको लागि आवश्यक परेसम्म संघीय सरकारले ल्याण्ड सरकारहरूलाई ल्याण्डको प्रयोगको लागि प्रहरी बल राख्न निर्देशन दिन सक्नेछ, र प्रहरीको सहायताको लागि संघीय सीमा प्रहरी इकाइ वा सशस्त्र बलका दस्ताहरूलाई परिचालन गर्न सक्नेछ । यस अनुच्छेदको पहिलो वाक्य अनुसार संघीय सरकारले चालेका कदमहरू बुन्डेस्रातबाट मागभएको कुनैपनि समयमा र संकट टरेको कुनै पनि अवस्थामा खारेज हुन सक्नेछन् ।

धारा ३६

संघीय निकायहरूका कर्मचारी

(१) उच्च संघीय निकायहरूद्वारा नियुक्त गरिने सरकारी कर्मचारीहरू सबै बाट उचित सामानुपातिक आधारमा नियुक्त गरिनेछन् । अन्य संघीय निकायद्वारा नियुक्त गरिने व्यक्तिहरू तिनीहरूले सेवा पुऱ्याउनुपर्ने ल्याण्डबाट नियमअनुसार नियुक्त गरिनेछन् ।

(२) सैनिक सेवा सम्बन्धका कानुनहरूले संघको हरुमा विभाजन र त्यहाँका जनताको क्षेत्रीय वफादारी दुवैलाई ध्यान दिनु पर्नेछ ।

धारा ३७

संघीय कार्यान्वयन

(१) यदि कुनै ल्याण्डले यो आधारभूत कानुन अन्तर्गतका उसका उत्तरदायित्वहरु पूरा गर्न असफल भएमा संघीय सरकारले बुन्डेसरातको सम्मतिमा लाई उसको कर्तव्य पूरा गराउन बाध्य पार्नेगरी आवश्यक कदमहरु चाल्न सक्नेछ ।

(२) त्यस्ता बाध्यात्मक कदमहरु लागु गर्नकालागि संघीय सरकार वा उसको प्रतिनिधिलाई सबै र तिनका निकायहरुलाई निर्देशनहरु जारी गर्ने अधिकार रहनेछ ।

तीन: बुन्डेस्टाग

धारा ३८

निर्वाचन

- (१) जर्मन बुन्डेस्टागका सदस्यहरू सामान्य, प्रत्यक्ष, स्वतन्त्र, समान, र गोप्य निर्वाचनबाट चुनिने छन् । उनीहरू सीमाना र निर्देशनबाट नबाँधिने, सम्पूर्ण जनताका प्रतिनिधिहरू हुन् र उनीहरू आफ्नो विवेक प्रतिमात्र उत्तरदायी हुन्छन् ।
- (२) अठार वर्ष उमेर पुगेको कुनैपनि व्यक्तिलाई मतदान गर्ने अधिकार हुनेछ; कुनैपनि उमेरपुगेको वयस्क व्यक्ति निर्वाचित हुन सक्नेछ ।
- (३) यस सम्बन्धी विस्तृत व्यवस्था संघीय कानूनले नियमित गर्नेछ ।

धारा ३९

व्यवस्थापिकाको बैठक र अवधि

- (१) देहायका व्यवस्थाहरूको अधिनमा रही बुन्डेस्टाग ४ वर्षका लागि निर्वाचित हुनेछ । यसको पदावधि नयाँ बुन्डेस्टागको बैठक सँगै समाप्त हुन्छ । विधायिकी अवधि शुरु भएको मितिले ४६ महिना भन्दा पछि र ४८ महिना पुग्नु भन्दा पहिले नयाँ निर्वाचन हुनेछ । यदि बुन्डेस्टाग विघटन भएमा नयाँ निर्वाचन ६० दिन भित्रमा हुनेछ ।
- (२) बुन्डेस्टागको बैठक निर्वाचन सम्पन्न भएको मितिले ढिलोमा ३० सौं दिन सम्ममा बस्नेछ ।
- (३) अधिवेशनको स्थगन र पुनरारम्भको निर्धारण बुन्डेस्टागले गर्नेछ । बुन्डेस्टागका अध्यक्षले सकेसम्म चाँडो बैठक आयोजना गर्नेछन् । एक तिहाई सदस्यले समावेदन गरेमा वा संघीय राष्ट्रपति वा संघीय चान्सलर ले आह्वान गरेमा उ बैठक बोलाउनु बाध्य हुनेछ । चान्सलर

धारा ४०

अध्यक्ष; कार्यविधिका नियमहरू

- (१) बुन्डेस्टागले आफ्नो अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, र सचिवहरूको निर्वाचन गर्नेछ । यसले कार्यविधिका नियमहरू पारित गर्नेछ ।
- (२) अध्यक्षले बुन्डेस्टाग भवनको स्वामित्व र संरक्षणसम्बन्धी अधिकारको प्रयोग गर्नेछन् । उसको अनुमति बिना बुन्डेस्टागको हाताभित्र खानतलासी वा जफत गर्न पाइनेछैन ।

धारा ४१

निर्वाचनको छानबिन

- (१) निर्वाचनको छानबिन (जाँच) गर्ने उत्तरदायित्व बुण्डेस्टागको हुनेछ । यसले कुनै सदस्यको पद समाप्त भए नभएको समेत निर्णय गर्न सक्नेछ ।
- (२) बुण्डेस्टागले गरेको निर्णय उपर संघीय संवैधानिक अदालतमा उजुर लाग्नेछ ।
- (३) यस सम्बन्धी विस्तृत व्यवस्था संघीय कानूनले नियमित गर्नेछ ।

धारा ४२

कार्यविधिहरु; मतदान

- (१) बुण्डेस्टागको अधिवेशन सार्वजनिक हुनेछ । यसका एकदशांश सदस्यहरुको प्रस्तावमा, वा संघीय सरकारको प्रस्तावमा दुई तिहाई सदस्यको बहुमतबाट सर्वसाधारणको प्रवेशमा रोक लगाउन सकिनेछ । अधिवेशनमा प्रस्तावमा मतदान हुँदा जनसाधारणलाई प्रवेश दिइने छैन ।
- (२) यस आधारभूत कानूनमा अन्यथा व्यवस्था भएकोमा बाहेक बुण्डेस्टागको निर्णय खसेको मत मध्ये बहुमतको आधारमा हुनेछ । बुण्डेस्टागद्वारा गरिने निर्वाचनका सम्बन्धमा कार्यविधि नियमहरुद्वारा अपवादको व्यवस्था गर्न सकिनेछ ।
- (३) बुण्डेस्टाग र यसका समितिहरुका सार्वजनिक सत्र (अधिवेशन) को प्रतिवेदनहरुले कुनै पनि दायित्व उत्पन्न गर्ने छैन ।

धारा ४३

संघीय सरकार तथा बुण्डेस्टागका सदस्यहरुको उपस्थिति

- (१) बुण्डेस्टाग र यसका समितिहरुमा संघीय सरकारका कुनै सदस्यको उपस्थिति आवश्यक पर्न सक्छ ।
- (२) बुण्डेस्टाग तथा संघीय सरकारका सदस्यहरु साथै तिनका प्रतिनिधिहरु बुण्डेस्टागको तथा यसका समितिहरुको सम्पूर्ण अधिवेशनहरुमा उपस्थित हुन सक्नेछन् । उनीहरुलाई कुनैपनि समयमा सुनुवाईको अधिकार हुनेछ ।

धारा ४४

अनुसन्धानात्मक समितिहरु

- (१) बुण्डेस्टागलाई अनुसन्धानात्मक समिति स्थापना गर्न अधिकार र आफ्ना एक चौथाई सदस्यको प्रस्तावले हुनेछ । जसले सार्वजनिक सुनुवाईको लागि आवश्यक प्रमाणहरु संकलन गर्नेछ । जनसाधारणलाई यसमा निषेध गर्न सकिनेछ ।

(२) फौजदारी कार्यविधि नियमावलीहरू यथोचित परिवर्तन सहित प्रमाणहरूको संकलनमा लागु गरिनेछ । पत्राचार, हुलाक र दुरसञ्चारको गोपनियतालाई यसले प्रभाव पार्ने छैन ।

(३) अदालतहरू र प्रशासकीय निकायहरूलाई कानुनी र प्रशासकीय सहायता पुऱ्याउन लगाउन सकिनेछ ।

(४) अनुसन्धानात्मक समितिहरूका निर्णयहरू उपर न्यायिक पुनरावलोकन हुनेछैन । अनुसन्धानको विषय रहेका तथ्यहरू उपर मुल्याङ्कन गर्न तथा निर्देशन जारी गर्न अदालतहरू स्वतन्त्र हुनेछन् ।

धारा ४५

युरोपियन युनियनमा समिति

युरोपियन युनियनका मामिलामा बुण्डेस्टागले समितिको चयन गर्नेछ । यसले धारा २३ अन्तर्गत संघीय सरकारको सम्बन्धमा बुण्डेस्टागको अधिकार प्रयोग गर्न समेत यस समितिलाई अख्तियारी दिन सक्नेछ ।

धारा ४५क

विदेश मामिला र प्रतिरक्षा समिति

(१) बुण्डेस्टागले विदेश मामिला सम्बन्धी समिति र प्रतिरक्षा सम्बन्धी समिति चयन गर्नेछ ।

(२) प्रतिरक्षा समितिलाई अनुसन्धानात्मक समितिको अधिकार समेत हुनेछ । यसका एक चौथाई सदस्यको प्रस्तावको आधारमा कुनै विशेष कुरालाई अनुसन्धानको विषय बनाउने हुनेछ ।

(३) धारा ४४ को अनुच्छेद (१) प्रतिरक्षाको विषयवस्तुमा लागु हुने छैन ।

धारा ४५ख

सशस्त्र बलका निम्ति संसदीय आयुक्त

आधारभूत अधिकारको रक्षा गर्न र सशस्त्र बल उपर संसदीय नियन्त्रण कायम राख्नेकुरामा बुण्डेस्टागलाई सहायता गर्न सशस्त्र बलका निम्ति संसदीय आयुक्त नियुक्त गरिनेछ । यस सम्बन्धी विस्तृत व्यवस्था संघीय कानुनले नियमित गर्नेछ ।

धारा ४५ग

उजुरी समिति

(१) धारा १७ अनुसार बुण्डेस्टाग समक्ष परेका उजुरीहरू वा निवेदनहरूउपर छानविन गर्न बुण्डेस्टागले एक उजुरी समिति चयन गर्नेछ ।

(२) उजुरीहरू उपर विचार गर्नका निम्ति समितिलाई अधिकारको व्यवस्था संघीय कानुनद्वारा नियमित गरिनेछ ।

धारा ४६

उन्मुक्तिहरु

- (१) बुन्डेस्टाग वा यसका समितिमा बोलेको वा मत दिएको वा छलफल गरेको कुनै कुरालाई लिएर कुनैपनि सदस्यलाई कुनैपनि समयमा अदालती कारवाही वा अनुशासनात्मक कारवाही वा अन्य कुनै कुराको जवाफदेही बुन्डेस्टाग बाहिर बहन गराइने छैन । गालीवेइज्जवतीपूर्ण अपमानको सम्बन्धमा यो व्यवस्था लागु हुने छैन ।
- (२) अपराध गर्दाको समयमा वा त्यसपछि लगतै गिरफ्तार भएकोमा बाहेक कुनै सदस्यलाई जवाफदेही बहन गराउन वा दण्डनीय अपराध गरेकोमा बुन्डेस्टागको अनुमति नलिई पक्राउ गर्न सकिनेछैन ।
- (३) धारा १८ बमोजिम कुनै सदस्य उपर कारवाही शुरु गर्न वा सदस्यको वैयक्तिक स्वतन्त्रता उपर बन्देज लगाउन बुन्डेस्टागको अनुमति आवश्यक हुनेछ ।
- (४) बुन्डेस्टागको अनुरोधमा, धारा १८ बमोजिम सदस्य उपरको कुनै कारवाही वा कुनै फौजदारी कारवाही वा कुनै हिरासत वा अन्य कुनै वैयक्तिक स्वतन्त्रता उपरका बन्देजहरु निलम्बन हुन सक्नेछन् ।

धारा ४७

प्रमाण पेश गर्नु नपर्ने अधिकार

- (१) सदस्यहरुले बुन्डेस्टागको सदस्य भएको हैसियतले तिनलाई सूचना दिने व्यक्तिका सम्बन्धमा, वा यस हैसियतबाट जसलाई सूचना दिएको हो उसका संबन्धमा, साथै यस सूचना स्वयंका सम्बन्धमा समेत प्रमाण दिन इन्कार गर्न सक्नेछन् प्रमाण दिन इन्कार गर्न सक्नेछन् । प्रमाण दिन इन्कार गर्न सकिने अधिकार लागु हुने दायराभित्र कुनैपनि कागजातहरु जफतको अनुमति दिइने छैन ।

धारा ४८

सदस्यहरुको हक

- (१) बुन्डेस्टागको निर्वाचनका लागि प्रत्येक उम्वेदारलाई आफ्नो निर्वाचन अभियानका लागि विदालिने अधिकार हुनेछ ।
- (२) बुन्डेस्टागको सदस्यको पद स्वीकार वा अभ्यास गर्नबाट कसैलाई पनि बन्चित गरिनेछैन । यस आधारमा कसैलाई पनि वर्खास्तको सूचना दिन वा जागिरबाट निष्कासन गर्न सकिनेछैन ।
- (३) सदस्यहरुलाई तिनीहरुको स्वतन्त्रताको सुनिश्चितता गर्न पर्याप्त तलबभत्ताको हक हुनेछ । उनीहरुलाई सार्वजनिक यातायातका साधनहरु स्वतन्त्र रूपले प्रयोग गर्न पाउने हक रहनेछ । यस सम्बन्धी विस्तृत व्यवस्था संघीय कानूनले नियमित गर्नेछ ।

धारा ४९

खारेज गरिएको छ ।

चार: बुन्डेस्रात

धारा ५०

कार्यहरु

ल्याण्डर ले बुन्डेस्रात मार्फत व्यवस्थापिका तथा संघको प्रशासनमा र युरोपियन युनियनको मामलामा सहभागिता जनाउने छ ।

धारा ५१

गठन

- (१) बुन्डेस्रात मा ल्याण्ड सरकारका सदस्यहरु रहनेछन्, जसले उनीहरुलाई नियुक्त तथा बर्खास्त गर्न सक्नेछ । सरकारका अन्य सदस्यहरुले जगेडाको काम गर्नेछन् ।
- (२) प्रत्येक ल्याण्डसंग कम्तिमा तीन भोट हुनेछ; बीसलाख भन्दा बेसी बासिन्दाहरु भएको को चार मत हुनेछ, साठीलाख भन्दा बेसी बासिन्दाहरु भएको को पाँच मत हुनेछ, र सत्तरीलाख भन्दा बेसी बासिन्दाहरु रहेको को छ मत हुनेछ ।
- (३) प्रत्येक ल्याण्डले उसंग जति मत छ त्यतिकै संख्यामा नियुक्ति गर्न सक्नेछ । प्रत्येक ल्याण्डको मतलाई इकाइको रूपमा र उपस्थित सदस्यहरु वा उनीहरुको जगेडामा रहेकाहरु मार्फतमात्र मतदान गन सकिनेछ ।

धारा ५२

अध्यक्ष; कार्यविधि

- (१) बुन्डेस्रातले एकबर्षको लागि अध्यक्षको निर्वाचन गर्नेछ ।
- (२) अध्यक्षले बुन्डेस्रातको भेलाको आयोजन गर्नेछ । यदि कम्तिमा दुइवटा हरुले वा संघीय सरकारले त्यसो गर्न माग गरेमा अध्यक्ष त्यस्तो भेला बोलाउन बाध्य हुनेछ ।
- (३) बुन्डेस्रातले गर्ने निर्णयहरुका निम्ति कम्तिमा बहुमतको जरुरत पर्नेछ । यसले कार्यविधि निर्माण गर्न सक्नेछ । यसका सभाहरु सार्वजनिक हुनेछन् । सर्वसाधारणलाई सहभागी नगराउन सकिनेछ ।
- (३क) युरोपियन युनियनसंग संबन्धित कुराहरुका सम्बन्धमा बुन्डेस्रातले युरोपियन मामिला सम्बन्धी च्याम्बर स्थापना गर्न सक्नेछ जसको निर्णयहरुलाई बुन्डेस्रातको निर्णय मानिनेछ; धारा ५१ को अनुच्छेद (२) र अनुच्छेद (३) को दोश्रो वाक्य यथोचित परिवर्तन सहित लागु हुनेछ ।
- (४) ल्याण्ड सरकारको प्रतिनिधित्व गर्ने अन्य सदस्यहरुले बुन्डेस्रातको समितिहरुमा काम गर्नेछन् ।

धारा ५३

संघीय सराकारका सदस्यहरुको उपस्थिति

संघीय सरकारका सदस्यहरुलाई बैठक र यसका समितिहरुमा भाग लिने अधिकार हुनेछ । कुनैपनि बेला उनीहरुको कुराको सुनवाई हुने अधिकार हुनेछ । संघीय सरकारले यसका मामलाहरुका सम्बन्धमा भएका कामकारवाइहरु बुन्डेस्रातलाई जानकारी गराई रहनेछ ।

चार(क): संयुक्त समिति

धारा ५३क

गठन: कार्यविधि; सुचनाको हक

(१) संयुक्त समितिमा बुन्डेस्टाग र बुन्डेस्रातका सदस्यहरू रहनेछन् ; समिति सदस्यहरू मध्ये बुन्डेस्टागले दुइतिहाइ र बुन्डेस्रातले एकतिहाइ सदस्यहरू उपलब्ध गराउनेछ । बुन्डेस्टागले विभिन्न संसदीय समुहहरूका सापेक्षित सामर्थ्यको अनुपातमा सदस्यहरू तोक्नेछ; उनीहरू संघीय सरकारका सदस्यहरू हुनेछैनन् । प्रत्येक ल्याण्डले आफैले रोजेको बुन्डेस्रात सदस्यहरूद्वारा प्रतिनिधित्व गर्नेछ; यी सदस्यहरू निर्देशनहरूद्वारा बाँधिने छैनन् । संयुक्त समितिको स्थापना र यसका कार्यविधिहरूलाई बुन्डेस्रातको सम्मतिमा बुन्डेस्टागद्वारा स्थापित कार्यविधि नियमावलीहरूले नियमित गर्नेछ ।

(२) संघीय सरकारको आफ्नो प्रतिरक्षा गर्ने योजना भएमा सोकुराको जानकारी संयुक्त समितिलाई दिनुपर्ने छ । धारा ४३ को अनुच्छेद (१) अन्तर्गतको बुन्डेस्टाग र यसका समितिहरूको अधिकारलाई यस अनुच्छेदको प्रावधानले कुनै असर पार्ने छैन ।

पाँच: संघीय राष्ट्रपति

धारा ५४

निर्वाचन

- (१) संघीय राष्ट्रपतिलाई संघीय सभाद्वारा बिनाकुनै विवाद निर्वाचन गर्नेछ । बुन्डेस्टागको निर्वाचनमा मतदान गर्न पाउने तथा चालिस वर्ष पुरा गरेको कुनैपनि जर्मन नागरिक निर्वाचित हुन सक्नेछ ।
- (२) संघीय राष्ट्रपतिको पदावधि पाँच वर्षको हुनेछ । एकपटक मात्र निरन्तर रूपमा पुन निर्वाचित हुन सक्नेछ ।
- (३) संघीय सभामा बुन्डेस्टागका सदस्यहरु रहने छन् र हरूको संसदहरुले समानुपातिक प्रतिनिधित्वका आधारमा निर्वाचित गरेका सदस्यहरु कै संख्यामा सदस्यहरु रहने छन् ।
- (४) संघीय राष्ट्रपतिको पदावधि समाप्त हुनु तीस दिन भन्दा अगावै वा, अवधि नपुग्दै पद समाप्त भएको अवस्थामा सो मिति पछिको तीस दिन नवित्दै संघीय सभाको बैठक बस्नेछ । त्यस्तो बैठक बुन्डेस्टागको अध्यक्षद्वारा डाकिनेछ ।
- (५) विधायिकी म्याद समाप्त भए पछि, यस धाराको अनुच्छेद (४) को पहिलो वाक्यमा निर्धारित समयवधि बुन्डेस्टाग को पहिलो बैठक भएपछि सुरु हुनेछ ।
- (६) संघीय सभाको सदस्यहरुबाट बहुमत हासिल गर्ने व्यक्ति निर्वाचित हुनेछ । यदि दुइचोटी मतदात हुदापनि कसैले त्यस्तो बहुमत प्राप्त गर्न नसकेमा पछिल्लो मतदानमा सबैभन्दा धेरै मत प्राप्त गर्ने व्यक्ति निर्वाचित हुनेछ ।
- (७) संघीय कानूनद्वारा यसलाई विस्तृत व्यवस्था गरिने छ ।

धारा ५५

बेमेल

- (१) संघीय राष्ट्रपति, सरकार, वा संघीय वा ल्याण्ड विधायिकी अंगको सदस्य हुने छैन ।
- (२) संघीय राष्ट्रपतिले कुनैपनि तलवी पद बहन गर्नेछैन वा कुनैपनि व्यापार व्यावसायमा सहभागी हुनेछैन वा नाफाका लागि संचालित कुनैपनि उद्योग व्यवसायको संचालक वा रेखदेख गर्ने बोर्डमा रहने छैन ।

धारा ५६

पदको सपथ

संघीय राष्ट्रपतिले पद सम्हाल्ने क्रममा बुन्डेस्टाग र बुन्डेस्टागका उपस्थित सदस्यहरुको अगाडि निम्न सपथ लिनु पर्नेछ: “म यो कसम खान्छु कि म मेरा प्रयत्नहरु जर्मन जनताका हितका निम्ति समर्पण गर्नेछु, उनीहरुको कल्याणका खातिर, उनीहरुलाई नोक्सानीबाट बचाउनका लागि,

आधारभूत कानून र संघको कानूनहरुको रक्षा र टेवाका लागि, मेरो जिम्मेवारीलाई गम्भीरता पूर्वक वहन गर्नेछु, र सबैलाई न्याय गर्नेछु । त्यसैले इश्वर मलाई सहयोग गर्नुहोस ।”

धार्मिक उद्घोष विना पनि सपथलिन सकिनेछ ।

धारा ५७

असक्तता वा रिक्तता

यदि संघीय राष्ट्रपतिले आफ्नो दायित्व वहन गर्न नसकेमा, वा यदि उनको पद समय अगावै रिक्त भएमा, बुन्डेस्टातको अध्यक्षले आफ्नो अधिकार प्रयोग गर्नेछ ।

धारा ५८

थपहस्ताक्षर

संघीय राष्ट्रपतिको आदेश र निर्देशनहरुलाई मान्यता प्रदान गर्न संघीय चान्सलर वा सक्षम संघीय मन्त्रीको थपहस्ताक्षरको आवश्यकता पर्दछ । यो प्रावधान संघीय चान्सलर को नियुक्ति वा बर्खास्तीको लागि, धारा ६३ अनुसार बुन्डेस्टागलाई भंग गर्नको लागि, वा धारा ६९ को अनुच्छेद (३) अनुसारको अनुरोध गरिएमा लागु हुनेछैन ।

धारा ५९

संघको प्रतिनिधित्व

(१) अन्तराष्ट्रिय कानूनको लागि संघीय राष्ट्रपतिले संघको प्रतिनिधित्व गर्नेछ । संघको लागि उसले अन्तराष्ट्रिय संधिहरुमा हस्ताक्षर गर्नेछ । उसले कूटनीतिक दुतहरुबाट ओहदाको प्रमाणपत्र लिनेछ र मान्यता प्रदान गर्नेछ ।

(२) संघको राजनीतिक सम्बन्धलाई नियमित गर्ने संधिहरु वा संघीय कानूनसंग सम्बन्धित विषयहरु मा संघीय कानूनको रूपमा तिनै विषयहरुमा संघीय कानून निर्माण गर्ने अंगको सम्मति वा प्रतिनिधित्व आवश्यक पर्नेछ । कार्यकारीणी अंगको संभौताहरुको विषयमा भने संघीय प्रशासनसंग संबन्धित प्रावधानहरु यथोचित परिवर्तनसहित लागु हुनेछ ।

धारा ५९क

खारेज गरिएको छ

धारा ६०

संघीय न्यायाधीशहरु, संघीय कर्मचारीहरु, तथा सैनिक पदाधिकारीहरुको नियुक्ति तथा बर्खास्ती; माफी

- (१) संघीय न्यायाधीशहरु, संघीय कर्मचारीहरु, र कानुनले अन्यथा व्यवस्था गरेमा बाहेक सशस्त्र बलका कमिसन र ननकमिसन पदाधिकारी को नियुक्ति तथा बर्खास्ती संघीय राष्ट्रपतिले गर्ने छ ।
- (२) उसले दोषी ठहरिएका व्यक्तिहरुलाई संघको तर्फबाट माफी दिने अधिकारको प्रयोग गर्नेछ ।
- (३) उसले त्यो अधिकार अरु अधिकारीहरुलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।
- (४) संघीय राष्ट्रपतिलाई धारा ४६ को अनुच्छेद २ देखि ४ आवश्यक परिवर्तन सहित लागु हुनेछ ।

धारा ६१

संघीय संबैधानिक अदालतमा महाभियोग

- (१) यस आधारभूत कानुन वा अन्य कुनै संघीय कानुनको जानाजान उलंघन गरेकोमा संघीय राष्ट्रपतिलाई बुन्डेस्टाग वा बुन्डेस्टातले संघीय संबैधानिक अदालत समक्ष महाभियोग लगाउन सक्नेछ । महाभियोग लगाउने प्रस्तावलाई बुन्डेस्टागको कम्तिमा एकचौथाइ सदस्यहरुले वा बुन्डेस्टातको एकचौथाइ मतले साथ दिएको हुनु पर्दछ । महाभियोग लागउने निर्णय गर्न बुन्डेस्टागको कम्तिमा दुइतिहाइ सदस्यहरुले वा बुन्डेस्टातको दुइतिहाइ मतको जरुरत पर्नेछ ।
- (२) यदि संघीय संबैधानिक अदालतले संघीय राष्ट्रपतिलाई आधारभूत कानुन वा अन्य कुनै संघीय कानुनको जानाजान उलंघन गरेकोमा दोषी ठहर गरेमा, यसले पद खोसिएको घोषणा गर्न सक्नेछ । संघीय राष्ट्रपतिलाई महाभियोग लगाइसकेपछि, अदालतले उसलाई कामकाज गर्ने अधिकारबाट रोक्न अन्तरिम आदेश जारी गर्न सक्नेछ ।

छ: संघीय सरकार

धारा ६२

गठन

संघीय सरकार मा संघीय चान्सलर र संघीय मन्त्रीहरु रहनेछन् ।

धारा ६३

संघीय चान्सलर को निर्वाचन र नियुक्ति

- (१) संघीय राष्ट्रपतिको प्रस्ताव उपर बेगर कुनै विवाद बुन्डेस्टागद्वारा संघीय चान्सलर निर्वाचित हुनेछन् ।
- (२) बुन्डेस्टागका सदस्यहरुबाट बहुमत हासिल गर्ने व्यक्ति निर्वाचित हुनेछन् । यसरी निर्वाचित भएको व्यक्तिलाई संघीय राष्ट्रपतिले नियुक्त गर्नेछ ।
- (३) यदि संघीय राष्ट्रपतिले प्रस्ताव गरेको व्यक्ति निर्वाचित नभएमा, बुन्डेस्टाग ले आफ्ना आधा भन्दा बेसी सदस्यहरुले मतदान गरेको मितिले १४ दिन भित्र संघीय चान्सलरको निर्वाचन गर्नेछ ।
- (४) यदि यो समयावधि भित्र कुनैपनि संघीय चान्सलर निर्वाचित नभएमा बेगर कुनै ढिलाई अर्को निर्वाचन गर्नु पर्नेछ, जसमा सबैभन्दा बेसी मत ल्याउने व्यक्ति निर्वाचित हुनेछ । यदि त्यसरी निर्वाचित भएको व्यक्तिले बुन्डेस्टागका सदस्यहरुको बहुमत हासिल गरेमा, निर्वाचन सकिएको सात दिन भित्र संघीय राष्ट्रपतिले उसलाई नियुक्ति गर्नु पर्नेछ । यदि सो व्यक्तिले बहुमत हासिल नगरेमा संघीय राष्ट्रपतिले सातदिन भित्रमा उसलाई नियुक्त गर्न सक्नेछ वा बुन्डेस्टागलाई भंग गर्न सक्नेछ ।

धारा ६४

संघीय मन्त्रीहरुको नियुक्ति तथा बर्खास्ति

- (१) संघीय चान्सलरको प्रस्ताव अनुसार संघीय राष्ट्रपतिले संघीय मन्त्रीहरुको नियुक्ति तथा बर्खास्ति गर्न सक्ने छ ।
- (२) पदग्रहण गर्दा संघीय चान्सलर र संघीय मन्त्रीहरुले बुन्डेस्टाग समक्ष धारा ५६ मा उल्लेख भएअनुसारको सपथ लिनुपर्नेछ ।

धारा ६५

संघीय सरकारभित्रको अधिकारी

समग्र नीति र निर्देशिकाहरु संघीय चान्सलरले निर्धारण गर्ने छ, र उनी यस प्रति जवाफदेही हुनेछन् । यसै सीमा भित्र रहेर प्रत्येक संघीय मन्त्रीले आफ्ना विभाग भित्र परेको मामलाहरुलाई

स्वतन्त्रतापूर्वक र आफ्नै जिम्मेवारीमा सम्हाल्नेछ । संघीय सरकारले संघीय मन्त्रीहरूबीच भएका विवादहरूलाई सुल्झाउने छ । संघीय चान्सलरले संघीय सरकारको कार्यविधिलाई सरकारले स्थापना गरी संघीय राष्ट्रपतिले स्वीकृति प्रदान गरेको कार्यविधि नियमावली अनुसार कार्यान्वयन गराउनेछ ।

धारा ६५क

सशस्त्र बलमाथिको नियन्त्रण

सशस्त्र बलमाथिको नियन्त्रण संघीय रक्षा मन्त्रीको हुनेछ ।

धारा ६६

बेमेल

संघीय चान्सलर तथा संघीय मन्त्रीले अन्य कुनै तलवी पद लिन, वा कुनै व्यापार व्यावसायमा सहभागी हुन, वा बुन्डेस्टागको सम्मति विना नाफाका लागि संचालित कुनैपनि उद्योग व्यवसायको संचालक वा रेखदेख गर्ने बोर्डमा रहन पाउने छैन ।

धारा ६७

अविश्वासको रचनात्मक मत

(१) बुन्डेस्टागले यसका सदस्यहरूको बहुमतले उत्तराधिकारी निर्वाचित गरेपछि मात्र संघीय चान्सलर प्रति अविश्वास व्यक्त गर्न सक्नेछ र संघीय राष्ट्रपतिलाई अनुरोध गरी संघीय चान्सलरलाई बर्खास्त गर्न सक्नेछ । संघीय राष्ट्रपतिले उक्त अनुरोधलाई पुरा गरी र निर्वाचित व्यक्तिलाई नियुक्ति गर्नु पर्दछ ।

(२) प्रस्ताव र निर्वाचनबीच अड्चालिस घण्टा व्यतित हुनेछ ।

धारा ६८

विश्वासको मत; बुन्डेस्टागको अन्त

(१) यदि बुन्डेस्टागको बहुमतबाट संघीय चान्सलरको विश्वासको मतको प्रस्तावमा असहयोग भएमा, संघीय राष्ट्रपतिले संघीय चान्सलर को प्रस्तावमा बुन्डेस्टागलाई एक्काइस दिन भित्रमा भंग गर्न सक्नेछ । बुन्डेस्टागका सदस्यहरूको बहुमतबाट अर्को संघीय चान्सलर को निर्वाचन गर्ने वित्तिकै भंग गर्ने अधिकारको अन्त हुनेछ ।

(२) प्रस्ताव र मतदानबीच अड्चालिस घण्टा व्यतित हुनेछ ।

धारा ६९

संघीय उपचान्सलर ; संघीय सरकारका सदस्यहरुको पदावधि

- (१) संघीय चान्सलर ले कुनै संघीय मन्त्रीलाई आफ्नो सहायकको रूपमा नियुक्त गर्न सक्नेछ ।
- (२) संघीय चान्सलर वा संघीय मन्त्रीको पदावधि कुनैपनि अवस्थामा नयाँ बुन्डेस्टागको निर्माण भएपछि समाप्त हुनेछ; संघीय मन्त्रीहरुको पदावधि संघीय चान्सलर को पद अन्त हुने वित्तिकै हुनेछ ।
- (३) संघीय राष्ट्रपतिको अनुरोधमा संघीय चान्सलर , अथवा संघीय चान्सलरको वा संघीय राष्ट्रपतिको अनुरोधमा संघीय मन्त्री, उत्तराधिकारी नियुक्त नहुन्जेल सम्म उसको कार्यालयको मामलालाई काम चलाउ गर्न बाध्य हुनेछ ।

सातः संघको व्यवस्थापकीय अधिकारहरु

धारा ७०

ल्यान्डर र संघबीच विधायिकी अधिकारको विभाजन

- (१) आधारभूत कानूनले संघलाई विधायिकी अधिकार नदिएसम्म लाई कानून निर्माण गर्ने अधिकार हुनेछ ।
- (२) संघ र बीचको अधिकारको विभाजनलाई नितान्त वा समवर्ती विधायिकी अधिकार समेतलाई हेरी आधारभूत कानूनको प्रावधानहरुले समेट्ने छ ।

धारा ७१

संघको एकल विधायिकी अधिकारः परिभाषा

नितान्त संघको मात्र विधायिकी अधिकार भित्र पर्ने कुराहरुमा, लाई त्यतिबेला मात्र कानून बनाउने अधिकार हुन्छ जब अथवा जुन हदसम्म आधारभूत कानूनले स्पष्टसंग अधिकार प्रदान गर्दछ ।

धारा ७२

संघको समवर्ती विधायिकी अधिकारः परिभाषा

- (१) समवर्ती विधायिकी अधिकार भित्र पर्ने कुराहरुमा संघले कानून बनाएर विधायिकी अधिकार प्रयोग नगरेमा वा नगरेको हदसम्म लाई कानून बनाउने अधिकार हुनेछ ।
- (२) संघलाई यस्ता विषयहरुमा कानून बनाउने अधिकार त्यतिबेला हुन्छ जब वा जुनहद सम्म समग्र संघीय भुभागमा जनजीविकाको अवस्था समान बनाउनु पर्ने हुन्छ वा कानुनी तथा आर्थिक एकता कायम राख्नले राष्ट्रहित हुने हुनाले सो को लागि संघीय नियमको आवश्यकता पर्दछ ।
- (३) यस धाराको अनुच्छेद (२) को अर्थ अनुसार आवश्यकता नपर्ने संघीय विधायनलाई ल्याण्डको कानूनले निस्कृय बनाउन सक्नेछ भनी संघीय कानूनमा व्यवस्था गर्न सकिनेछ ।

धारा ७३

एकल विधायिकी अधिकारका क्षेत्र

निम्न विषयहरुमा संघलाई कानून बनाउने एकल अधिकार हनेछः

१. नागरिकहरुको संरक्षण सहित विदेशी मामला र रक्षा;
२. संघको नागरिकता;
३. हिड्डुल गर्ने स्वतन्त्रता, राहदानी, अध्यागमन, बर्हिगमन, र सुपुर्दगी;
४. मुद्रा, पैसा, र सिक्का बनाउने, तौलने र नापतौल, र समयको मापदण्ड तयार गर्ने;

५. भन्सार र व्यापारिक क्षेत्रको एकता, बाणिज्य तथा नौकाचलन सम्बन्धी संधि, बस्तुको स्वतन्त्र आवतजावत, र भन्सार र सिमाक्षेत्रको सुरक्षा सहित विदेशमा सामानको खरिद विक्री र भुक्तानी;
६. हवाई यातायात;
- ६क. पुरा तथा धेरैजसो संघको नियन्त्रणमा रहेको रेलवे (संघीय रेलवे) को संचालन, संघीय रेलवेअन्तर्गतका बाटाहरूको निर्माण, मर्मत, र संचालन साथै त्यसता बाटाहरूको प्रयोगमा शुल्क निर्धारण;
७. हुलाक तथा दुरसंचार सेवाहरू;
८. सार्वजनिक कानून अन्तर्गत संघ वा संघीय कर्पोरेसनहरूले नियुक्ति गरेका व्यक्तिहरूको कानुनी संबन्ध;
९. औद्योगिक सम्पत्तिको अधिकार, कपीराइट, प्रकाशन;
१०. निम्न विषयहरूमा संघ र बीच सहयोग:
 - (क) अपराधमा प्रहरीको काम,
 - (ख) संघ तथा ल्याण्डको स्वतन्त्र लोकतान्त्रिक आधारभूत नियम, अस्तित्व तथा सुरक्षाको संरक्षण (संविधानको संरक्षण) र
 - (ग) संघीय गणतान्त्रिक जर्मनीको वाट्य हितलाई खतारामा पुऱ्याउने गरी भएका बलको प्रयोग वा बलप्रयोग गर्ने तयारी जस्ता संघीय भूभाग भित्र भएका सबै गतिविधिहरू बाट संरक्षण,

साथै संघीय फौजदारी प्रहारी कार्यालयको स्थापना र अपराधसंग जुम्न अन्तराष्ट्रिय प्रयास समेत;
११. संघीय अदेश्यका लागि तथ्याङ्क ।

धारा ७४

समवर्ती विधायनका क्षेत्र

- (१) समवर्ती विधायिकी अधिकारहरू निम्न विषयहरू सम्म लागु हुनेछ:
१. देवानी कानून, फौजदारी कानून र सुधार, अदालतहरूको गठन र कार्यविधि, कानून व्यवसाय, नोटरी र कानुनी सल्लाहको प्रावधानहरू;
 २. जन्म, मृत्यु र विवाहको दर्ता;
 ३. भेला हुने र संगठन गर्ने कानून;
 ४. बसोबास गरिरहेका र विदेशीहरू छुट्ट्याउने कानून;
 - ४क. विष्फोटक र हातहतियार सम्बन्धी कानून;
 ५. (खारेज गरिएको)
 ६. निकाला भएकाहरू र शरणार्थीसम्बन्धी कानून;

७. सार्वजनिक कल्याण;
८. (खारेज गरिएको)
९. युद्धबाट भएको क्षति र क्षतिपूर्ति;
१०. युद्धबाट अपांग भएका र मरेका युद्धपीडितहरूका आश्रितहरू साथै पूर्व युद्धबन्दीहरूका सहायकहरू का लागि सहयोग;
- १०क. युद्ध चिहान तथा अन्य युद्ध वा अत्याचारबाट पीडितहरूको चिहान;
११. आर्थिक मामलासंग सम्बन्धित कानून (खानी, उद्योग, उर्जा, कला, व्यापार, वाणिज्य, बैंकसम्बन्धी, स्टक एक्सचेन्ज, तथा निजी विमा);
- ११क. शान्तिपूर्ण उद्देश्यका लागि आणविक उर्जाको उत्पादन तथा प्रयोग, त्यस्ता उद्देश्यहरू पुरागर्न सहायकशिद्ध हुने सुविधाहरूको निर्माण, आणविक उर्जा तथा विकिरणको परिवर्तन, र विकिरणयुक्त पदार्थको किनारा लगाउने कार्यबाट उत्पादित खतराहरू विरुद्धको सुरक्षा;
१२. उद्योगहरूको गठन, पेशागत सुरक्षा तथा स्वास्थ्य, तथा कामदिलाउने एजेन्सीहरू सहितको श्रम कानून, साथै बेरोजगार विमा सहितको सामाजिक सुरक्षा;
१३. शिक्षा तथा तालिम दिलाउनेहरू तथा अध्ययन अनुसन्धानलाई प्रवर्धन गर्ने नियमहरू;
१४. धारा ७३ र ७४ मा उल्लेख गरिएको हदसम्म, जफतसम्बन्धी कानून;
१५. जग्गा, प्राकृतिक श्रोतहरू तथा उत्पादनका साधनहरूलाई सार्वजनिक स्वामित्व वा सार्वजनिक उद्योगका अन्य रूपहरूमा हस्तान्तरण;
१६. आर्थिक सामर्थ्यको दुरुपयोग;
१७. खानेकुराको आवश्यक आपूर्ति सहित कृषिजन्य उत्पादन तथा बनको संवर्धन, कृषिजन्य तथा बनउत्पानको निकासी तथा पैठारी, सामुन्द्री तथा तटीय मत्स्य उत्खनन, र तटीय संरक्षण;
१८. अचल सम्पत्तिहरूको बेचबिखन, भूमि कानून (विकास शुल्क सम्बन्धी कानून बाहेक), र कृषिसम्बन्धी ठेक्का, साथै बासस्थान, बसोबास, र घरखेतबारी सम्बन्धी कुराहरू;
१९. मानव तथा पुशुहरूबीचहुने खतरनाक सरुवारोगहरूसंग लड्ने संयन्त्रहरू, चिकित्सकीय व्यवसाय तथा त्यस्तैखाले अन्य व्यवसाय वा पेशामा भर्ना, साथै औषधि, लागु औषध तथा बीषको व्यापार सम्बन्धी;
- १९क. अस्पतालहरूको आर्थिक दिगोपना तथा अस्पतालको शुल्क नियमित गर्ने विषय;
२०. खाद्य, पेय तथा सुर्ति, आवश्यक सामाग्रीहरू, खानाभण्डार, कृषि तथा बनजन्य बीउ तथा विरुवाहरू का लागि संरक्षण गर्ने संयन्त्रहरू, र रोग तथा किराहरूबाट बोटविरुवाको बचाउ र जनावरहरूको बचाउ;
२१. सामुन्द्री तथा तटीय पोत परिवहन, साथै नौकायात्रासम्बन्धी सहयोग, अन्तरदेशीय नौकायात्रा, मौसम विज्ञान सम्बन्धी सेवा, सामुन्द्री मार्ग, सामान्य सवारीका निमित्त प्रयोग हुने अन्तर्देशीय जलमार्गहरू;
२२. सडक सवारी, गाडीयातायात, लामादुरीका राजमार्गहरूको निर्माण र संहार, साथै सार्वजनिक मार्गहरू यातायातका साधनहरूले प्रयोग गरेबापत शुल्क जम्मा गर्ने र सो राजस्व कहाँ प्रयोग गर्ने भन्नेबारे;

२३. हिमाली रेलमार्गहरू बाहेक, संघीय बाहेकका रेलमार्गहरू;
 २४. फोहरमैलाहरूको थान्को, वायुप्रदुषण नियन्त्रण, तथा ध्वनी कम गर्ने;
 २५. राज्यको दायित्व;
 २६. बनावटी मानव विर्यसेचन, कोषीय जानकारीहरूको विश्लेषण तथा हेरफेर, साथै अंग तथा तन्तुहरूको प्रत्यारोपण सम्बन्धी नियमहरू;
- (२) यस धाराको अनुच्छेद (१) को उपधारा २५ अनुसार निर्मित कानूनका लागि बुन्डेसरातको सम्मति आवश्यकता पर्नेछ ।

धारा ७४क

संघको समवर्ती विधायिकी अधिकार: सार्वजनिक सेवामा रहेका सदस्यहरूको पारिश्रमिक, निवृत्तिभरण, तथा सम्बन्धित सुविधाहरू

- (१) धारा ७३ को उपधारा ८ अनुसार संघसंग एकल अधिकार नभए सम्म, सार्वजनिक सेवामा बसेका सदस्यहरू जो कानूनले निर्धारण गरेको सेवा र आज्ञा शीरोपर गरेका हुन्छ, उनीहरूका पारिश्रमिक, निवृत्तिभरण, तथा अन्य सुविधाहरू समेत सम्म समवर्ती विधायिकी अधिकार आकर्षित हुनेछ ।
- (२) यस धाराको अनुच्छेद (१) अनुसार बनेको कानूनका लागि बुन्डेसरातको सम्मति आवश्यक पर्दछ ।
- (३) त्यसैगरी धारा ७३ को उपधारा ८ अनुसार निर्मित कानूनका लागि पनि, यदि उनीहरूले पारिश्रमिक, निवृत्तिभरण, तथा पदको वर्गीकरण, वा न्यूनतम वा अधिकतम दर जुन यस धाराको अनुच्छेद (१) अनुसार निर्मित संघीय कानूनले प्रदान गरेको भन्दा फरक हुन्छ, लगायतका सम्बन्धित अन्य सुविधाहरूको निर्धारण र हिसावको मापदण्ड निर्धारण गर्दछन् भने, बुन्डेसरातको सम्मतिको जरुरत पर्दछ ।
- (४) यस धारा को अनुच्छेद (१) र (२) का न्यायाधीशहरूको पारिश्रमिक, निवृत्तिभरण तथा संबन्धित सुविधाहरूको सम्बन्धमा आवश्यक परिवर्तन सहित लागु हुनेछ । यस धारा को अनुच्छेद (३) धारा ९८ को अनुच्छेद (१) अनुसार निर्मित कानूनहरूमा आवश्यक परिवर्तन सहित लागु हुनेछ ।

धारा ७५

संघीय कानुनी संरचनाको दायरा

- (१) धारा ७२ मा व्यवस्था गरिएको शर्तहरू पुरा गर्दै, निम्न विषयहरूमा ल्याण्ड कानूनको संरचनाका लागि संघलाई प्रावधानहरू तयार गर्ने अधिकार हुनेछ:
 १. धारा ७४क ले अन्यथा व्यवस्था नगरे सम्म , नगरपालिका, तथा सार्वजनिक कानून अन्तर्गत रहेका संगठित संस्थाहरूको सार्वजनिक सेवामा रहेका व्यक्तिहरूको कानुनी संबन्ध;
 - १क. उच्च शिक्षाका सम्बन्धमा आम सिद्धान्त;

२. छापाखानासम्बन्धी आम कानुनी सिद्धान्त;
३. शिकार, प्राकृतिक संरक्षण, तथा भूक्षय व्यवस्थापन;
४. जमिनको वितरण, क्षेत्रीय योजना, तथा जलश्रोतको व्यवस्थापन;
५. बासिन्दाहरूको वा स्थायी बासिन्दाहरू तथा परिचय पत्रहरूको दर्ता सम्बन्धी विषयहरू;
६. जर्मन साँस्कृतिक सम्पदाहरूलाई निस्काशनहुन बाट बचाउने संयन्त्रहरू ।

धारा ७२ को अनुच्छेद (३) आवश्यक परिवर्तन सहित लागु हुनेछ ।

(२) केही अपवादजनक परिस्थितिहरूमा मात्रै संरचनागत कानुनले पूर्ण विवरण वा सिधै लागु हुने प्रावधान समावेश गर्नेछ ।

(३) संघले संरचनागत कानुन निर्माण गरेपछि हरु कानुनले तोकेको उचित समयावधि भित्र आवश्यक ल्यण्ड कानुनहरू बनाउन बाध्य हुनेछन् ।

धारा ७६

विधेयकहरू

(१) संघीय सरकारद्वारा, बुन्डेस्टातद्वारा तथा बुन्डेस्टागको सत्र (फ्लोर) बाट बुन्डेस्टागमा विधेयक प्रस्तुत गर्न सकिनेछ ।

(२) संघीय सरकारको विधेयक पहिले बुन्डेस्टातमा प्रस्तुत गर्नु पर्दछ । छ हप्ताभित्र बुन्डेस्टातलाई त्यस्तो विधेयक उपर टिप्पणी गर्ने अधिकार हुनेछ । यदि विधेयकको दायरा जस्ता महत्वपूर्ण विषयहरूमा बुन्डेस्टातले म्याद थपिमाग्न अनुरोध गरेमा नौ हप्ता सम्म म्याद बढाउन सकिने छ । यदि अपवादजन्य परिस्थितिमा संघीय सरकारले बुन्डेस्टातमा विधेयक प्रस्तुत गर्दा नै यो विधेयक अत्यन्त जरुरी छ भनेर घोषणा गरेमा, तीन हप्ता पछि वा, यसै अनुच्छेदको तेस्रो वाक्यको आधारमा बुन्डेस्टातले म्याद थपका लागि माग गरेमा बुन्डेस्टातको टिप्पणी प्राप्त नभए पनि, छ हप्ता पछि यसले बुन्डेस्टाग समक्ष विधेयक प्रस्तुत गर्न सक्नेछ; यस्तो टिप्पणी प्राप्त भैसकेपछि, यसले कुनै ढिला नगरी यसलाई बुन्डेस्टाग समक्ष पठाउनु पर्नेछ । यस आधारभूत कानुनलाई संसोधन गर्ने सम्बन्धी विधेयक रहेछ भने वा धारा २३ वा २४ अनुसार सार्वभौमसत्ता हस्तान्तरण सम्बन्धी रहेछ भने, रायादेश गर्ने समयवधि नौ हप्ताको हुनेछ; यस अनुच्छेदको चौथो वाक्य लागु हुने छैन ।

(३) बुन्डेस्टातको विधेयकलाई संघीय सरकारले छ हप्ता भित्रमा बुन्डेस्टाग समक्ष प्रस्तुत गर्नेछ । यसरी प्रस्तुत गर्दा खेरी बुन्डेस्टाग ले आफ्नै धारणा प्रस्तुत गर्नेछ । यदि खास गरी विधेयकको दायरा जस्ता महत्वपूर्ण कारणहरूले गर्दा संघीय सरकारले म्याद थपका लागि माग गरेमा, अवधिलाई नौ महिना सम्म बढाउन सकिनेछ । यदि अपवादजन्य परिस्थितिमा बुन्डेस्टातले विधेयक विशेष जरुरीको भएको घोषणा गरेमा समयावधि तीन महिनाको हुनेछ वा, यदि यस अनुच्छेदको तेस्रो वाक्यको आधारमा संघीय सरकारले म्यादथपका लागि माग गरेमा छ हप्ताको हुनेछ । यस आधारभूत कानुनलाई संसोधन गर्ने सम्बन्धी विधेयक रहेछ भने वा धारा २३ वा २४ अनुसार सार्वभौमसत्ता हस्तान्तरण सम्बन्धी रहेछ भने, टिप्पणी गर्ने समयवधि नौ हप्ताको हुनेछ; यस अनुच्छेदको चौथो वाक्य लागु हुने छैन । बुन्डेस्टागले उचित समय भित्र विधेयक उपर विचार तथा भोट गर्नेछ ।

धारा ७७

विधायीकी प्रकृया

(१) बुन्डेस्टागले संघीय कानूनको निर्माण गर्नेछ। यसको निर्माण पछि, बुन्डेस्टागको अध्यक्षले बेगर कुनै ढिलाई बुन्डेस्टात समक्ष प्रस्तुत गर्नेछ।

(२) निर्मित विधेयक प्राप्त भएको तीन हप्ता भित्र, बुन्डेस्टाग र बुन्डेस्टात का सदस्यहरु समावेस भएको संयुक्त विधेयक अध्ययन समिति निर्माण गर्न बुन्डेस्टातले माग गर्न सक्नेछ। यस समितिको गठन र कार्यविधिलाई बुन्डेस्टातको सम्मतिमा बुन्डेस्टागले निर्माण गरेको कार्यविधि नियमावलीले नियमित गर्नेछ। यस समितिमा भएका बुन्डेस्टातका सदस्यहरु निर्देशनमान्न बाध्य हुने छैनन्। जब विधेयक कानून बन्नका लागि बुन्डेस्टातको सम्मतिको आवश्यकता पर्दछ, बुन्डेस्टाग र संघीय सरकारले पनि त्यसैगरी त्यस्तो समिति गठन गर्न माग गर्न सक्नेछ। यदि समितिले निर्मित विधेयक उपर कुनै संशोधनका लागि माग गरेमा, यस उपर दोश्रो पटक बुन्डेस्टाग मा मतदान/भोट हुनेछ।

(२क) जहाँसम्म विधेयक कानून बन्नका लागि यसको सम्मतिको आवश्यकता पर्दछ, यदि यस धाराको अनुच्छेद (२) को पहिलो वाक्य अनुसारको कुनै माग नगरेमा, वा विधेयक उपर संशोधन प्रस्ताव नपर्ने गरी मध्यस्थताको प्रकृया पुरा भएमा, बुन्डेस्टातले उचित समयावधि भित्रमा विधेयक उपर भोट गर्नेछ।

(३) यदि विधेयक कानून बन्नका लागि यसको सम्मतिको आवश्यकता नपर्ने भएमा, यस धाराको अनुच्छेद (२) मा भएको प्रकृया एकपटक पुरा भइसकेपछि, बुन्डेस्टागले बनाइसकेको विधेयक उपर बुन्डेस्टातले दुइहप्ता भित्र असहमति जनाइसक्नु पर्नेछ। यस धारा को अनुच्छेद (२) को अन्तिम वाक्यमा व्याख्या गरिएको सम्बन्धमा भए बुन्डेस्टागले निर्माण गरेको विधेयक सोही रूपमा प्राप्त गरेपछि, र अन्य अवस्थामा यस धाराको अनुच्छेद (२) मा व्यवस्था गरिएको समितिको अध्यक्षबाट समितिको कार्यविधि पुरा भएको जानकारी प्राप्त भएपछि असहमति जनाउने समयको गणना सुरु हुनेछ।

(४) यदि बुन्डेस्टातको बहुमतबाट असहमति तयार भएकोछ भने, यसलाई बुन्डेस्टागको बहुमतको निर्णयबाट अस्वीकार गर्न सकिनेछ। यदि असहमति बुन्डेस्टातको कम्तिमा दुइतिहाइ बहुमतबाट तयार गरिएको छ भने यसलाई बुन्डेस्टागबाट असहमति जनाउन कम्तिमा बुन्डेस्टागको सदस्यहरुको बहुमत सहित बुन्डेस्टागको दुइतिहाइ बहुमतको जरुरत पर्नेछ।

धारा ७८

संघीय कानूनहरु बन्ने तरिका

यदि बुन्डेस्टातले सम्मति जनाएमा वा धारा ७७ को अनुच्छेद (२) अनुसार माग राख्न नसकेमा, वा धारा ७७ को अनुच्छेद (३) मा उल्लेख गरिए अनुसारको समयावधि भित्र असहमति जनाउन असफल भएमा, वा त्यस्तो असहमति फिर्ता लिएमा, वा यदि त्यस्तो असहमति लाई बुन्डेस्टागले मिचिदिएमा, बुन्डेस्टागले बनाएको विधेयक कानून हुनेछ।

धारा ७९

आधारभूत कानूनको संशोधन

(१) आधारभूत कानून यसलाई प्रष्टसंग संशोधन गर्ने र थप्ने शब्द भएको कानूनद्वारा मात्र संशोधन गर्न सकिनेछ । शान्ति स्थापना गर्ने, शान्ति स्थापना तयारी गर्ने, वा उपभोग गरिरहेको शासनलाई हट्न, संघीय गणतन्त्रको सुरक्षालाई संबर्धन गर्ने अन्तर्राष्ट्रिय संधिहरूका संबन्धमा, आधारभूत कानूनका प्रावधानहरूले संधि सम्पन्न गर्न र लागु गराउन रोक्ने छैन भनि स्पष्ट गर्न यति कुरा प्रष्ट पार्ने भाषा आधारभूत कानूनमा थप्नु नै काफी हुनेछ ।

(२) कुनैपनि यसखालका कानूनहरूलाई बुन्डेस्टागका सदस्यहरूको दुई तिहाइ सदस्यहरूले र बुन्डेसरातका दुइतिहाइ भोट ले अधि बढाउन सक्नेछन् ।

(३) संघबाट मा विभाजन गराउने, विधायिकी प्रकृत्यामा उनीहरूको सहभागिता गराउन वा यो आधारभूत कानूनको धारा १ र २० मा उल्लेखित सिद्धान्तहरू उपर माथिको संशोधन अमान्य हुनेछ ।

धारा ८०

वैधानिक दस्तावेजहरू (नियमहरू) जारी गर्ने सम्बन्धी

(१) वैधानिक दस्तावेजहरू जारी गर्नका लागि संघीय सरकार, संघीय मन्त्री, वा ल्याण्ड सरकारहरूलाई कानूनद्वारा नियमहरू जारी गर्ने अधिकार दिन सकिनेछ । विषयबस्तु, उद्देश्य, र प्रदानगरिएको अधिकारको दायरा कानूनद्वारा निश्चित गरिनेछ । प्रत्येक नियमहरूमा यसका कानुनी आधारहरू उल्लेख हुनु पर्दछ । यदि यस्तो अधिकारलाई अझ प्रत्यायोजित गर्न सकिने गरी कानूनले व्यवस्था गरकोमा उपप्रत्यायोजनलाई वैधानिक दस्तावेजले प्रभाव पार्नेछ ।

(२) संघीय कानूनले अन्यथा व्यवस्था नगरेसम्म, शुल्क, वा हुलाक वा दुरसंचार सेवाका आधारभूत सिद्धान्तहरू, संघीय रेलमार्गहरूको प्रयोग, वा रेलमार्गहरूको निर्माण वा संचालन का सम्बन्धमा संघीय सरकार वा कुनै संघीय मन्त्रीले जारी गरेका वैधानिक दस्तावेजहरूका लागि, साथै बुन्डेसरातको सम्मति चाहिने गरी संघीय कानूनको आधारमा जारी गरिएको वा संघीय कमिसनउपर वा आफ्नै हकका लागि ले लागुगर्ने वैधानिक दस्तावेजहरूका लागि बन्डसरातको सम्मति आवश्यक पर्नेछ ।

(३) बन्डसरातले आफ्नो सम्मति चाहिने वैधानिक दस्तावेजको मस्यौदा संघीय सरकारसमक्ष पेश गर्न सक्नेछ ।

(४) ल्याण्ड सरकारहरूलाई संघीय कानूनहरूको आधारमा वैधानिक दस्तावेजहरू जारी गर्ने अधिकार दिइएमा यसकुरालाई कानूनद्वारा नियमित गराउने अधिकार पनि हरुलाई हुनेछ ।

धारा ८०क

विषम परिस्थितिमा कानुनी प्रावधानहरूको प्रयोग

(१) यदि नागरिकहरूको सुरक्षा लगायत रक्षा सम्बन्धमा यस आधारभूत कानून वा कुनै संघीय कानूनले यस धारा अनुसार मात्रै कानुनी प्रावधान लागु हुनेछ भन्ने उल्लेख गरेमा प्रतिरक्षाको अवस्था भनेर घोषणा भएकोमा बाहेक, बुन्डेस्टागले विषम परिस्थिति कायम रहेको भनी निश्चित

गरेमा वा त्यस्तो निवेदनलाई विशेष किसिमले स्वीकृति दिएमा मात्र यसको प्रयोग हुनेछ । विषम परिस्थितिको घोषणा तथा धारा १२क को अनुच्छेद (५) को पहिलो वाक्यमा र अनुच्छेद (६) को दोश्रो वाक्यमा उल्लेख भएका कुराहरूका सम्बन्धमा विशेष स्वीकृति का लागि, खसेका मतहरू मध्येबाट दुइतिहाइ बहुमतको आवश्यकता पर्दछ ।

(२) यस धाराको अनुच्छेद (१) को कारणबाट उत्पन्न हुने कानुनी प्रावधानको आधारमा लिइएको निर्णय बुन्डेस्टागले माग गरेमा सो बमोजिम कुनैपनि बेला रद्द हुनेछ ।

(३) यस धाराको अनुच्छेद (१) मा जेसुकै उल्लेख भएपनि, संघीय सरकारको स्वीकृतिद्वारा संधिका पक्षहरूले बनाएको संरचना भित्र पर्ने अन्तराष्ट्रिय निकायको निर्णयको आधारमा वा अनुसार पनि त्यस्तो कानुनी प्रावधान लागु गराउन सकिनेछ । यस अनुच्छेद को आधारमा लिइएको कुनैपनि कार्य बुन्डेस्टागले यसका बहुमत सदस्यहरूको मतबाट माग गरेमा सो बमोजिम कुनैपनि बेला रद्द हुनेछ ।

धारा ८१

विधायिकी संकटकाल

(१) धारा ६८ मा व्यख्या गरिएका परिस्थितिमा, यदि बुन्डेस्टाग भंग नभएकोमा, संघीय सरकारले जरुरी भनेर प्रस्तुत गरेको भएपनि यदि बुन्डेस्टागले विधेयकलाई अस्वीकार गरिदियो भने संघीय सरकारको अनुरोध र बुन्डेस्टागको सम्मतिमा संघीय राष्ट्रपतिले विधेयकको सम्बन्धमा विधायिकी संकटकालको घोषणा गर्न सक्नेछ । यो प्रकृया यदि संघीय चान्सलरले विधेयकलाई धारा ६८ को प्रस्तावसंग गाभेपनि विधेयक अस्वीकृत भएमा समेत लागु हुनेछ ।

(२) यदि, विधायिकी संकटकाल घोषणा भइसकेपछि पनि बुन्डेस्टागले विधेयकलाई अस्वीकृत गर्छ वा संघीय सरकारले स्वीकार गर्न नसकिने भनी घोषणा गरेको रूपमा यसलाई निर्माण गर्दछ भने सो विधेयकलाई बुन्डेस्टागबाट यसले सम्मति लिएको हदसम्म कानुन भएको मानिनेछ । यदि पुन प्रस्तुत गरिसकेपछि पनि बुन्डेस्टागले चार हप्ता भित्रमा विधेयक पारित गरेन भने पनि सोही कुरा लागु हुनेछ ।

(३) संघीय चान्सलरको पदावधि भित्र बुन्डेस्टागद्वारा अस्वीकृत भएका अन्य कुनै विधेयक यस धाराको अनुच्छेद (१) र (२) अनुसार पहिलो विधायिकी संकटकाल घोषणा भएको छ महिना भित्र कानुन बन्न सक्नेछ । सो अवधि नाघेपछि, सोही संघीय चान्सलरको पदावधि भित्र थप विधायिकी संकटकालको घोषणा गर्न सकिने छैन ।

(४) यस धाराको अनुच्छेद (२) अनुसार निर्माण गरिएको कानुनद्वारा यस आधारभूत कानुनको पूर्ण वा आंशिक भग संशोधन गर्न, रद्द गर्न तथा निस्कृय पार्न सकिने छैन ।

धारा ८२

घोषणा, प्रकाशन, तथा प्रारम्भ

(१) यस आधारभूत कानुनको प्रावधान अनुसार निर्मित कानुनहरू थप हस्ताक्षर पश्चात संघीय राष्ट्रपतिद्वारा प्रमाणित हुनेछ, र संघीय कानुनी राजपत्रमा घोषणा हुनेछ । वैधानिक दस्तावेजहरू (

नियमहरू) कानूनले अन्यथा व्यवस्था गरेमा बाहेक जारी गर्ने निकायले प्रमाणित गर्नेछ र संघीय कानुनी राजपत्रमा घोषणा गरिनेछ ।

(२) प्रत्येक कानून वा वैधानिक दस्तावेजहरूले यो कुन मिति देखि लागु हुने हो भन्ने कुरा निर्धारण गर्नु पर्दछ । यस्तो प्रावधानको अभावमा, यसलाई समेटेर संघीय कानुनी राजपत्र प्रकाशित भएको मितिले पन्द्र दिनमा यो लागु हुनेछ ।

आठ: संघीय कानून तथा संघीय प्रशासनको कार्यान्वयन

धारा ८३

संघ र बीच अधिकारको विभाजन

यस आधारभूत कानूनले अन्यथा व्यवस्था गरेको वा अनुमति दिएकोमा बाहेक हरूले आफ्ना हकका लागि संघीय कानून कार्यान्वयन गर्नेछ।

धारा ८४

ल्यान्डर द्वारा आफ्नै अधिकारमा कार्यान्वयन तथा संघको रेखदेख

(१) बुन्डेस्रातको सम्मतिमा बनेको संघीय कानूनले अन्यथा व्यवस्था गरेमा बाहेक, ले संघीय कानूनलाई उनीहरूको आफ्नै हकका लागि कार्यान्वयन गर्नका लागि अधिकारीहरू र उनीहरूका लागि प्रशासकीय कार्यविधि बनाई नियमित गर्नु पर्दछ।

(२) बुन्डेस्रातको सम्मतिमा संघीय सरकारले आम प्रशासकीय नियमहरू जारी गर्न सक्नेछ।

(३) ले संघीय कानूनलाई कानून अनुसार कार्यान्वयन गरिरहेको छ भनी सुनिश्चित गर्न संघीय सरकारले रेखदेख गर्न सक्नेछ। यसका लागि, संघीय सरकारले माथिल्लो ल्याण्ड अधिकारी समक्ष र उनको सम्मतिमा वा सम्मति नदिइएमा बुन्डेस्रातको सम्मतिमा सहायक अधिकारी समक्ष समेत कमिशनरलाई पठाउन सक्नेछ।

(४) द्वारा कानून कार्यान्वयन गर्दा कुनै कमजोरी रहेको कुरा संघीय सरकारले पत्ता लगाएपछि पनि यदि सुधारिएन भने संघीय सरकार वा सम्बन्धित ल्याण्डको निवेदनमा बुन्डेस्रातले सो ल्याण्डले कानून उल्लंघन गरेको छ वा छैन भनि निर्णय गर्नेछ। बुन्डेस्रातको निर्णयलाई संघीय संवैधानिक अदालतमा चुनौति दिन सकिनेछ।

(५) संघीय कानून कार्यान्वयनका लागि बुन्डेस्रातको सम्मति सहित संघीय कानूनद्वारा खास विषयहरूमा निर्देशनहरू जारी गर्न संघीय सरकारलाई अख्तियार प्रदान गर्न सकिने छ। संघीय सरकारले विषयवस्तु अति जरुरी भएको भनी सोचेमा बाहेक ती निर्देशनहरू माथिल्ला ल्याण्ड अधिकारीहरूप्रति लक्षित हुनेछन्।

धारा ८५

संघीय कमिशनमाथि द्वारा कार्यान्वयन

(१) संघीय कमिशन माथि ल्याण्डरले संघीय कानून कार्यान्वयन गरेमा संबन्धित मा अख्तियारवालाहरूको स्थापना बुन्डेस्रातको सम्मतिमा निर्मित संघीय कानूनले अन्यथा व्यवस्था नगरे सम्म कायमै रहनेछ।

(२) बुन्डेस्रातको सम्मतिमा संघीय सरकारले समान्य प्रशासन नियम जारी गर्न सक्नेछ । यसले कर्मचारी तथा तलवी सरकारी कर्मचारीहरूलाई समानखालको तालिम उपलब्ध गराउन सक्नेछ । सम्मतिमा मध्यस्थकर्ताको प्रमुख नियुक्त गर्न सक्नेछ ।

(३) उपल्लो तहका संघीय अधिकारीहरूको निर्देशनलाई ल्याण्ड अधिकारीहरूले पालना गर्नुपर्ने हुन्छ । त्यस्ता निर्देशनहरू संघीय सरकारले अति जरुरी ठानेकोमा बाहेक ल्याण्डका उपल्लो अधिकारीहरू उपर लक्षित हुनुपर्दछ । निर्देशनहरूको पालना गर्ने कुरालाई ल्याण्डका उपल्लो अधिकारीहरूले सुनिश्चित गर्नु पर्दछ ।

(४) संघीय रेखदेख, कार्यान्वयनको उपयुक्तता र बैधानिकतासम्म विस्तार हुनेछ । यसका उद्देश्यका लागि संघीय सरकारले प्रतिवेदन र कागजात सामाग्रीहरू उपलब्ध गराउन कमिसनहरूलाई सबै अधिकारी समक्ष पठाउनु पर्ने हुन्छ ।

धारा ८६

संघीय प्रशासन

जहाँ संघले आफ्नै प्रशासनिक अधिकारीहरू वा सार्वजनिक कानूनहरूद्वारा स्थापित संघीय संस्था वा निकायहरू मार्फत कानून कार्यन्वयन गर्दछ, त्यहाँ सम्बन्धित कानूनमा कुनै विशेष प्रावधान नभएसम्म संघीय सरकारले सामान्य प्रशासन नियम जारी गर्नेछ । उल्लेखित कानूनले अन्यथा व्यवस्था नगरेसम्म संघीय सरकारले अख्तियारवालाहरूको स्थापना गराउनेछ ।

धारा ८७

प्रत्यक्ष संघीय प्रशासनका विषयहरू

(१) वैदेशिक सेवा, संघीय आर्थिक प्रशासन, र धारा ८९ को प्रावधान अनुसारको संघीय जलमार्ग र नौकासय, संघीय प्रशासनिक अधिकारीले आफ्नै प्रशासनिक उपसंरचनाहरू मार्फत कार्यान्वयन गर्नेछ । संघीय कानूनले प्रहरी सूचना र सम्पर्कका लागि, फौजदारी प्रहरीका लागि, र संविधानको संरक्षण, तथा बलको प्रयोग वा बलप्रयोग गर्ने तयारी जस्ता गतिविधिले संघीय गणतन्त्र जर्मनीको वाह्य सुरक्षालाई खतरामा पार्ने खालका संघीय भुभाग भित्र भएका गतिविधिहरू बाट सुरक्षाका लागि संघीय सिमा प्रहरी अधिकारीहरू र केन्द्रीय प्रहरी कार्यालय निर्माण गर्न सक्नेछ ।

(२) एक ल्याण्ड भन्दा बाहिर क्षेत्राधिकार फैलिएका समाजिक विमा संस्थाहरूलाई संघीय कर्पोरेशनको रूपमा सार्वजनिक कानूनले नियमित गर्नेछ । एक ल्याण्ड भन्दा बाहिर क्षेत्राधिकार फैलिएका तर तीनवटा हरु भन्दा बाहिर नपुगेका समाजिक विमा संस्थाहरूलाई, यस अनुच्छेदको पहिलो वाक्यांशमा जे उल्लेख गरिएको भएता पनि, यदि संबन्धित ले कुनै ल्याण्डले रेखदेखको अख्तियारीलाई प्रयोग गर्दछ भनी निश्चित गरेमा ल्याण्ड कर्पोरेशनको रूपमा सार्वजनिक कानूनले नियमित गर्नेछ ।

(३) यसका अतिरिक्त, संघमा भएको विधायिकी अधिकारसंग सम्बन्धित विषयहरूमा संघीय कानूनले स्वायत्त संघीय उपल्लो अधिकारीहरू साथै सार्वजनिक कानून अन्तर्गत रहेका नयाँ संघीय कर्पोरेशन र निकायहरू स्थापना गर्न सक्नेछ । यदि संघसंग भएको विधायिकी अधिकारका सम्बन्धमा यसले नयाँ जिम्मेवारीहरू सामना गर्नु परी अत्यन्त जरुरी पर्न गएमा बुन्डेस्रातको सम्मतिमा र

बुन्डेस्टागका सदस्यहरूको बहुमतबाट मध्यस्थतह वा तल्लो तहका संघीय अधिकारीहरूको स्थापना गर्न सक्नेछ ।

धारा ८७क

सशस्त्र बलको स्थापना र अख्तियारी

(१) संघले सुरक्षाको उद्देश्यले सशस्त्र बलको स्थापना गर्नेछ । बजेटमा उनीहरूको संख्यात्मक शक्ति र सामान्य सांगठानिक गठन विधि देखाउनु पर्ने छ ।

(२) रक्षाका अतिरिक्त, सुरक्षबलमा आधारभूत कानूनले प्रष्टसंग अनुमति दिएको हदसम्म मात्र भर्ना गर्न सकिनेछ ।

(३) प्रतिरोधको अवधिमा वा विषम परिस्थितिमा प्रतिरोधको उद्देश्यलाई पुरा गर्ने हदसम्म सशस्त्रबललाई नागरिकहरूको संपत्ति रक्षा गर्ने र सवारी गतिविधिहरूलाई नियमित गर्ने अधिकार हुनेछ । यसका अतिरिक्त, प्रतिरोधको अवधि वा विषम परिस्थितिमा नागरिकहरूको संपत्तिको रक्षार्थ प्रहरी संयन्त्रलाई सहयोग गर्ने अधिकार पनि सशस्त्र बललाई हुनेछ; यस घटनामा सशस्त्र बलले उपयुक्त पदाधिकारीहरूसंग सहयोग आदान प्रदान गर्नेछ ।

(४) संघ वा ल्याण्डको स्वतन्त्र लोकतान्त्रिक आधार र अस्तित्वमा आइपर्न लागेको खताराबाट जोगाउन, यदि धारा १९ को अनुच्छेद (२) मा उल्लेखित अवस्था भयो र प्रहरी बल र संघीय सीमा प्रहरी कम भएको देखिएमा संघीय सरकारले नागरिकहरूको सम्पत्तिको रक्षा गर्न र संगठित सशस्त्र विद्रोहीहरूसंग मुकावला गर्नका निम्ति प्रहरी र संघीय सीमा प्रहरीलाई साथ दिन सशस्त्र बल नियुक्त गर्न सक्नेछ । यसरी गरिएको सशस्त्र बल नियुक्ति बुन्डेस्टाग वा बुन्डेस्टातले माग गरेमा रोकिनेछ ।

धारा ८७ ख

संघीय सुरक्षा प्रशासन

(१) संघीय सुरक्षाबल आफ्नै प्रशासनिक उपसंरचना सहित संघीय प्रशासनिक अधिकारीको रूपमा कार्यरत रहनेछ । यसलाई निजी कुराहरूमा क्षेत्राधिकार हुनेछ र सशस्त्र बलको आवश्यकतालाई पर्याप्त रूपमा पुरागराउने प्रत्यक्ष जिम्मेवारी रहेको हुन्छ । घाइते व्यक्ति वा निर्माण कार्यका निम्ति दिइने निवृत्तिभरण संग सम्बन्धित जिम्मेवारीहरू बुन्डेस्टातको सम्मतिमा संघीय कानूनद्वारा मात्रै संघीय सुरक्षा प्रशासनलाई दिन सकिन्छ । संघीय सुरक्षा प्रशासन लाई तेस्रो पक्षको हकमा हस्तक्षेप गर्ने गरी अख्तियारी दिने कुनै पनि कानूनका लागि सो हदसम्म त्यस्तो सम्मतिको जरुरत पर्दछ; तर यो आवश्यकता निजी मामलासंग संबन्धित कानूनको हकमा भने लागु हुने छैन ।

(२) यसका अतिरिक्त, सैनिक सेवामा भर्ना तथा नागरिक समुदायको सुरक्षा लगायत रक्षासंग सम्बन्धित संघीय कानूनले बुन्डेस्टातको सम्मतिमा ती कानूनहरू पुरै वा आंशिकरूपमा यात संघीय प्रशासनिक अधिकारीले उनीहरूको आफ्नै प्रशासनिक उपसंरचनामा वा ले संघीय कमिसन उपर लागु गर्न सक्नेछ भनि व्यवस्था गर्न सक्नेछ । यदि त्यसता कानूनहरू ले संघीय कमिसन उपर लागु गरेमा यसले बुन्डेस्टातको सम्मतिमा, धारा ८५ अनुसार संघीय सरकार वा सक्षम उपल्लो दर्जाको संघीय अधिकारीमा अन्तर्निहित रहेको अख्तियारलाई पुरै वा आंशिकरूपमा दास्रो दर्जाको संघीय अधिकारी उपर हस्तान्तरण गर्ने व्यवस्था गर्न सक्नेछ; यस अवस्थामा, धारा

८५को अनुच्छेद (२) को पहिलो वाक्यको आधारमा समान्य प्रशासन नियम जारी गर्नका लागि बुन्डेस्ट्रातको सम्मति नचाहिने गरी कानुनले व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

धारा ८७

आणविक उर्जा क्षेत्रको प्रशासन

धारा ७४ को उपधारा ११क अनुसार निर्मित कानुनद्वारा बुन्डेस्ट्रातको सम्मतिमा ले संघीय कमिशनमा कार्यान्वयन गराउन सक्ने गरी व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

धारा ८७घ

हवाई यातायातको प्रशासन

(१) हवाई यातायातको प्रशासन संघीय पदाधिकारीहरूले संचालन गर्नेछन् । यसलाई निजी वा सार्वजनिक कानुन अन्तर्गत व्यवस्थित गर्ने भन्ने कुरा संघीय कानुनले निर्धारण गर्नेछ ।

(२) बुन्डेस्ट्रातको सम्मतिमा संघीय कानुनद्वारा हवाई यातायातको प्रशासनको जिम्मेवारीलाई संघीय कमिशनमा कार्यरत समक्ष प्रत्यायोजन गर्न सकिनेछ ।

धारा ८७ङ

संघीय रेलमार्गको प्रशासन

(१) संघीय रेलमार्गसम्बन्धी रेल यातायातको संचालन संघीय अधिकारीहरूले गर्नेछन् । रेलयातायातको संचालन सम्बन्धी जिम्मेवारी संघीय कानुनले आफ्नै हकमा कार्यरत लाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

(२) संघले आफुलाई संघीय कानुनले दिएको रेल यातायात प्रशासनको जिम्मेवारीलाई ती सम्बन्धित संघीय रेलमार्गलाई तथा सो बाहेकलाई पनि प्रदान गर्न सक्नेछ ।

(३) संघीय रेलमार्गहरू प्रतिष्ठानको रूपमा निजी कानुन अन्तर्गत संचालन हुनेछ । उनीहरूको गतिविधिले निर्माण, मर्मतसंभार, तथा बाटोको संचालन सम्मलाई समेटेको जतिमा तिनीहरू संघको सम्पत्तिको रूपमा रहनेछ । यी प्रतिष्ठानहरूमा भएको यसै अनुच्छेदको दोश्रो वाक्य अनुसारको संघीय सेयरहरूको हस्तान्तरण कानुनले निर्धारण गरे अनुसार हुनेछ; संघले बहुसंख्यक सेयरहरू राख्नेछ । विस्तृतरूपमा संघीय कानुनले व्यवस्थित गर्नेछ ।

(४) संघीय रेलवे प्रणाली विकास तथा मर्मतसंभार गर्न साथै स्थानीय यात्रुसेवा वाहेक यस प्रणालीबाट सेवा प्रदान गर्दाखेरि जनताको हित र खासगरी यातायातको आवश्यकतालाई आवश्यक ध्यान दिइएको छ भन्ने कुरालाई संघले सुनिश्चित गर्नेछ । विस्तृतरूपमा संघीय कानुनले व्यवस्थित गर्नेछ ।

(५) यस धारा को अनुच्छेद (१) देखि (४) को आधारमा निर्माण गरिएको कानुनहरूका निम्ति बुन्डेस्ट्रातको सम्मतिको जरुरत पर्नेछ । संघीय रेलवे प्रतिष्ठानहरू अन्त, एकिकरण, वा विभाजन गर्ने, संघीय रेलवे मार्गहरूको तेस्रो पक्षलाई हस्तान्तरण, वा त्यस्ता मार्गहरूको परित्याग गर्ने,

वा स्थानीय यात्रुसेवाहरुमा पर्ने असरहरुलाई नियमित गर्ने कानूनहरुको लागि पनि बुन्डेस्रातको सम्मतिको आवश्यकता पर्दछ ।

धारा ८७

हुलाक तथा दुरसंचार

(१) बुन्डेस्रातको सम्मति सहितको संघीय कानून अनुसार, संघले संघीय भुभाग भर यथेष्ट र उपयुक्त हुलाक र दुरसंचार सेवा उपलब्ध गराउनेछ भन्ने कुरालाई सुनिश्चित गर्नेछ ।

(२) यस धाराको अनुच्छेद (१) को अर्थमा सेवाहरु निजी प्रतिष्ठानको रूपमा विशेष गुठी डच बुन्डेपोष्टबाट निरन्तरता पाएका फर्महरुबाट तथा अन्य निजी प्रदायकहरुबाट उपलब्ध गराइनेछ । संघीय प्रशासकीय अधिकारीहरुबाट हुलाक तथा दुरसंचारको क्षेत्रमा सार्वभौमिक गतिविधिहरु बहन गराउन सक्नेछन् ।

(३) यस धाराको अनुच्छेद (२) को देखि वाक्यमा जेसुकै भएपनि संघले, सार्वजनिक कानून अन्तर्गतका संघीय निकायहरुका माध्यमबाट कानूनमा व्यवस्था भए मुताविक विशेष गुठी डच बुन्डेपोष्टबाट निरन्तरता पाएका फर्महरु उपर खास जिम्मेवारीहरु बहन गराउन सक्नेछ ।

धारा ८८

संघीय बैंक

संघले नोट जारी गर्ने र मुद्रा बैंकलाई संघीय बैंकको रूपमा स्थापना गर्नेछ । युरोपियन युनियनको संरचना अन्तर्गत, यसको जिम्मेवारी र अख्तियारीलाई युरोपियन केन्द्रीय बैंकमा हस्तान्तरण गर्न सकिनेछ, जो स्वाधिन छ र मुल्य स्थायित्व गराउने सर्वोपरिलक्ष्यमा प्रतिबद्ध छ ।

धारा ८९

संघीय जलमार्ग

(१) अधिल्लो रेइच जलमार्गको हकदार संघ हुनेछ ।

(२) संघले आफ्नै अधिकारमा संघीय जलमार्गको संचालन गर्नेछ । यसले एकल ल्याण्डभन्दा बाहिरसम्म फैलने मुलकभित्रको नौकासयसंग सम्बन्धित राज्यका कामकाजहरु र कानून प्रदत्त समुन्द्री नौकासयसंग सम्बन्धित गतिविधिहरुको अभ्यास गर्दछ । संघीय जलमार्ग कुनै एकल ल्याण्डको भुभाग भित्र परेमा, संघले यसको यसको प्रशासन लाई ल्याण्डको संघीय कमिसन उपर प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ । यदि जलमार्गले धेरै हरुको भूभागलाई छुने भएमा प्रभावित हरुले तोकेको ल्याण्डलाई संघले अधिकार दिनेछ ।

(३) प्रशासन, विकास, तथा नयाँ जलमार्गहरुको निर्माणमा आवश्यक पर्ने जमिनको सुधार तथा जलको व्यवस्थापनलाई हरुको सहमतिमा सुनिश्चित गरिनेछ ।

धारा ९०

संघीय राजमार्गहरू

- (१) अधिल्लो रेडच राजमार्गहरू तथा उच्चराजमार्गहरूको हकदार संघ हुनेछ ।
- (२) वा त्यस्तै ल्याण्ड कानूनद्वारा सक्षम ठानिएका स्वशासित संगठित संस्थाहरूले संघीय कमिशन अन्तर्गत लामो दुरीको सवारीद्वारा प्रयोग गरिरहेको संघीय राजमार्ग वा संघीय उच्चराजमार्गहरूको संचालन गर्न सक्नेछ ।
- (३) ल्याण्डमा लागु गर्नेक्रममा, लामो दुरीको सवारीद्वारा प्रयोग गरिरहेको संघीय राजमार्ग वा संघीय उच्चराजमार्गहरूको प्रशासनलाई यदि तिनीहरू सो ल्याण्डको भुभाग भित्र पर्ने भएमा संघले लिन सक्नेछ ।

धारा ९१

आन्तरिक संकट

- (१) यदि संघ वा ल्याण्डको स्वतन्त्र लोकतान्त्रिक आधारहरू उपरको तत्काल खतरालाई पन्छाउन, ल्याण्डले अन्य ल्याण्डको प्रहरी बललाई वा अन्य प्रशासकीय अख्तियारवालाहरूको सुविधा वा जवानहरूलाई वा संघीय सीमा प्रहरीलाई बोलावट गर्न सक्नेछ ।
- (२) यदि त्यस्तो खतराको सम्भावना भएको ल्याण्ड आफै खतरासंग मुकाबला गर्न इच्छुक नभए वा नसके संघीय सरकारले आफ्नै निर्देशनमा त्यो ल्याण्ड र अन्य हरूको प्रहरी बलमामा प्रहरी राख्न सक्नेछ र संघीय सीमा प्रहरी इकाइलाई पठाउन सक्नेछ । त्यस्तो खतरा सकिए पछि वा बुन्डेसरातले माग गरेमा कुनै पनि समयमा त्यस्तो निर्देशनलाई खारेज गर्न सकिने छ । यदि खतरा एक ल्याण्डको भुभाग भन्दा बाहिर फैलिएमा त्यस्तो खतरासंग मुकाबला गर्नु पर्ने हदसम्म संघीय सरकारले ल्याण्ड सरकारलाई निर्देशन दिन सक्नेछ; यस अनुच्छेदको पहिलो र दोश्रो वाक्यहरूमा भने यो प्रावधान लागु हुनेछैन ।

आठ (क): संयुक्त कार्य

धारा ९१क

संघीय कानूनबमोजिम संघको सहभागिता

(क) निम्न परिधीभिन्न रही को जिम्मेवारीहरु बहन गर्ने कार्यमा संघले सहभागिता जनाउने छ, तर त्यसता जिम्मेवारीहरु समग्र समुदायको लागि महत्वपूर्ण हुनुपर्दछ साथै यथास्थितिमा सुधार ल्याउनका लागि संघीय सहभागिता आवश्यक हुनुपर्दछ (संयुक्त कार्यहरु):

१. चिकित्सासम्बन्धी विश्वविद्यालयहरु लागायत उच्च शिक्षण संस्थाहरुको निर्माण तथा विस्तार;
 २. क्षेत्रीय आर्थिक संरचनाहरुको सुधार;
 ३. कृषिसम्बन्धी संरचनाहरुको तथा तटीय संरक्षणमा सुधार ।
- (२) बुन्डेस्रातको सम्मतिमा संघीय कानूनद्वारा संयुक्त कार्यहरुलाई विस्तृतरूपमा परिभाषित गरिनेछ । यस कानूनमा त्यस्ता कार्यहरुको कार्यान्वयनलाई निर्देशन गर्ने सिद्धान्तहरु समावेस हुनेछन् ।
- (३) यस धाराको अनुच्छेद (२) मा उल्लेख गरिएको कानूनले समग्र एकीकृत योजना बनाउनका लागि चाहिने निकायहरु तथा कार्यविधिहरुका बारेमा व्यवस्था गर्नेछ । समग्र योजनाहरुमा कुनै परियोजना समावेस गर्नाका लागि जुन ल्याण्डमा सो कार्यान्वयन गरिने हो त्यस्को सम्मतिको जरुरत पर्नेछ ।
- (४) यस धाराको अनुच्छेद (१) को उपानुच्छेद १ र २ लागु हुने परिस्थितिमा संघले प्रत्येक ल्याण्डमा हुने खर्चको आधा व्यहोर्नेछ । यस धाराको अनुच्छेद (१) को उपानुच्छेद ३ लागु हुने परिस्थितिमा संघले कम्तिमा आधा खर्च व्यहोर्नेछ र सबै हरुका लागि समान अनुपात कायम हुनेछ । विस्तृतरूपमा कानूनद्वारा व्यवस्था गरिने छ । कोषको व्यवस्था संघ र हरुको बजेटबाट हुने विनियोजनमा भर पर्नेछ ।
- (५) अन्तरोध गरिएमा संघीय सरकार तथा बुन्डेस्रातलाई संयुक्त कार्यका बारेमा जानकारी गराइनेछ ।

धारा ९१ख

संभौताबमोजिम संघ र बीच सहयोग आदानप्रदान हुने

संभौताबमोजिम संघ र ले शैक्षिक योजना तथा अध्ययन अन्वेषण गर्ने निकायहरु तथा बहुक्षेत्रीय महत्वका अन्वेषण परियोजनाहरुको प्रवर्द्धनमा सहयोग आदानप्रदान गर्नेछन् । खर्चको विनियोजनसम्बन्धी व्यवस्था सम्बन्धित संभौताले गर्नेछ ।

नौ: न्यायपालिका

धारा ९२

अदालतहरु

न्यायिक अधिकारहरु न्यायाधीशहरु उपर निहित रहनेछ; यसलाई संघीय संबैधानिक अदालत, यस आधारभूत कानूनद्वारा स्थापना गरिएका संघीय अदालतहरु, तथा हरुको अदालत मार्फत अभ्यास गरिने छ ।

धारा ९३

संघीय संबैधानिक अदालत: क्षेत्राधिकार

(१) संघीय संबैधानिक अदालतहरुले निम्न विषयहरुमा आदेश जारी गर्नेछ:

१. उच्च संघीय निकाय उपर निहित हक तथा दायित्वहरु वा यस आधारभूत कानून वा उच्च संघीय अंगको कार्यविधिगत आदेशले अन्य पक्षहरु उपर निहित आफ्ना अधिकारहरुमा विवाद भएमा सो हदसम्म यस आधारभूत कानूनको व्याख्याका सम्बन्धमा;
 २. संघीय कानून र ल्याण्ड कानूनको यस आधारभूत कानूनसंग औपचारिक वा सारभूत अनुकूलतामा वा ल्याण्ड कानूनहरुको अन्य संघीय कानूनहरुसंगको मेल प्रति आशंका रहेको वा वेमेल रहेको अवस्थामा संघीय सरकार, ल्याण्ड सरकार, वा बुन्डेस्टागको एक तिहाई सदस्यहरुको अनुरोधमा;
 - २क. धारा ७२ को अनुच्छेद (२) को शर्त कानूनले पुरा गर्छ कि गर्दैन भन्ने सम्बन्धमा सहमति नभएमा बुन्डेस्टात वा सरकार वा ल्याण्डको विधायकको अनुरोधमा;
 ३. संघ तथा को अधिकार र कर्तव्यको बारेमा खासगरी ल्याण्डरले संघीय कानून लागु गर्नेक्रममा र संघीय रेखदेखको सवालमा असहमति भएको अवस्थामा;
 ४. संघ र बीच, विभिन्न हरुबीच, वा कुनै ल्याण्ड भित्रै, सार्वजनिक कानूनको सम्बन्धमा अन्य विवादहरु भएमा, अन्य अदालतको सहारा नलिएसम्म;
 - ४क. कुनैपनि व्यक्तिले उसको कुनैपनि आधारभूत हक वा धारा २० को अनुच्छेद (४) वा धारा ३३, ३८, १०१, १०३ वा १०४ अन्तर्गतको उसको कुनै अधिकार सार्वजनिक अधिकारीद्वारा मिचियो भन्ने आरोप लगाई कुनैपनि व्यक्तिले दर्ता गरेको संबैधानिक सिकायत उपर;
 - ४ख. नगरपालिका वा नगरपालिकाको संघले धारा २८ अनुसारको उनीहरुको स्वशासित हुने अधिकार को कानूनद्वारा हनन् गरियो भन्ने आधारमा दर्ता गरिएको संबैधानिक उजुरीहरुमा; ल्याण्ड कानूनले मिचेको तर, त्यो कानूनलाई ल्याण्डको संबैधानिक अदालतमा चुनौति दिन नसकिने अवस्थामा;
 ५. अन्य अवस्थाहरुमा यस आधारभूत कानूनले व्यवस्था गरे अनुसार ।
- (२) संघीय कानूनद्वारा संबैधानिक अदालत उपर तोकिएको अन्य कुराहरुमा पनि यसले आदेश जारी गर्नेछ ।

धारा ९४

संघीय संवैधानिक अदालतहरु: गठन

(१) संघीय संवैधानिक अदालतमा संघीय न्यायाधीशहरु र अन्य सदस्यहरु रहनेछन् । संघीय संवैधानिक अदालतका आधा न्यायाधीशहरु बुन्डेस्टागद्वारा र आधा बुन्डेस्टातद्वारा निर्वाचित हुनेछन् । उनीहरु बुन्डेस्टाग, बुन्डेस्टात, संघीय सरकार, वा ल्याण्डको कुनैपनि सम्बन्धित अंगहरुको सदस्य हुने छैनन् ।

(२) संघीय संवैधानिक अदालतको गठन र कार्यविधि संघीय कानूनले नियमित गर्नेछ, जसले कस्तो अवस्थामा यसका निर्णयहरुले कानुनी शक्ति आर्जन गर्नेछ, भनी निक्क्योल गर्नेछ । कानूनले यो संवैधानिक उजुरी दर्ता गर्नु अघि अन्य कानुनी उपचारहरु उपयोग गरिसक्नु पर्ने कुरा को व्यवस्था गर्न सक्नेछ, र उजुरीलाई निर्णयका लागि स्वीकार्न सकिनेछ, भनि निश्चित गर्न छुट्टै कानुनी प्रकृयाको व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

धारा ९५

उच्च संघीय अदालतहरु

(१) संघले सामान्य, प्रशासनिक, आर्थिक, श्रम, तथा सामाजिक क्षेत्राधिकारहरुका सर्वोच्च अदालतहरुका रूपमा संघीय न्यायिक अदालत, संघीय प्रशासनिक अदालत, संघीय आर्थिक अदालत, संघीय श्रम अदालत, र संघीय सामाजिक अदालतको स्थापना गर्नेछ ।

(२) यी अदालतहरुका न्यायाधीशहरुको छनौट, सक्षम संघीय मन्त्री र सक्षम ल्याण्ड मन्त्रीहरु तथा त्यतिकै संख्यामा बुन्डेस्टागद्वारा निर्वाचित सदस्यहरु संलग्न रहेको संयुक्त न्यायाधीश छनौट समिति ले संयुक्त रूपमा गर्नेछ ।

(३) निर्णयहरुमा एकरूपता ल्याउनको लागि यस धाराको अनुच्छेद (१) मा उल्लेखित अदालतहरुको संयुक्त च्याम्बर स्थापना गरिनेछ । विस्तृत रूपमा संघीय कानूनले व्यवस्था गर्नेछ ।

धारा ९६

अन्य संघीय अदालतहरु; का अदालतहरुद्वारा संघीय क्षेत्राधिकारको अभ्यास

(१) औद्योगिक सम्पत्ति उपरका हकका विषयहरुका लागि संघले संघीय अदालत स्थापना गर्नेछ ।

(२) संघले सशस्त्र बलका लागि संघीय सैनिक अदालतहरु स्थापना गर्नेछ । यी अदालतहरुले प्रतिरक्षाको परिस्थिति रहेको अवधिमा मात्र वा विदेशी भूमीमा सशस्त्र बल तथा युद्धपोत सेवामा रहेका सदस्यहरु उपर मात्र फौजदारी क्षेत्राधिकार ग्रहण गर्न सक्नेछन् । विस्तृत रूपमा संघीय कानूनले व्यवस्था गर्नेछ । यी अदालतहरु संघीय न्याय मन्त्रीको मातहतमा रहनेछन् । यसका पूर्णकालिन न्यायाधीशहरु न्यायिक पद सम्हाल्न सक्षम व्यक्तिहरु हुनेछन् ।

(३) संघीय न्यायिक अदालत, यस धाराको अनुच्छेद (१) र (२) मा तोकिएका अदालतहरुका निर्णयहरुलाई पुनरावलोकन गर्ने सर्वोच्च अदालत हुनेछ ।

(४) संघीय सरकारी सेवामा रहेका व्यक्तिहरु विरुद्ध अनुशासनको कारवाई गर्न वा शिकायतहरुको कारवाई गर्न संघले संघीय अदालतहरु स्थापना गर्न सक्नेछ ।

(५) बुन्डेस्ट्रातको सम्मतिमा, धारा २६ को नुच्छेद (१) अन्तर्गत सृजना भएको वा राष्ट्रिय सुरक्षाको विषय संलग्न रहेको फौजदारी कार्यविधिहरुमा का अदालतहरुले संघीय क्षेत्राधिकार ग्रहण गर्न सक्ने गरी संघीय कानूनले व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

धारा ९७

न्यायाधीशहरुको स्वतन्त्रता

(१) न्यायाधीशहरु स्वतन्त्र रहनेछन् र कानून प्रतिमात्र जवाफदेही हुनेछन् ।

(२) न्यायिक निर्णयबाट वा कानूनद्वारा निर्धारित कारण वा रितबाट मात्र स्थाइरुपमा नियुक्त भएका देखि पूर्णकालिन हैसियतमा रहेका न्यायाधीशहरुलाई सेवा अवधि पुरा हुनु अगावै उनीहरुको इच्छा विपरित वरखास्त गर्न, स्थायी वा अस्थायी निलम्बन गर्न, सरुवा गर्न, वा अवकाश दिन सकिनेछ । व्यवस्थापिकाले आजीवन नियुक्ति गरेका न्यायाधीशहरुको अवकाशका लागि उमेरको हद निर्धारण गर्न सक्नेछ । अदालतहरुको संरचनामा वा क्षेत्रहरुमा हेरफेर गर्नु परेमा न्यायाधीशहरुलाई अर्को अदालतमा सरुवा गर्न वा पदबाट हटाउन सकिने छ, तर त्यसो गर्दा उनीहरुको पुरा पारिश्रमिक कायमै रहनेछ ।

धारा ९८

संघीय तथा ल्याण्डका न्यायाधीशहरुको कानुनी हैसियत

(१) संघीय न्यायाधीशहरुको कानुनी हैसियत विशेष संघीय कानूनले व्यवस्थित गर्नेछ ।

(२) यदि संघीय न्यायाधीशहरुले पदीय वा सामान्य हैसियतमा यो आधारभूत कानून वा ल्याण्डको संवैधानिक व्यवस्थालाई मिचेमा, बुन्डेस्ट्रातको अनुरोधमा संघीय संवैधानिक अदालतको दुइतिहाई बहुमतले उसलाई सरुवा गर्ने वा अवकाश दिने भनी आदेश दिन सक्नेछ । नियतपूर्वक मिचेकोमा यसले उसलाई हटाउने आदेश दिन सक्नेछ ।

(३) ल्याण्डका न्यायाधीशहरुको कानुनी हैसियत विशेष ल्याण्ड कानूनले व्यवस्थित गर्नेछ । धारा ७४क को अनुच्छेद (४) ले अन्यथा व्यवस्था नगरेको हदसम्म संघले यस विषयमा प्रकृयागत प्रावधान निर्माण गर्न सक्नेछ ।

(४) ले ल्याण्डका न्यायाधीशहरुको छनौट ल्याण्डका न्याय मन्त्री र न्यायाधीश छनौट समितिले संयुक्त रुपमा गर्ने व्यवस्था गर्नसक्नेछ ।

(५) यस धाराको अनुच्छेद (२) लाई प्रष्ट्याउने गरी ल्याण्डका न्यायाधीशहरुका सम्बन्धमा ले कानुनी प्रावधानहरु निर्माण गर्न सक्नेछ । बहालवाला ल्याण्डको संविधान प्रभावकारी लागु हुने छैन । न्यायिक महाभियोगको सम्बन्धमा संघीय संवैधानिक अदालतले निर्णय गर्नेछ ।

धारा ९९

ल्याण्ड कानून सम्बन्धी विवादमा संघीय संबैधानिक अदालत र सर्वोच्च संघीय अदालतद्वारा निर्णय

ल्याण्डको कानूनले ल्याण्ड भित्रको संबैधानिक विवादहरूमा निर्णय दिन संघीय संबैधानिक अदालत उपर , र ल्याण्ड कानूनको प्रयोग सम्बन्धी विषयमा अन्तिम निर्णय गर्नलाई धारा ९५ को अनुच्छेद (१) ले व्यवस्था गरेअनुसार सर्वोच्च अदालतहरू उपर जिम्मेवारी सुम्पन सक्नेछ ।

धारा १००

आधारभूत कानूनहरूसंग कानूनहरूको संगति

(१) यदि अदालतले त्यो कानूनलाई जसको वैधानिकतामा यसको निर्णय भरपरेको हुन्छ असंबैधानिक ठहर गर्दछ भने कार्यविधिलाई रोकिनेछ र ल्याण्डको संविधान उल्लंघन भयो भनिएकोमा संबैधानिक विवादमाथि क्षेत्राधिकार भएका ल्याण्ड अदालतहरूबाट र आधारभूत कानून उल्लंघन भयो भनिएकोमा संघीय संबैधानिक अदालतबाट निर्णय लिइनेछ । यो प्रावधान, जहाँ ल्याण्ड कानूनद्वारा आधारभूत कानून उल्लंघन भयो भन्ने र ल्याण्ड कानून संघीय कानूनसंग बाभियो भन्ने विवादमा पनि आकर्षित हुने गर्दछ ।

(२) यदि मुद्दाको दौरानमा, अन्तर्राष्ट्रिय कानुनी प्रावधान संघीय कानूनको अनन्य भाग हो वा होइन र यसले व्यक्तिमा सिधै अधिकार वा कर्तव्यको सृजना गर्दछ कि गर्दैन (धारा २५) भन्ने कुरामा आशंका देखापरेमा अदालतले संघीय संबैधानिक अदालतबाट निर्णय लिनेछ ।

(३) यदि, ल्याण्डको संबैधानिक अदालतले, यस आधारभूत कानूनको व्याख्या गर्नेक्रममा संघीय संबैधानिक अदालतको वा अर्को ल्याण्डको संबैधानिक अदालतको निर्णयबाट विचलित हुने प्रस्ताव राखेमा यसले संघीय संबैधानिक अदालतबाट निर्णय प्राप्त गर्नेछ ।

धारा १०१

असामान्य अदालतहरू माथि प्रतिबन्ध

(१) असामान्य अदालतहरू मान्य हुनेछैन । कानूनसम्मत इन्साफ दिने क्षेत्राधिकारबाट कसैलाई पनि अलग गरिने छैन ।

(१) कानूनद्वारा मात्र कानूनका खास क्षेत्रहरूका लागि अदालतहरू स्थापना गर्न सकिने छ ।

धारा १०२

मृत्युदण्डको उन्मुलन

मृत्युदण्ड उन्मुलन गरिएको छ ।

धारा १०३

कानूनबमोजिम सुनवाई; पाश्चदशी फौजदारी कानून तथा दोहोरो दण्डसजाय मा प्रतिबन्ध

- (१) अदालतहरुमा प्रत्येक व्यक्तिलाई कानूनबमोजिम सुनवाईको हक हुनेछ ।
- (२) कुनैपनि कार्य गरेबापत सो गर्न अधिनै कानूनद्वारा त्यस्तो कार्य फौजदारी अपराध हो भनेर परिभाषित गरिएमा मात्र सजाय दिनु सकिनेछ ।
- (३) सामान्य फौजदारी कानूनहरुद्वारा कुनै पनि व्यक्तिलाई सोही अपराधमा एकपटक भन्दा बेसी सजाय गरिने छैन ।

धारा १०४

थुनामा राख्दा दिइने कानुनी प्रत्याभूति

- (१) औपचारिक कानूनद्वारा र त्यहाँ उल्लेख गरिएका कार्यविधिबमोजिम मात्रै कुनै व्यक्तिको स्वतन्त्रतालाई बन्देज लगाउन सकिनेछ । थुनामा रहेका व्यक्ति उपर मानसिक वा शारीरिक दुर्व्यवहार गरिने छैन ।
- (२) स्वतन्त्रमाथि लगाएको कुनैपनि बन्देजलाई न्यायाधीशको आदेशद्वारा मात्र अनुमति तथा निरन्तरता दिन सकिनेछ । यदि त्यस्तो बन्देज न्यायिक आदेशमा आधारित नभए विलम्ब नगरी न्यायिक निर्णय लिनु पर्नेछ । गिरफ्तार गरिसकेपछि कसैलाई पनि सो दिनसम्म बाहेक प्रहरीले आफ्नै अख्तियारी अन्तर्गत थुनामा राख्न सक्नेछैन । विस्तृतरूपमा कानूनद्वारा व्यवस्था गरिनेछ ।
- (३) आपराधिक कार्य गरेको शंकामा केही समयकालागि गिरफ्तार गरिएका कुनैपनि व्यक्तिलाई त्यस्तो गिरफ्तारीको भोलिपल्ट भन्दा ढिला नगरी न्यायाधीश समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ; न्यायाधीशले उनलाई गिरफ्तारीको कारण बताउने छन्, उनको परिक्षण गर्नेछन्, र प्रतिवाद गर्ने मौका दिनेछन् । न्यायाधीशले बेगर कुनै विलम्ब या त गिरफ्तारी गर्नुपर्ने कारणहरु उल्लेख गरी पक्रउपुर्जि जारी गर्नेछन् या त तत्काल थुनमुक्त गर्ने आदेश दिनेछन् ।
- (४) स्वतन्त्रता उपर बन्देज लगाउने वा निरन्तरता दिने सम्बन्धमा भएको न्यायिक निर्णयको हिरासतमा रहेका व्यक्तिको नातेदार वा उसले विश्वास गरेको व्यक्तिलाई विलम्ब नगरी जानकारी गराउनु पर्नेछ ।

दशः अर्थ

धारा १०४क

संघ र बीच खर्चको विनियोजन

- (१) यस आधारभूत कानूनमा अन्यथा व्यवस्था गरेकोमा बाहेक संघ र ल्याण्डरले आ-आफ्नो दायित्व पुरा गर्दाको व्यायहरूलाई छुट्टा छुट्टै व्यहोर्नेछन् ।
- (२) ले संघीय आयोगको भूमिका निर्वाह गरेमा, सो वापत हुने खर्च संघले व्यहोर्नेछ ।
- (३) द्वारा खर्च हुने अनुदानको व्यवस्था गर्ने संघीय कानूनले त्यस्तो अनुदान आंशिक वा पुरै संघले तिर्नुपर्ने गरी व्यवस्था गर्न सक्नेछ । यदि त्यस्ता कुनै कानूनले संघले आधा वा सो भन्दा बढी खर्च व्यहोर्नुपर्ने व्यवस्था गरेमा यस्को कार्यान्वयन ले संघीय आयोग मार्फत गर्नेछ । यदि त्यस्ताकुनै पनि कानूनले ल्याण्डरले खर्चको एक चौथाई वा सो भन्दा बढी व्यहोर्नुपर्ने व्यवस्था गरेमा यस्को लागि बुण्डेस्रातको सम्मति चाहिनेछ ।
- (४) संघले लाई खासगरी वा नगरपालिका (नगरपालिका संघहरू) द्वारा गरिने महत्वपूर्ण लगानीहरूका लागि आर्थिक सहायता प्रदान गर्न सक्नेछ, तर त्यस्ता लगानीहरू समग्र आर्थिक सन्तुलन माथिको खराबीलाई टार्न, संघीय भुभाग भित्रका असमान आर्थिक हैसियतलाई समान बनाउन वा आर्थिक वृद्धिदर बढाउन आवश्यक हुनु पर्नेछ । खासगरी सम्बर्द्धन गर्नुपर्ने खालका लगानीको बारेमा पुर्ण व्यवस्था बुण्डेस्रातको सम्मतिमा संघीय कानूनद्वारा वा संघीय आर्थिक कानून (बजेट) अर्न्तगत कार्यकारीको समझदारीद्वारा व्यवस्था गरिनेछ ।
- (५) संघ र ल्याण्डरले आ-आफ्नो निकायहरूद्वारा गरिएको प्रशासनिक खर्चहरू व्यहोर्नेछन् र सही प्रशासनको सुनिश्चितताका लागि एक आपसमा जवाफदेही हुनेछन । विस्तृत कुराहरू बुण्डेस्रातको सहमतिमा संघीय कानूनद्वारा व्यवस्था गरिनेछ ।

धारा १०५

विधायिकी अधिकार

- (१) भन्सार दस्तुर र वित्तीय एकाधिकारको सम्बन्धमा संघलाई मात्रै कानून बनाउने अधिकार हुनेछ ।
- (२) संघमा पुरै वा आंशिक रूपमा राजस्व जम्मा हुने भएमा वा धारा ७२ को अनुच्छेद (२) को अवस्थाहरूमा अन्य सबै प्रकारका करहरूका सम्बन्धमा कानून बनाउने समवर्ती अधिकार संघलाई हुनेछ ।
- (२क) संघीय कानून अर्न्तगत लगाईएका करहरूसंग सारभूत रूपमा समान नहुने गरी वा नभएसम्म खपत तथा व्यायहरू उपर स्थानीय करहरूको कानून बनाउने अधिकार ल्याण्डरलाई हुनेछ ।
- (३) सम्पूर्ण वा आंशिक रूपमा ल्याण्डर वा नगरपालिकाहरू (नगरपालिका संघहरू) मा राजस्व जम्मा हुने करहरूसम्बन्धी संघीय कानून निर्माण गर्दा बुण्डेस्रातको सम्मति लिनुपर्नेछ ।

धारा १०६

कर राजस्वको विनियोजन

(१) वित्तीय एकाधिकार तथा निम्न करहरूबाट प्राप्त भएको राजस्व संघमा जम्मा हुनेछ ।

१. भन्सार दायित्व;
२. यस धाराको अनुच्छेद २ अनुसार ल्यण्डरमा, अनुच्छेद ३ अनुसार संघ र ले संयुक्त रूपमा र अनुच्छेद (६) अन्तर्गत नगरपालिकामा जम्मा हुने बाहेक उपभोगबाट प्राप्त करहरू;
३. राजमार्ग ढुवानी कर;
४. बिल अफ एक्स्चेन्ज, विमा तथा पूँजीको कारोबारमा लाग्ने करहरू;
५. सम्पत्तिमाथिको भैपरी आउने शुल्क तथा समभार शुल्कहरू;
६. आय तथा निगम अधिक कर ।

(२) निम्न करहरूबाट प्राप्त राजस्व मा जम्मा हुनेछ ।

१. सम्पत्ति कर;
२. अपुतालीसम्बन्धी कर;
३. सवारी साधनसम्बन्धी कर;
४. यस धाराको अनुच्छेद (१) अनुसार संघमा जम्मा नहुने तथा अनुच्छेद (३) अनुसार संघ र मा संयुक्तरूपमा जम्मा हुने सुक्रीविक्रीसम्बन्धी करहरू;
५. वियर सम्बन्धी कर;
६. जुवासम्बन्धी प्रतिष्ठानहरू उपरको कर ।

(३) यस धाराको अनुच्छेद (५) र (५क) अनुसार आयकर तथा विक्रिकर नगरपालिकालाई छुट्याइएको छैन भने सो हदसम्म आयकर, संघसंस्थाकर तथा विक्रीकरहरूबाट प्राप्त राजस्व संघ र मा (संयुक्तरूपमा) संकलन हुनेछ । संघ र ले आयकर र संघसंस्थाकरबाट आर्जित राजस्व बराबरी भाग लगाउनेछ । विक्रीकरबाट प्राप्त राजस्वमाथिको संघ र को आ-आफ्नो भागलाई बुन्डेस्रातको सम्मतिमा संघीय कानुनले निर्धारण गर्नेछ । त्यस्तो निर्धारण निम्न सिद्धान्तहरूमा आधारित हुनेछन्:

१. संघ र को आवश्यक खर्च पुरागर्न वर्तमान राजस्व उपर उनीहरूको समान दावी हुनेछ । त्यस्तो खर्चको हदको निर्धारण बहुवार्षिक वित्तीय योजनाले गर्नेछ ।
२. संघ र को वित्तीय आवश्यकतालाई स्वच्छ संतुलन स्थापना गर्ने, करदाताहरू माथिको अधिक भारलाई रोक्ने, तथा संघीय भुभाग भर समानखालको जीवनस्तरको सुनिश्चितता दिने किसिमले समायोजन गरिने छ ।

संघ र को विक्रिकरबाट संकलन हुने राजस्वमाथिको आ-आफ्नो भागलाई निर्धारण गर्दा, आयकार कानुनमा बालबालिका सम्बन्धी प्रावधानको कारणले जनवरी १, १९९६ देखि बाट गरिएको आयकरको कटौतिलाई पनि ध्यान दिइनेछ । यस सम्बन्धी विस्तृत विवरण, यस अनुच्छेदको तेस्रो वाक्य अनुसार निर्माण गरिएको संघीय कानुनले गर्नेछ ।

(४) जतिबेला संघको राजस्व व्यायको अनुपात को भन्दा सारभूतरूपमा फरक हुन्छ, त्यतिबेला विक्रीकरबाट प्राप्त राजस्व माथिको संघ र को आ-आफ्नो भागवण्डालाई पुनः बाँडफाँड गर्नु पर्नेछ; यस धाराको अनुच्छेद (३) को पाँचौं वाक्य अनुसार विक्रीकरबाट प्राप्त राजस्व माथिको आ-आफ्नो भागलाई निर्धारण गर्दा ध्यान दिइएको राजस्व कटौतिलाई यस सम्बन्धमा भने लागु गरिने छैन । यदि संघीय कानूनले माथि अतिरिक्त खर्च थोपरेमा वा बाट राजस्व निकासालिएमा, बुन्डेसरातको सम्मतिमा संघीय कानून अनुसार सो अतिरिक्त भारलाई संघीय अनुदानद्वारा पूर्ति गरिने छ, तर त्यस्तो अतिरिक्त भार छोटो समयको लागि मात्र हुनेछ । यस कानूनले त्यस्तो अनुदानको हिसाव गरी हरुबीच वितरण गर्ने सिद्धान्तहरूको स्थापना गर्नेछ ।

(५) को त्यहाँका बासिन्दाहरूले तिरेको आयकरहरूको आधारमा नगरपालिकामा पठाईएको आयकरबाट संकलित राजस्वको हिस्सा बाट नगरपालिकामा जम्मा हुनेछ । विस्तृत व्यवस्था बुन्डेसरातको सम्मतिमा संघीय कानूनले नियमित गर्नेछ ।

(५क) जनवरी १, १९९८ देखि र त्यसपछि, विक्री करको राजस्व नगरपालिकामा जम्मा हुनेछ । यो भौगोलिक र आर्थिक कारणहरूलाई प्रतिबिम्बित गर्ने सुत्रको आधारमा बाट नगरपालिकाहरूमा पठाइनेछ । बुन्डेसरातको सम्मतिमा संघीय कानूनद्वारा विस्तृत व्यवस्था गरिनेछ ।

(६) अचल सम्पत्ति र व्यापारबाट प्राप्त राजस्व नगरपालिकाहरूमा जम्मा हुनेछ; उपभोग तथा खर्चहरूमाथिको करबाट प्राप्त राजस्व नगरपालिकाहरूमा वा ल्याण्डका कानूनहरूले निर्धारण गरे अनुसार नगरपालिका संघहरूमा जम्मा हुनेछ । कानूनको अधिनमा रहेर अचल सम्पत्ति वा व्यापारमाथि लगाईने करको दर तोक्न नगरपालिकाहरूलाई अधिकार दिइनेछ । यदि कुनै ल्याण्डमा महानगरपालिका नभएमा, अचल सम्पत्ति र व्यापारमाथिको कर र उपभोग तथा खर्चमाथिको स्थानीय करहरूबाट प्राप्त हुने राजस्व ल्याण्डमा जम्मा हुनेछ । हिस्सेदार भएको कारणले व्यापारमाथिको करबाट प्राप्त हुने राजस्वमा संघ र ल्याण्डको हिस्सा छुट्याइनेछ । बुन्डेसरातको सम्मतिमा संघीय कानूनले त्यस्तो हिस्साको बारेमा विस्तृत व्यवस्था गर्ने छ । ल्याण्डको ऐन अनुसार, अचल सम्पत्ति तथा व्यापारमाथिको कर साथै आयकर तथा विक्रीकर बाट प्राप्त राजस्व माथिको नगरपालिकाहरूको हिस्सालाई हिस्सेदारीको मात्रा हिसाव गर्नका लागि आधार बनाउन सकिनेछ ।

(७) ल्याण्डको कानूनले निर्धारण गरेको संयुक्त करबाट प्राप्त सम्पूर्ण राजस्व उपरको ल्याण्डको हिस्साको समग्र प्रतिशत नगरपालिकाहरू वा नगरपालिका संघमा जम्मा हुनेछ । अन्य सबै अवस्थामा ल्याण्ड करहरू नगरपालिकाहरू (नगरपालिका संघहरू) मा जम्मा गर्ने वा नगर्ने वा कुन हद सम्म गर्ने भन्ने कुरालाई ल्याण्ड कानूनले निर्धारण गर्नेछ ।

(८) यदि संघले कुनै वा नगरपालिका (नगरपालिका संघहरू) मा सिधै यी हरु वा नगरपालिकाहरू (नगरपालिका संघहरू) मा खर्च बढाउने वा राजस्व घटाउने (विशेष भार) गरी परिणाम निस्कने खालको विशेष सुविधा स्थापना गर्नुपर्ने भएमा र यदि र नगरपालिका (नगरपालिका संघहरू) सो भार बहन गर्ने सक्दैन भन्ने मनासिब देखेमा सो हदसम्म संघले अवश्यक हर्जना प्रदान गर्नेछ । त्यस्तो हर्जना प्रदान गर्ने क्रममा, तेस्रो पक्षबाट तिरिएको क्षतिपूर्ति र यस्तो सुविधा स्थापना गरेबापत निस्किएको परिणामस्वरूप यी ल्याण्ड र नगरपालिका (नगरपालिका संघहरू) मा जम्मा भएको वित्तीय फायदाहरूलाई पनि ध्यान दिनुपर्ने हुन्छ ।

(९) यस धाराको प्रयोजनको लागि, नगरपालिकाहरू (नगरपालिका संघहरू) को राजस्व र खर्चहरू लाई को राजस्व र खर्चको रूपमा पनि बुझिइनेछ ।

धारा १०६क

स्थानीय सामुहिक परिवहनका लागि संघीय अनुदान

१ जनवरी १९९६ देखि सुरु हुनेगरी ल्यण्डरलाई स्थानीय सामुहिक परिवहनका लागि संघीय कर राजश्वहरू छुट्याउने अधिकार दिइनेछ । बुन्डेस्टातको सम्मतिमा संघीय कानूनले विस्तृतरूपमा व्यवस्थित गर्ने छ । यस धाराको पहिलो वाक्यको अनुसार गरिने बाँडफाँडलाई धारा १०७ को अनुच्छेद (२) अन्तर्गतको वित्तीय सामर्थ्य निर्धारण गर्ने कुरामा गणना गरिने छैन ।

धारा १०७

आर्थिक समीकरण

(१) ल्यण्ड करहरूबाट उठेको राजस्व र आय तथा संघसंस्था करहरूबाट उठेको राजस्व उपरको ल्याण्डको हिस्सा त्यस्तो करहरू संबन्धित भुभाग भित्रैका राजस्व अधिकारीहरूले जम्मा गरेको भएमा (स्थानीय राजस्व) सो हदसम्म त्यही ल्याण्डमा जम्मा हुनेछ । निगम तथा ज्याला करबाट उठेको राजस्वको बाँडफाँड सम्बन्धी सीमाका साथै तरिका र क्षेत्रका बारेमा विस्तृत व्यावस्था बुन्डेस्टातको सम्मतिमा संघीय कानूनले गर्नेछ । यो कानूनले अन्य करहरूबाट उठेको स्थानीय राजस्वको बाँडफाँड र सीमाका बारेमा समेत व्यवस्था गर्नेछ । विक्रीकरबाट उठेको राजस्व मध्येको ल्याण्डको हिस्सा प्रत्येक ल्यण्डरमा प्रतिव्यक्ति (per capita) का आधारमा जम्मा हुनेछ; बुन्डेस्टातको सम्मतिमा संघीय कानूनले ल्याण्डको एकचौथाइ हिस्सामा नबड्ने गरी, ल्यण्ड करहरू तथा आय र निगम करहरूबाट प्राप्त प्रतिव्यक्ति (per capita) राजस्व सबै ल्यण्डरहरूको जम्मा औसत भन्दा कम भएको लाई पुरक हिस्सा अनुदान दिन सक्नेछ ।

(२) यस्तो कानूनले विषम आर्थिक क्षमता भएको ल्यण्डरलाई नगरपालिकाहरू (नगरपालिका संघहरू) को आर्थिक क्षमतालाई विचार गरी मनासिव समीकरणको सुनिश्चितता गर्नु पर्दछ । यसले समीकरण भुक्तानी पाउने को दावीहरू तथा सो पुरा गर्नु पर्ने भनिएका को दायित्व साथै त्यस्तो भुक्तानीको मात्रा निर्धारण गर्ने मापदण्ड समेत को निश्चित गर्दछ । यसले आर्थिकरूपमा कमजोर रहेका हरुलाई उनीहरूको सामान्य आर्थिक आवश्यकताहरूलाई पुरागर्न संघद्वारा उसैको कोषबाट अनुदान (पुरक अनुदान) दिलाइदिन सक्नेछ ।

धारा १०८

आर्थिक प्रशासन

(१) पैठारीहरूमाथि को विक्रीकर, तथा युरोपीयन कम्युनिटीको संरचना भित्र लगाइएको शुल्कहरू लगायत संघीय कानूनले नियमित गरेका भन्सार दायित्वहरू, वित्तीय एकाधिकारहरू, उपभोगमाथिको कर लाई संघीय राजस्व अधिकारीहरूले प्रबन्ध गर्नेछन् । यी अधिकारहरूको निर्धारण संघीय कानूनले गर्नेछ । बीचको अधिकारीहरूको प्रमुख लाई ल्यण्ड सरकारहरूको सल्लाहमा नियुक्त गरिनेछ ।

(२) अन्य सबै करहरू ल्यण्डरका राजस्व अधिकारीहरूले व्यवस्थित गर्नेछन् । यी अधिकारीहरूको संगठन तथा उनीहरूका कर्मचारीहरूलाई दिइने एकैरूपको तालिमको व्यवस्था बुन्डेस्टातको सम्मतिमा संघीय कानूनले गर्न सक्नेछ । बीचका अधिकारीहरूको प्रमुखहरू लाई संघीय सरकारहरूको सहमतिमा नियुक्त गरिनेछ ।

(३) संघमा आंशिक वा पूर्णरूपमा संकलन भएका करहरूसम्मलाई का राजस्व अधिकारीहरूले व्यवस्थित गर्नेछन्, ती अधिकारीहरू संघीय आयोगमा कार्यरत रहनेछन् । संघीय सरकारको स्थान संघीय अर्थमन्त्रीले नलिएमा धारा ८५ को अनुच्छेद (३) र (४) लागु हुनेछ ।

(४) जब करकानूनहरूलाई कार्यान्वयनका लागि सारभूतरूपमा सरल र सुधार गरिन्छ भने सो हदसम्म संघीय कानूनले बुन्डेस्रातको सम्मतिमा कर प्रशासन, यस धाराको अनुच्छेद (१) मा उल्लेखित ल्याण्डका राजस्व अधिकारीहरूद्वारा व्यवस्थित गरिने करहरू वा संघीय राजस्व अधिकारीहरूद्वारा व्यवस्थित गरिने अन्य करहरू का सम्बन्धमा संघ र ल्याण्ड राजस्व अधिकारीहरूबीच समन्वय गराउनेछ । ल्याण्ड राजस्व अधिकारीहरू जसको राजस्व नगरपालिकाहरू (नगरपालिका संघहरू) मा मात्रै संकलन हुनेछ भने करहरू सम्बन्धी प्रशासन गर्ने ल्याण्ड राजस्व अधिकारीहरूको अधिकार बाट नगरपालिकाहरू (नगरपालिका संघहरू) मा पुरै वा आंशिकरूपमा प्रत्यायोजित गर्न सकिनेछ ।

(५) संघीय राजस्व अधिकारीहरूले पालना गर्नुपर्ने कार्यविधिहरू संघीय कानूनले तोके बमोजिम हुनेछ । ल्याण्ड राजस्व अधिकारीहरू वा यस धाराको अनुच्छेद (४) को दोस्रो वाक्यमा उल्लेख गरिएअनुसार नगरपालिकाहरू (नगरपालिका संघहरू) ले पालना गर्नुपर्ने कार्यविधिहरू बुन्डेस्रातको सम्मतिमा संघीय कानूनद्वारा तोक्त सकिनेछ ।

(६) संघीय कानूनले आर्थिक क्षेत्राधिकारको प्रयोगमा एकरूपता कायम हुने गरी व्यवस्था गर्नेछ ।

(७) संघीय सरकारले सामान्य प्रशासनिक नियमहरू जारी गर्न सक्नेछ, जसका लागि ल्याण्ड राजस्व अधिकारीहरू वा नगरपालिकाहरू (नगरपालिका संघहरू) समक्ष प्रशासन सुम्पिएमा सो हदसम्म, बुन्डेस्रातको सम्मतिको जरुरत पर्नेछ ।

धारा १०९

ल्याण्ड र संघको बजेट

(१) आ-आफ्नो बजेटहरूको व्यवस्थापनका लागि संघ र एक आपसमा स्वायत्त र स्वतन्त्र हुनेछन् ।

(२) आ-आफ्नो बजेटको व्यवस्थापन गर्दाखेरि संघ र ले अवश्यकता अनुसार समग्र आर्थिक समिकरणलाई ध्यान दिनुपर्नेछ ।

(३) संघ र दुवै उपर लागुहुने बजेटसंग सम्बन्धित कानून, आर्थिक प्रवाह प्रतिको आयव्यय व्यावस्थापन सम्बन्धीको उत्तरदायित्व, तथा दीर्घकालिन आर्थिक योजना उपर लागु हुने सिद्धान्तहरू बुन्डेस्रातको सम्मतिमा संघीय कानूनद्वारा स्थापना गर्न सकिनेछ ।

(४) समग्र आर्थिक समिकरणमाथिको व्यवधानहरूलाई पन्छाउने उद्देश्यले बुन्डेस्रातको सम्मतिमा संघीय कानूनद्वारा निम्न कुराहरूको व्यवस्था गर्न सक्नेछ:

१. क्षेत्रीय निकायहरू र विशेष उद्देश्यका संघसंस्थाहरूलाई उपलब्ध गराइने ऋणहरूको अधिकतम मात्रा, शर्त र समयबाधित तोकिने छ र
२. संघ र लाई जर्मन संघीय बैकमा निर्व्याजी निक्षेपहरू (anticyclical reserves) राख्न लागउन सक्नेछ ।

संबन्धित कानुनी दस्तावेजहरू जारी गर्ने अधिकार संघीय सरकारलाई मात्र दिन सकिनेछ । ती कानुनी दस्तावेजहरूका लागि बन्डस्रातको सम्मति जरुरत पर्नेछ । बुण्डेस्रातले चाहेमा तिनीहरू खारेज हुनेछन्; विस्तृत कुराहरू संघीय कानुनद्वारा व्यवस्थित हुनेछन् ।

धारा ११०

संघीयबजेट र बजेट कानुन

(१) संघको राजश्वहरू र व्ययहरू बजेटमा समावेश हुनेछन्; संघीय प्रतिष्ठान र विशेष गुठीहरूका सम्बन्धमा भने उनीहरूलाई भुक्तानी दिइने वा उनीहरूबाट प्राप्तहुने रकमहरूलाई मात्र समावेश गरिनेछ । राजश्व र व्ययहरूका सम्बन्धमा बजेटलाई सन्तुलित बनाइनेछ ।

(२) एक वा सो भन्दा बढी आर्थिक वर्षका लागि छुट्याइने बजेटलाई पहिलो वर्ष सुरुहुनु अगावै निर्माण गरिएको बजेट विनियोजन कानुनमा प्रत्येकवर्षका लागि छुट्टाछुट्टै तर्जुमा गरी व्यवस्था गरिनेछ । विविध समयावधिहरूमा लागुहुने बजेटका विभिन्न भागहरूलाई आर्थिक वर्षद्वारा छुट्याइने गरी यस कानुनले व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

(३) यस धाराको अनुच्छेद २ को पहिलो वाक्य अनुसार ल्याइएका विधेयकहरू, र बजेट विनियोजन कानुनमा वा बजेट स्वयंलाई संशोधन गर्ने विधेयकहरूलाई बुण्डेस्रात देखि बुण्डस्टागमा एकैसाथ पेश गरिने छ; बुण्डेस्रातलाई त्यस्ता विधेयकहरूमा ६ हप्ता भित्रमा वा, संशोधन गर्ने विधेयकहरूका सम्बन्धमा तीन हप्ता भित्रमा राय पेश गर्ने अधिकार हुनेछ ।

(४) संघको राजश्व र व्यायसंग सम्बन्धित व्यवस्थाहरू बजेट कानुनमा राखिनेछ, र यस्को निर्माणको समय अवधिको लागि मात्र लागुहुने गरी व्यवस्था गरिनेछ । बजेट कानुनले निर्दिष्ट गरेका व्यवस्थाहरूको समाप्ति अर्को बजेट कानुन लागु नभएसम्म वा धारा ११५ को अधिनमा रहेर मात्र लागु हुनेछ ।

धारा १११

अन्तरिम बजेट व्यवस्थापन

(१) यदि आर्थिक वर्षको अन्त सम्ममा आउदो वर्षको लागि कानुनद्वारा बजेटको तर्जुमा नभएमा, त्यस्तो कानुन नवनेसम्म निम्नानुसारका आवश्यक खर्चहरू संघीय सरकारले व्यहोर्ने छ:

- (क) कानुनद्वारा स्थापित निकायहरूलाई व्यवस्थित गर्न र कानुनद्वारा अख्तियार दिइएका संयन्त्रहरू कार्यान्वयन गर्न;
- (ख) संघको कानुनी कर्तव्यहरू निर्वाह गर्ने;
- (ग) निर्माण परियोजनाहरू, पहुचको व्यवस्था र अन्य लाभ र सेवाहरूको व्यवस्था लाई निरन्तरता दिन वा यस प्रयोजनको लागि अधिल्लो वर्षमा विनियोजित भएको रकमहरूसम्मका अनुदानहरूको निरन्तरताका लागि ।

(२) विशेष कानुनको आधार र करहरू, वा दायित्वहरू, वा अन्य श्रोतहरूबाट, वा आरक्षित गरिएका चालु पूँजी मा आधारित राजश्वले यस धाराको अनुच्छेद (१) ले उल्लेख गरेका खर्चहरूलाई

नसमेटेमा सो हदसम्म संघीय सरकारले विगत वर्षको बजेटको एक तिहाई हदमा नबढने गरी चालु कुराहरुको संचालनको लागि ऋण लिन सक्नेछ ।

धारा ११२

अतिरिक्त बजेट खर्चहरु

विनियोजित बजेट भन्दा बढी भएको वा बजेटमा समावेश नभएको उद्देश्यहरुमा खर्च गर्नुपरे संघीय अर्थमन्त्रीको सम्मति लिनुपर्नेछ । यस्तो सम्मति पहिला नदेखिएको वा टार्न नसकिने आवश्यकता परेको अवस्थामा मात्र प्रदान गरिनेछ । विस्तृत कुराहरु संघीय कानूनद्वारा व्यवस्थित गर्न सकिनेछ । जब कर कानूनहरु सारभुत सुविधा पुऱ्याउने वा उन्नत हुनुपर्ने भएमा, संघीयकानूनले बुण्डेस्स्याटको सहमतिमा कर प्रशासनको लागि संघ र ल्याण्ड राजश्व अधिकारी बीच यस्को विषयमा मिलेर काम गर्न सक्छन्, यस धाराको अनुच्छेद १ को विभिन्न करहरुको प्रशासन को राजश्व अधिकारीबाट हुन्छ वा अन्य करहरुको प्रशासन संघीयराजश्व अधिकारीबाट हुन्छ । ल्याण्ड राजश्व अधिकारीले नगरपालिका (नगरपालिका संघ) को मात्रै राजश्व उठाउने कुरा भएमा त्यस्को प्रशासन गर्ने अधिकार द्वारा नगरपालिका (नगरपालिका संघ) लाई पुरा वा आशिक रुपमा दिइनेछ ।

धारा-११३

खर्च बढाउन अथवा राजश्व घटाउन संघीय सरकारको सम्मति

(१) संघीय सरकारद्वारा प्रस्तावित बजेट खर्चहरु बढाउने वा दायित्व निर्वाह गर्ने, नयाँ खर्चहरु लगाउने कानूनहरुलाई संघीय सरकारको सम्मतिको आवश्यकता पर्नेछ । यो प्रावधान राजश्वमा कमी ल्याउने वा त्यस्का लागि आवश्यक पर्ने कानूनहरुलाई पनि लागु हुनेछ । यस सम्बन्धमा संघीय सरकारले विधेयकमा मत हाल्न बुण्डेस्टागलाई स्थगनका लागि माग गर्न सक्नेछ । यस सन्दर्भमा संघीय सरकारले छ हप्ता भित्र आफ्नो राय वण्डस्टाग समक्ष प्रस्तुत गर्नेछ ।

(२) वण्डेस्टागले त्यस्तो कानून निर्माण गरेको चार हप्ता भित्र संघीय सरकारले यसलाई दोस्रो पटक मतदान गर्न माग गर्न सक्नेछ ।

(३) यदि धारा ७८ बमोजिम विधेयक कानून बनेमा संघीय सरकारले छ हप्ता भित्र र यो धाराको अनुच्छेद (१) वा (२) को तेस्रो र चौथो वाक्यमा उल्लेखित कार्यविधिको थालनी गरेपछि मात्र आफ्नो स्वीकृति स्थगित गर्न सक्नेछ । यो समयावधिको समाप्ति पछि त्यस्तो स्वीकृति दिएको मानिने छ ।

धारा ११४

लेखाको लेखापरिक्षण र प्रस्तुती

(१) संघीय सरकारको कार्यसम्पादनका लागि संघीय अर्थ मन्त्रीले वार्षिक रुपमा अघिल्लो आर्थिक वर्षको सबै राजश्व र खर्चका साथै सम्पत्ति र ऋण दायित्व बुण्डेस्टाग र बुण्डेस्टात समक्ष प्रस्तुत गर्नेछन् ।

(२) लेखापरिक्षणको संघीय अदालत, जसका सदस्यहरूले न्यायिक स्वतन्त्रता उपभोग गर्न पाउने छन् ले लेखापरिक्षण गरी सार्वजनिक वित्तहरू विधिसम्मत र कुशलतापूर्वक सन्चालन भए नभएको कुरा निर्धारण गर्नेछन् । यसले आफ्नो वार्षिक प्रतिवेदन प्रत्यक्षरूपमा बुण्डेस्टाग र वण्डेस्ट्रातका साथै संघीय सरकार समक्ष पेश गर्नेछ । अन्य कुराहरूका सम्बन्धमा संघीय लेखापरिक्षण कार्यालयको अधिकार संघीय कानूनले तोके बमोजिम हुनेछ ।

धारा ११५

सापट लिने

(१) कोषहरू सापट लिने र जमानतका दायित्व बोक्ने, प्रत्याभूतिहरू वा भावी आर्थिक वर्षहरूका खर्चहरू गराउन सक्ने अन्य प्रतिवद्धताहरूका चाहिने रकमको निर्धारण वा आकलन गर्न संघीय कानूनद्वारा अधिकार प्रदान गर्न आवश्यक हुनेछ । सापटबाट प्राप्त राजश्व बजेटमा उल्लेख गरिएको कुल लागत खर्चहरू भन्दा बढी हुनेछैन; यसका अपवादहरू समग्र आर्थिक सन्तुलन खल्बल्याउने कुरालाई निस्तेज गर्न मात्र अनुमति दिइनेछ । विस्तृत विवरण संघीय कानूनले तोके बमोजिम हुनेछ ।

(२) संघका विशेष गुठीहरूका सम्बन्धमा, यस धाराको अनुच्छेद (१) को प्रावधानहरूका अपवादहरू संघीय कानूनद्वारा व्यवस्थित गर्न सकिनेछ ।

दश(क): प्रतिरक्षाको अवस्था

धारा ११५क

प्रतिरक्षाको अवस्थाको घोषणा र परिभाषा

(१) बुण्डेस्टागले बुण्डेस्टागको सम्मति लिएर कुनै सशस्त्र बलले संघीय भुभागमा धावा बोलेको वा त्यस्तो आक्रमण गर्ने चेतावनी बारम्बार दिएको (प्रतिरक्षाको अवस्था) छ, भनी घोषणा गर्न सक्नेछ। त्यस्तो घोषणा संघीय सरकारको अनुरोधमा गरिनेछ र बुण्डेस्टागको कम्तीमा बहुमत सदस्यहरु बाट खसेको मतको दुई तिहाई बहुमतको आवश्यक पर्नेछ।

(२) यदि परिस्थितिले तत्काल कारवाहीको माग गरेमा र यदि पन्छाउन नसकिने अवरोधहरुले बुण्डेस्टागको बैठक समयमा बोलाउन नसकिएमा वा बुण्डेस्टागको गणपुरक संख्या नपुगेमा संयुक्त समितिले खसेको मतको दुई तिहाई मतका आधारमा यस्तो घोषणा गर्न सक्नेछ, जस्का लागि कम्तीमा बुण्डेस्टागको बहुमत सदस्यहरुको आवश्यकता पर्ने छ।

(३) उक्त निर्धारण धारा ८२ बमोजिम संघीय कानून (राजपत्रमा) प्रकाशित गरी संघीय राष्ट्रपतिद्वारा घोषणा गरिनेछ। यदि यो कुरा समयमा गर्न सकिएन भने निर्धारणलाई अर्को तरिकाबाट प्रभावकारी बनाइनेछ; परिस्थितिहरु अनुकूल हुने वित्तिकै घोषणा गरिएको कुरालाई संघीय कानून (राजपत्र) मा प्रकाशित गरिनेछ।

(४) यदि संघीय भुभागमा सशस्त्र बलद्वारा आक्रमण भएमा र यदि सक्षम संघीय निकायहरु एक्कासी यस धाराको अनुच्छेद(१) को प्रथम वाक्यमा उल्लेख भए अनुसारको घोषणा गर्ने अवस्थामा नरहेमा, आक्रमण शुरु हुनासाथ त्यस्तो निर्धारण गरी घोषणा गरिएको मानिनेछ। परिस्थितिले साथ दिने वित्तिकै संघीय राष्ट्रपतिले सो समयको घोषणा गर्नेछन।

(५) यदि प्रतिरक्षाको अवस्थाको घोषणा भएमा र यदि संघीय भुभाग माथि सशस्त्र बलको आक्रमण भएमा, संघीय राष्ट्रपतिले बुण्डेस्टागको सम्मतिमा प्रतिरक्षाको अवस्था विद्यमान भएको भन्ने सम्बन्धमा अन्तराष्ट्रिय कानून अनुसार घोषणा जारी गर्न सक्नेछ। यो धाराको अनुच्छेद(२) मा उल्लेख गरिएको अवस्थामा बुण्डेस्टागको स्थानमा संयुक्त समितिले काम गर्नेछ।

धारा ११५ख

संघीय चान्सलर मा नेतृत्व हस्तान्तरण

प्रतिरक्षाको अवस्था घोषणा भएपछि सशस्त्र बलको नेतृत्व संघीय चान्सलर मा जानेछ।

धारा ११५ग

संघको व्यवस्थापकीय अधिकारहरुमा विस्तार

(१) संघसंग ल्यण्डरको विधायिकी अधिकार भित्रका विषयवस्तुमा समेत प्रतिरक्षाको अवस्थाका लागि समवर्ती रूपले कानून बनाउने अधिकार हुनेछ। त्यस्ता कानूनहरुलाई बुण्डेस्टागको सम्मतिको आवश्यकता पर्नेछ।

(२) प्रतिरक्षाको अवस्थामा परिस्थितिले माग गरेको हदसम्म प्रतिरक्षाको अवस्थाका लागि संघीय कानूनले:

१. धारा १४ को अनुच्छेद(३) को दोस्रो वाक्यको प्रावधानबाट प्रतिकूल हुने गरी सम्पत्ति जफत गरिएको घटनामा क्षतिपूर्ति सम्बन्धी अस्थायी प्रावधानहरू बनाउनेछ ।

२. धारा १०४ को अनुच्छेद(२) को तेस्रो वाक्य र अनुच्छेद(३) को पहिलो वाक्यले तोकेको भन्दा फरक किसिमले स्वतन्त्रता हरण गरिएकोमा त्यस्का लागि समयको सीमा स्थापना गर्नेछ, तर कुनै पनि न्यायाधिशले सामान्यतया लागु हुने समय सीमा भित्र कार्य सम्पादन गर्न नसक्ने अवस्था रहेकोमा भने सो समय सीमा चार दिन भन्दा बढी हुने छैन ।

(३) भैरहेको वा कुनैपनि बेला आक्रमण हुन सक्ने कुरालाई निस्तेज पार्न आवश्यक पर्ने हदसम्म बुण्डेस्टातको सम्मतिमा प्रतिरक्षाको अवस्था सम्बन्धी संघीय कानूनले यस आधारभुत कानूनको परिच्छेद ८, ८क, र १० मा जे सुकै भएपनि संघ र को प्रशासन वा आर्थिक कुराहरूलाई नियमित गर्नेछ, तर विशेषगरी , नगरपालिकाहरू तथा नगरपालिका संघहरूमा भएको वित्तीय आधारहरूको सुनिश्चितता गरिनेछ ।

(४) यस धाराको अनुच्छेद(१) वा अनुच्छेद(२) को उपअनुच्छेद(१) बमोजिम बनाईएको संघीय कानून, तिनको कार्यान्वयनका लागि, प्रतिरक्षाको अवस्था सृजना हुनु अगावै पनि लागु गर्न सकिनेछ ।

धारा ११५घ

जरुरी विधेयक सम्बन्धमा व्यवस्थापकीय प्रक्रिया

(१) प्रतिरक्षाको अवस्था रहेको बेलामा संघीय विधायिकी प्रक्रियालाई धारा ७६ को अनुच्छेद(२) , धारा ७७ को अनुच्छेद(१) को दोस्रो वाक्य तथा अनुच्छेद(२) देखि (४) सम्म , धारा ७८ र धारा ८२ को अनुच्छेद(१) का प्रावधानहरूमा जे सुकै लेखिएको भए तापनि यो धाराको अनुच्छेद(२) र (३) का प्रावधानहरू ले निर्देशित गर्नेछ ।

(२) सरकारले जरुरी भनि तोकिएका संघीय सरकारका विधेयकहरू बुण्डेस्टागमा प्रस्तुत हुनासाथ बुण्डेस्टातमा पठाइनेछ । बुण्डेस्टाग र बुण्डेस्टातले संयुक्त बैठकमा विलम्ब नगरि ती विधेयक माथि बहस चलाउनेछ । त्यस्ता विधेयकहरूलाई कानून बन्नका लागि बुण्डेस्टातको सम्मति आवश्यक पर्ने भएमा यस्को मतहरूको बहुमत आवश्यक पर्नेछ । यसलाई विस्तृत रूपमा बुण्डेस्टातको सम्मतिमा बुण्डेस्टागद्वारा निर्माण गरिने कार्यविधि सम्बन्धि नियमहरूले व्यवस्थित गर्ने छ ।

(३) धारा ११५ (क) को अनुच्छेद(३) को दोस्रो वाक्य त्यस्ता कानूनहरू उचित परिवर्तन सहित घोषणा गर्न प्रयोग हुनेछ ।

धारा ११५ङ

संयुक्त समितिको अधिकार

(१) यदि प्रतिरक्षाको अवस्था बहाल रहेको समयमा संयुक्त समितिका कम्तिमा बहुमत सदस्यहरूमध्येबाट खसेको मतको दुइ तिहाई मतले, थेग्नै नसकिने व्यवधानहरूका कारण बुण्डेस्टागको निर्धारित समयमा सम्पन्न गरिने बैठकलाई रोकेको वा बुण्डेस्टागमा गणपुरक संख्या

नपुगेको भनि निश्चित गरेमा संयुक्त समितिले बुण्डेस्टाग र बुण्डेस्ट्रातको स्थानलाई ओगट्ने छ र एकल निकायको रूपमा तिनका अधिकारहरूको प्रयोग गर्नेछ ।

(२) संयुक्त समितिले बनाएको कानूनद्वारा यो आधारभुत कानून पुर्ण वा आंशिक रूपमा संशोधन गर्न वा बदर गर्न वा निस्तेज गर्न सक्ने छैन । संयुक्त समितिलाई धारा २३ को अनुच्छेद (१) को दोस्रो वाक्य, धारा २४ को अनुच्छेद (१) वा धारा २९ का प्रावधानहरू अनुसार कानून बनाउने अधिकार हुनेछैन ।

धारा ११५ च

संघीय सरकारको अधिकारहरू

(१) प्रतिरक्षा अवस्था बहाल रहेको समयमा परिस्थितिले चाहेसम्म संघीय सरकार ले:

१. संघीय भुभाग भरि संघीय सीमा प्रहरी नियुक्त गर्न सक्नेछ ;
२. संघीय प्रशासनिक अधिकारीलाई मात्र नभै ल्याण्ड सरकारहरूलाई समेत र यदि यस्ले जरुरी ठानेमा ल्याण्ड अधिकारीहरूलाई निर्देशन जारी गर्न सक्नेछ र यस्ले तोकेको ल्याण्ड सरकारहरूका सदस्यहरूलाई अधिकार प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

(२) बुण्डेस्टाग, बुण्डेस्ट्रात र संयुक्त समितिलाई यस धाराको अनुच्छेद(१) बमोजिमका उपायहरू अवलम्बन गरेको कुरा विलम्ब नगरी जानकारी गराईनेछ ।

धारा ११५ छ

संघीय संवैधानिक अदालतको हैसियत

संघीय संवैधानिक अदालत वा तिनका न्यायाधीशहरूको संवैधानिक कार्यहरूको सम्पादन वा संवैधानिक हैसियत कमजोर बनाउन पाइने छैन । संघीय संवैधानिक अदालतले यस्का कार्य सम्पन्न गर्ने कुरालाईलाई निरन्तरता दिनका निम्ति आवश्यक छ भनि सहमति जनाएमा मात्र संयुक्त समितिले निर्माण गरेको कानूनले संघीय संवैधानिक अदालतलाई लागु हुने कानून संशोधन गर्न सक्नेछ । त्यस्ता कानून बनाउने कुरालाई रोकेर संघीय संवैधानिक अदालतले यस सम्बन्धमा आवश्यक उपायहरू अवलम्बन गर्न सक्नेछ । यो धाराको दोस्रो र तेस्रो वाक्य बमोजिम संघीय संवैधानिक अदालतबाट भएका निर्णयहरू उपस्थित न्यायाधीशहरूको बहुमतबाट गरिनेछ ।

धारा ११५ ज

संवैधानिक अंगहरूकोनिरन्तर सन्चालन

(१) बुण्डेस्टागको वा ल्याण्ड संसदको व्यवस्थापकीय पदावधि प्रतिरक्षाको अवस्था कायम रहेकोवेला समाप्त हुने भए सो पदावधि प्रतिरक्षा अवस्थाको अन्त्य भएको ६ महिना पछि मात्र समाप्त हुनेछ । संघीय राष्ट्रपतिको पदावधि सुरक्षा अवस्था लागु भएका वेला समाप्त हुने भए र उक्त पद अध्यक्षको पदावधि समाप्त नहुदै खाली भई बुण्डेस्ट्रातको अध्यक्षले उसको अधिकार प्रयोग गरिरहेको अवस्थामा सो पदावधि प्रतिरक्षा अवस्थाको अन्त्य भएको नौ महिना पछिमात्र समाप्त हुनेछ । संघीय

संवैधानिक अदालतका सदस्यहरूको पदावधि सुरक्षा अवस्था लागू भएका बेला समाप्त हुने भए सो पदावधि प्रतिरक्षा अवस्थाको अन्त्य भएको ६ महिना पछि मात्र समाप्त हुनेछ ।

(२) संयुक्त समितिले नयाँ संघीय चान्सलर को निर्वाचित गर्नुपर्ने भएमा आफ्ना सदस्यहरूको बहुमतबाट निर्वाचित गर्नेछ; संघीय राष्ट्रपतिले संयुक्त समिति समक्ष उम्मेदवार प्रस्ताव गर्नेछन । संयुक्त समितिका सदस्यहरूको दुई तिहाई मतले उत्तराधिकारी निर्वाचित गरेपछिमात्र यस्ले संघीय चान्सलर प्रतिको अविश्वास व्यक्त गर्न सक्नेछ ।

(३) प्रतिरक्षाको अवस्था लागू भईरहेको अवस्थामा बुण्डेस्टाग विघटन हुनेछैन ।

धारा ११५भ

ल्याण्ड सरकारहरूको अधिकार

(१) यदि सक्षम संघीय अंगहरू विषम परिस्थितिलाई टार्नका लागि आवश्यक उपायहरू अपनाउन असमर्थ भए, र यदि परिस्थितिले संघीय भूभागको खास क्षेत्रमा तत्कालै स्वतन्त्र कारवाही गर्नुपर्ने देखाएमा ल्याण्ड सरकारहरू वा अधिकारीहरू वा तिनले तोकेका प्रतिनिधिहरूलाई उनीहरूका आफ्नै क्षमताको परिधिमा रहेर धारा ११५(च) को अनुच्छेद (१) मा व्यवस्था गरिएको उपाय अपनाउन अधिकार दिइनेछ ।

(२) यस धाराको अनुच्छेद (१) अनुसार अपनाइएको कुनै पनि उपायहरू संघीय सरकार, वा, ल्याण्ड अधिकारीहरू तथा सहायक संघीय अधिकारीहरूका लागि का मुख्यमन्त्रीहरूद्वारा कुनैपनि समयमा रद्द गर्न सकिनेछ ।

धारा ११५ट

असाधारण कानुनी प्रावधानहरूको समयावधि

(१) धारा ११५(ग) ११५(ड.) र ११५(छ) बमोजिम निर्माण भएका कानूनहरू साथै त्यस्ता कानूनहरूका आधारमा जारी गरिएका कानुनी दस्तावेजहरू कायम भएसम्म यस संग बाकिने कानून निलम्बित हुनेछन । यो प्रवधान धारा ११५(ग), ११५(ड.) र ११५(छ) बमोजिम निर्माण भएका पुराना कानूनहरूमा भने लागू हुनेछैन ।

(२) संयुक्त समितिले बनाएका कानूनहरू साथै त्यस्ता कानूनहरूका आधारमा जारी गरिएका कानुनी दस्तावेजहरू प्रतिरक्षाको अवस्थाको समाप्ति पछि ६ महिना भन्दा बढी लागू हुने छैनन ।

(३) धारा ९१(क), ९१(ख), १०४(क), १०६ र १०७ बाट भन्दा फरक प्रावधानहरू भएका कानूनहरू प्रतिरक्षा अवस्थाको समाप्ति पछिको दोस्रो आर्थिक वर्षको अन्त्य पछि लागू हुनेछैनन् । त्यस्तो समाप्ति पछि ति कानूनहरू बुण्डेस्टागको सम्मतिमा संघीय कानूनद्वारा परिच्छेद ८(क) र १० का प्रावधानहरू पूर्ण अवस्थामा फर्किनेगरी संशोधन हुन सक्नेछन् ।

धारा ११५ठ

असाधारण उपायहरको खारेजी, प्रतिरक्षा अवस्थाको अन्त्य, शान्तिको स्थापना

(१) संयुक्त समितिले निर्माण गरेका कानूनहरु बुण्डेस्टातको सम्मतिमा बुण्डेस्टागले कुनै पनि समयमा खारेज गर्न सक्नेछ । बुण्डेस्टातले बुण्डेट्यागलाई यस सवालमा निर्णय गर्न माग गर्न सक्नेछ । संयुक्त समिति वा संघीय सरकारद्वारा संकटको सामना गर्न उठाएका कुनै पनि कदमहरु बुण्डेस्टाग र बुण्डेस्टातले निर्णय गरी खारेज गर्न सक्नेछन् ।

(२) बुण्डेस्टागले बुण्डेस्टातको सम्मतिमा कुनैपनि समयमा संघीय राष्ट्रपतिद्वारा घोषणा हुने निर्णयद्वारा प्रतिरक्षा अवस्था अन्त्य भएको घोषणा गर्न सक्नेछ । बुण्डेस्टातले बुण्डेस्टागलाई यस सम्बन्धमा निर्णय गर्न माग गर्न सक्नेछ । प्रतिरक्षाको अवस्थालाई घोषणा गरिएको पूर्वअवस्थाहरु कायम नरहेमा विलम्ब नगरी सो अन्त्य भएको घोषणा गरिनेछ ।

(३) शान्तिको बहाली संघीय कानूनले निर्धारण गर्नेछ ।

११ संक्रमणीय तथा निर्णयात्मक प्रावधानहरु

धारा ११६

जर्मनको परिभाषा, नागरिकताको पुनर्स्थापना

(१) कानूनद्वारा अन्यथा व्यवस्था गरिकोमा बाहेक, यस आधारभुत कानूनको अर्थ भित्र जर्मन भन्नाले त्यो व्यक्ति हो जसले जर्मन नागरिकता प्राप्त गरेको हुन्छ वा डिसेम्बर ३१, १९३७ ले सीमा रेखाङ्कन गरेको जर्मन रेड्चको भुभागमा जर्मन मुल जातीका शरणार्थी वा निष्काशितका रुपमा वा त्यस्ता व्यक्तिका दम्पति वा तिनका सन्तानका रुपमा स्वीकारिएका हुनेछन ।

(२) जनवरी ३०, १९३३ र मे ८, १९४५ बीचमा राजनैतिक, जातीय वा धार्मिक आधारमा नागरिकताबाट वन्चित गरिएका पुर्व जर्मन नागरिकहरु र तिनका वंशजले निवेदन गरेमा उनीहरुको नागरिकता पुनर्स्थापित गरिनेछ । यदि उनीहरुले मे ८, १९४५ पछि जर्मनीमा स्थायी बसोवास भएको देखाएमा र अन्यथा मनसाय व्यक्त नगरेको भएमा उनीहरु जर्मन नागरिकताबाट कहिल्यै पनि वन्चित नभएको मानिनेछ ।

धारा ११७

धारा ३ को अनुच्छेद(२) र धारा ११ का सम्बन्धमा संक्रमणीय प्रावधान

(१) यो आधारभुत कानूनको धारा ३ को अनुच्छेद (२) संग मेल नखाने कानून त्यो प्रावधानसंग समानजस्य रहेसम्म कायम रहनेछ तर मार्च ३१, १९५३ पछि कायम हुने छैन ।

(२) वर्तमान आवासमा आएको कमीलाई दृष्टिगत गरी आवत जावतको स्वतन्त्रतामा प्रतिबन्ध लगाउने कानूनहरु संघीय कानूनद्वारा खारेज नगरेसम्म कायम हुनेछन ।

धारा ११८

दक्षिण पश्चिमी को नयाँ सीमा निर्धारण

धारा २९ मा जे सुकै व्यवस्था गरिएको भएपनि, सम्बन्धित बीचको सहमतिबाट बडेन, रितेम्बर्ग-वाडेन र रितेम्बर्ग-होहेन्जोन संलग्न भएका भुभागको मा भएको विभाजनलाई परिवर्तन गर्न सकिनेछ । यदि त्यस्तो समझदारी हुन नसकेमा संघीय कानूनद्वारा परिवर्तन गरिनेछ । जस्तै परामर्शी जनमत संग्रह गराउने छ ।

धारा ११८ क

वर्लिन र ब्राण्डेनबर्गको नयाँ सीमा निर्धारण

धारा २९ मा जे सुकै लेखिएको भएपनि वर्लिन र ब्राण्डेनबर्ग सम्मिलित भुभागलाई त्यहाँका मतदान गर्ने अधिकार भएका वासिन्दाहरूको सहभागितामा दुई बीचको सहमतिद्वारा परिवर्तन गर्न सकिनेछ ।

धारा ११९

निष्काषित र शरणार्थीहरूका सम्बन्धमा कानुनी दस्तावेजहरू

शरणार्थी र निष्कासितहरूसंग सम्बन्धित विषयहरूमा, विशेषगरी हरुमा तिनीहरूको जनसंख्या वितरणलाई लिएर बुण्डेस्रातका सम्मतिमा संघीय सरकारले संघीय कानूनद्वारा समाधान गर्नुपर्ने विषयलाई थाती राखेर कानून सरह लागु हुने कानुनी दस्तावेजहरू जारी गर्न सक्नेछ । यस सन्दर्भमा संघीय सरकारलाई खास विषयहरूमा छुट्टा छुट्टै निर्देशनहरू जारी गर्ने गरी अख्तियार दिन सकिनेछ । यस्तो अपरिहार्य नभएसम्म, त्यस्ता निर्देशनहरू उपल्ला ल्याण्ड अधिकारीका नाममा जारी हुनेछन ।

धारा १२०

युद्धको परिणाम स्वरूप भएका व्यावसायिक खर्च र दायित्व

(१)संघीय कानूनमा विस्तृत व्यवस्था भएअनुसार युद्धका कारण भेल्लुपरेको पेशागत खर्चहरू रआन्तरिक तथा वाह्य समस्याहरू संघले व्यहोर्ने छ । यी युद्धका अभिभाराहरू अक्टोबर १, १९६९ वा त्यस अघिका संघीय कानूनहरूद्वारा परिचालित गरिएका भए सो हद सम्म संघ र ले ती कानूनहरूद्वारा स्थापित अनुमतिमा त्यस्ता खर्चहरू व्यहोर्ने छन् । अक्टोबर १, १९६५ वा त्यो भन्दा अघि नै वा नगरपालिकाहरू (नगरपालिका संघहरू), वा वा नगरपालिकाहरूको गतिविधि सम्पन्न गर्ने अन्य निकायहरूद्वारा तिरिएको संघीय कानूनले कहिल्यै नसमेटेको वा नसमेट्ने युद्ध दायित्व जस्ता खर्चहरू बहन गर्न भने संघलाई बाध्य पारिने छैन । बेरोजगार विमा तथा सार्वजनिक सहयोग लगायतका सामाजिक सुरक्षाको खर्च पुरा गर्नाका लागि आर्थिक सहायता उपलब्ध गराउने जिम्मा संघको हुनेछ । यो अनुच्छेदमा उल्लेखित संघ र बीच युद्धका दायित्वहरूको वितरणले युद्धका परिणामको क्षतिपूर्तिका लागि दावी गर्ने सम्बन्धमा बनेको कानूनमा कुनै असर पुऱ्याएको मानिने छैन ।

(२) यस धारामा उल्लेख गरिए बमोजिम संघले व्ययभार सम्हालेपछि राजश्व संघमा जानेछ ।

धारा १२०क

अभिभाराहरूको समिकरण सम्बन्धी कानुनहरूको कार्यान्वयन

(१) बुण्डेस्ट्रातको सम्मतिमा दायित्वहरूको समिकरण लागु गर्ने कानुनहरूले, ती कानुनहरूलाई भुक्तानीहरूको समिकरणका सम्बन्धमा संघले आशिक रूपमा र संघीय आयोगमा कार्यरत ले आशिक रूपमा कार्यान्वयन गर्नेछ भनि, र संघीय सरकार तथा धारा ८५ ले अधिकार प्रदान गरेका सक्षम संघीय उपल्ला अधिकारीहरूमा निहित त्यस संग सम्बन्धित अधिकारहरू संघीय अभिभारा समिकरण कार्यालयमा प्रत्यायोजन गर्न सकिनेछ भनि व्यवस्था गर्न सक्नेछ । यी अधिकारहरू प्रयोग गर्न संघीय दायित्व समिकरण कार्यालयलाई बुण्डेस्ट्रातको सम्मति आवश्यक पर्ने छैन; अति जरुरी विषयमा बाहेक यसका निर्देशनहरू उपल्लो ल्याण्ड अधिकारीहरू (ल्याण्ड दायित्वहरूको समिकरण कार्यालयहरू) लाई दिइनेछ ।

(२) धारा ८६ को अनुच्छेद (३) को दोस्रो बाक्यलाई यो प्रावधानले कुनै असर पार्ने छैन ।

धारा १२१

“सदस्यहरूको बहुमत”को परिभाषा

यस आधारभुत कानुनको अर्थमा बुण्डेस्ट्रातका सदस्यहरूको र संघीय सभाका सदस्यहरूको बहुमत भन्नाले कानुनले निर्दिष्ट गरेका तिनका सदस्यहरूको संख्याको बहुमतलाई जनाउने छ ।

धारा १२२

पुर्ववत् विधायिकी अधिकारहरूको अन्त्य

(१) यस आधारभुत कानुनद्वारा मान्यता प्रदान गरिएका विधायिकी अंगहरूद्वारा मात्र बुण्डेस्ट्रागको पहिलो बैठक बसेको मितिदेखि कानुनहरूको निर्माण हुनेछ ।

(२) यस धाराको अनुच्छेद (१) अनुसार हैसियत समाप्त हुने विधायिकी प्रक्रियामा परामर्शदातृ हैसियतबाट सहभागी भएका विधायिकी अंग तथा निकायहरू सोही मितिबाट विघटन हुनेछन ।

धारा १२३

पुर्ववत् कानुन तथा सन्धिहरूको वैधानिकताको निरन्तरता

(१) बुण्डेस्ट्रागको पहिलो बैठक अघि लागु भएका कानुनहरू यस आधारभुत कानुनसंग नबाभिएकाे हदसम्म कायम नै रहनेछन ।

(२) सरोकारवाला पक्षहरूको सवै अधिकार र असहमतिहरूलाई समेट्दै जर्मन रिड्चद्वारा यस आधारभुत कानुन अन्तर्गत लाई प्राप्त विधायिकी क्षमता भित्र पर्ने विषयहरूको सम्बन्धमा निर्माण

गरिएका सन्धिहरु कायमै रहनेछन्, तर तिनीहरु आधारभुत कानुनले अधिकार दिएका अधिकारीहरुबाट नयाँ सन्धिहरु निर्माण नगरेसम्म वा तिनीहरुलाई अन्य तरिकाबाट अन्त्य नगरिएसम्म सामान्य कानुनी सिद्धान्त अनुसार वैधानिक रही कायम रहनेछ ।

धारा १२४

विशेष विधायिकी अधिकारको दायरा भित्र संघीय कानुनको रूपमा निरन्तरता

(१) संघको मात्र विधायिकी अधिकार अन्तर्गत पर्ने विषयको कानुन सो लागु हुने क्षेत्रमा संघीय कानुन हुनेछ ।

धारा १२५

समवर्ती विधायिकी अधिकारको परिधिभित्र: बराबरी

(१) संघको समवर्ती विधायिकी अधिकार अन्तर्गत पर्ने विषयको कानुन लागु हुने क्षेत्रमा संघीय कानुन हुनेछ :

१. यदि यो एक वा एक भन्दा बढी कब्जा गरिएको क्षेत्रहरुमा समानरूपले लागु हुने भएमा;
२. यदि मे ८ १९४५ देखि पुराना रेडिच कानुनलाई संशोधन गर्ने यो कानुन भएमा ।

धारा १२५क

समवर्ती वा संरचनागत कानुनको दायरा भित्र: बराबरी

(१) संघीय कानुनको रूपमा निर्माण भएको तर धारा ७४ को अनुच्छेद (१) वा धारा ७५ को अनुच्छेद (१) मा भएको संसोधनबाट संघीय कानुनको रूपमा निर्माण गर्न नसकिने कानुन संघीय कानुनको रूपमा नै लागु भै रहनेछ । यस्ताई ल्याण्ड कानुनले ओगटन सक्नेछ ।

(२) धारा ७२ को अनुच्छेद (२) बमोजिम निर्माण गरिएको र नोभेम्बर १५, १९९४ सम्म कायम रहेको कानुन संघीय कानुन सरह कायम हुनेछ । त्यो मितिभन्दा अगाडि निर्माण गरिएको संघीय कानुन जुन धारा ७५ को अनुच्छेद (२) बमोजिम अब उप्रान्त निर्माण गर्न सकिन्न संघीय कानुनले यो ल्याण्ड कानुनद्वारा अतिक्रमण हुन सक्नेकुरा उल्लेखन गर्न सक्नेछ । सो धारा को प्रावधानले उक्त मिति अघि संघीय कानुन समेतलाई लागु गर्न प्रतिकुल असर पार्न सक्नेछ ।

धारा १२६

संघीय कानुनको रूपमा कानुनको निरन्तर प्रयोगको सम्बन्धमा असहमतिहरु

संघीय कानुनको रूपमा कानुनको निरन्तर प्रयोगको सम्बन्धमा असहमतिहरुका बारेमा संघीय संवैधानिक अदालतद्वारा समाधान गरिनेछ ।

धारा १२७

संयुक्त आर्थिक क्षेत्रको प्रशासकीय कानून

यो आधारभुत कानून घोषणा भएको एक वर्ष भित्र सम्बन्धित का सरकारहरुको सम्मतिमा संघीय सरकारले अफ वाडेन, ग्रेट वर्लिन, रिनाल्याण्ड प्यालाटिनेट र ह्युटेनवर्ग -होइनजोलेन उपर संयुक्त: आर्थिक क्षेत्रको प्रशासकीय कुनै पनि कानून धारा १२४ वा १२५ अर्न्तगत संघीय कानूनको रूपमा कायम रहिन्जेल लागु हुनेछ ।

धारा १२८

निर्देशन जारी गर्ने अख्तियारीको निरन्तरता

प्रचलनमा रहेको कानूनले धारा ८४ को अनुच्छेद (५) को अर्थभित्र रहेर निर्देशनहरु जारी गर्ने अख्तियारी दिएकोमा सो अख्तियारी कानूनले अन्यथा व्यवस्था नगरेसम्म विद्यमान रहनेछ ।

धारा १२९

कानुनी दस्तावेजहरु जारीगर्ने अधिकारको निरन्तरता

(१) संघीय कानूनको रूपमा रहेका कानुनी प्रावधानले कानुनी दस्तावेजहरु वा सामान्य प्रशासकिय नियमहरु जारी गर्ने वा व्यक्तिगत मुद्दाहरुमा प्रशासकीय निर्णयहरु दिने अख्तियारी दिइएकोमा, त्यस्ता अधिकारहरु त्यसपछि ती विषयहरु उपर हैसियत राख्ने अधिकारीहरुमा सर्नेछ । यस विषय उपर आशंका उब्जिएमा संघीय सरकारले वण्डेस्रातको सहमतिमा निर्णय दिनेछ; त्यस्ता निर्णयहरु प्रकाशित गरिनेछ ।

(२) ल्याण्ड कानूनको रूपमा प्रचलनमा रहेका कानुनी प्रावधानहरुले त्यस्तो अख्तियारी दिएकोमा त्यस्ता ल्याण्ड कानून अर्न्तगत सक्षम रहेका पदाधिकारीद्वारा प्रयोग गर्नेछ ।

(३) यस धाराको अनुच्छेद (१) र (२) को मर्म भित्र रहेका कानुनी प्रावधानहरुले तिनै प्रावधानहरुलाई संसोधन वा थपघट गर्ने वा कानून सरह लागु हुने कानुनी प्रावधानहरु जारी गर्ने अख्तियारी दिएकोमा त्यस्तो अख्तियारीको अन्त्य भएको मानिनेछ ।

(४) यस धाराको अनुच्छेद (१) र (२) का प्रावधानहरु प्रचलनमा नरहेका प्रावधानहरुलाई वा अस्तित्वमा नरहेका निकायहरुलाई समेटने कानुनी प्रावधानहरु उपर आवश्यक परिवर्तन सहित लागु हुनेछ ।

धारा १३०

विद्यमान अंगहरु उपर नियन्त्रण

(१) ल्याण्ड कानून र हरुकाबीचको सम्भौतामा आधारित नभएका सार्वजनिक प्रशासन वा न्याय प्रशासनमा सेवा पुऱ्याउने प्रशासकिय निकायहरु तथा अन्य अंगहरु साथै दक्षिण पश्चिमी जर्मन रेलमार्गको प्रशासकिय संगठन र फ्रान्सेली पेशागत क्षेत्रका लागि हुलाक तथा दुरसंचार सेवाको

प्रशासकीय परिषदलाई संघीय सरकारको नियन्त्रणमा राखिनेछ । बुण्डेस्ट्रातको सम्पतिमा संघीय सरकारले तिनीहरूको हस्तान्तरण, खारेजी र विघटन गर्न सक्नेछ ।

(२) यी प्रशासनिक अंगहरू र निकायहरूका कर्मचारीहरूलाई नियन्त्रण गर्ने सबैभन्दा माथिल्लो अधिकारी बहालवाला मन्त्री हुनेछ ।

(३) प्रत्यक्ष रूपमा ल्याण्डको मातहतमा नरहनुका साथै हरु बीचको सम्झौतामा आधारित नभएका सार्वजनिक कानून अर्न्तगतका निगम तथा संस्थाहरू सक्षम उपल्ला संघीय अधिकारीको रेखदेख अर्न्तगत रहनेछन ।

धारा १३१

सार्वजनिक सेवामा रहिसकेका व्यक्तिहरूको कानुनी सम्बन्ध

८ मे १९४५ मा सरकारी सेवामा नियुक्त भएका व्यक्तिहरू, शरणार्थीहरू तथा निष्कासितहरू समेत जस्ले सरकारी सेवा नियमावलीद्वारा निर्धारण गरिएको वा सामुहिक सौदावाजीबाट भएको सम्झौताहरू भन्दा अन्य कारणहरूले सेवा त्याग गरेको, र अहिलेसम्म पुनर्स्थापना नगरिएको वा पहिला उनिहरूसंग भएको हैसियत भन्दा तल्लो स्तरमा नियुक्ति दिइएकाहरूको कानुनी सम्बन्धलाई संघीय कानूनले व्यवस्थित गर्नेछ । त्यस्तै मे ८, १९४५ मा निवृत्तिभरण तथा सम्बन्धित सुविधाहरू प्राप्त गर्ने अधिकार पाएका र सरकारी सेवा नियमावलीद्वारा निर्धारण गरिएको वा सामुहिक सौदावाजीबाट भएको सम्झौताहरू भन्दा अन्य कारणहरूले त्यस्ता निवृत्तिभरण वा सम्बन्धित सुविधाहरू प्राप्त गर्न छोडेका व्यक्तिहरू, शरणार्थीहरू तथा निष्कासितहरू समेतका हकमा सोही कुरा आवश्यक परिवर्तन सहित लागु हुनेछ । सम्बन्धित संघीय कानून लागु नभएसम्म र ल्याण्ड कानूनले अन्यथा व्यवस्था गरेमा बाहेक, कुनै कानुनी दावी लिन सकिने छैन ।

धारा १३२

सार्वजनिक सेवामा रहेका व्यक्तिहरूको अधिकारहरूको अस्थायी निलम्बन

(१) यो आधारभुत कानून लागु भएपछि, आजीवन सेवा अवधि उपभोग गर्ने कर्मचारीहरू तथा न्यायाधीशहरूसंग उनिहरूको वर्तमान पदहरूका लागि चाहिने व्यक्तिगत तथा व्यावसायिक क्षमतामा कमी भए, बुण्डेस्ट्रागको पहिलो बैठक बसेपछिको ६ महिना भित्र उनिहरूलाई अवकाश, निलम्बन वा कम पारिश्रमिक हुने पदमा सरुवा गर्न सकिनेछ । यो प्रावधान कर्मचारीहरू वा न्यायाधीशहरू बाहेकका पारिश्रमिक सहितको सार्वजनिक सेवामा कार्यरत व्यक्तिहरू जस्को नियुक्तिलाई चाहेको बखत अन्त गर्न सकिदैन का हकमा पनि आवश्यक परिवर्तन सहित लागु हुनेछ । नियुक्तिलाई चाहेको बखत अन्त गर्न सकिने पारिश्रमिक सहितको सार्वजनिक सेवामा कार्यरत व्यक्तिहरू का हकमा भने सामुहिक सौदावाजीको सम्झौताबाट तोकिएको भन्दा लामो सूचना अवधिलाई रद्द गरी साविक अवधि कायम गरिनेछ ।

(२) “राष्ट्रिय समाजवाद र सैन्यवादबाट मुक्ति”सम्बन्धि प्रावधानहरू ले नछुने वा राष्ट्रिय समाजवादबाट पीडित भनि चिनिएका र महत्वपूर्ण नीजि आधारहरू नभएका सार्वजनिक सेवाका सदस्यहरूका हकमा उपरोक्त प्रावधान लागु हुने छैन ।

(३) प्रभावित व्यक्तिहरूले धारा १९ को अनुच्छेद (४) बमोजिम अदालती साहारा अवलम्बन गर्न सक्नेछन ।

(४) विस्तृत कुराहरू बुण्डेस्रातको सम्मतिमा संघीय सरकारद्वारा जारी गरिएको कानुनी दस्तावेजद्वारा व्यवस्थित गरिनेछ ।

धारा १३३

संयुक्त आर्थिक क्षेत्रको प्रशासनको अधिकार तथा कर्तव्यहरूको उत्तराधिकार

संयुक्त आर्थिक क्षेत्रको प्रशासनको अधिकार र कर्तव्यहरूको उत्तराधिकार संघमा जानेछ ।

धारा १३४

रिइच सम्पतिहरू उपरको उत्तराधिकार

(१) रिइचका सम्पतिहरू खासरूपमा संघीय सम्पत्ति हुनेछन ।

(२) त्यस्ता सम्पतिहरू सुरुमा यो आधारभुत कानुन अर्न्तगत संघमा निहित नरहेको प्रशासनिक कामका लागि मुख्य रूपमा प्रयोग हुने मनसाय रहेकोमा तिनीहरूलाई विना क्षतिपूर्ति वर्तमानमा त्यस्ता कामहरू सुम्पिएका अधिकारीहरूमा हस्तान्तरण गरिनेछ, र त्यस्ता सम्पतिहरू अस्थायी रूपमा मात्र नभै यस आधारभुत कानुन अनुसार ल्यण्डरद्वारा सम्पन्न गरिने प्रशासनिक कामहरूका लागि वर्तमानमा प्रयोग भैरहेको भएमा त्यसलाई मा हस्तान्तरण गरिनेछ । संघले अन्य सम्पतिहरूपनि मा हस्तान्तरण गर्न सक्नेछ ।

(३) रिइचको प्रयोगको लागि वा नगरपालिकाहरू (नगरपालिक संघहरू) द्वारा विना क्षतिपूर्ति राखिएका सम्पतिहरू संघलाई आफ्नो प्रशासकीय उदेश्य पुरा गर्नका लागि आवश्यक नभएमा तिनै ल्यण्डर, नगरपालिकाहरू (नगरपालिक संघहरू) मा फर्काउनेछ ।

(४) यस सम्बन्धमा विस्तृत व्यवस्था बुण्डेस्रातको सम्मतिले संघीय कानुनद्वारा नियमित गरिनेछ ।

धारा १३५

पुर्ववत तथा निगमहरूको सम्पति उपरको उत्तराधिकार)

(१) यो आधारभुत कानुन लागु भएको मिति अघि र मे ८, १९४५पछि यदि कुनै क्षेत्र एक ल्याण्ड वाट अर्को ल्याण्डमा सरेको भएमा त्यो क्षेत्र पहिले रहदाको ल्यण्डमा अवस्थित सो क्षेत्र भित्र पर्ने सम्पति उपरको अधिकार अहिले सो क्षेत्र रहेको ल्याण्डको हुनेछ ।

(२) अहिले अस्तित्वमा नरहेका पुराना ल्यण्डर वा अन्य सार्वजनिक कानुन अर्न्तगतका निगमहरू वा संस्थाहरूका सम्पतिहरू सुरुदेखि नै खासगरी प्रशासनिक कार्यहरूका लागि प्रयोग गर्ने भन्ने मनसाय भएकोमा वा अहिले त्यस्तो कार्यमा प्रयोग भइरहेकोमा अहिले ती कार्यहरू सम्पन्न गरिरहेका ल्याण्ड, निगम वा संस्थामा सदाका लागि हस्तान्तरण गरिनेछ ।

(३) अहिले अस्तित्वमा नरहेका पुराना ल्याण्डरको अचल सम्पति लगायत अन्य जेथाहरू यस धाराको अनुच्छेद (१) मा पहिले नै उल्लेख भएका सम्पतिहरू भित्र नपर्ने भएमा ती सम्पतिहरू अवस्थित ल्याण्डमा सर्नेछ ।

(४) संघको अति महत्वपुण हित वा कुनै क्षेत्रको खास स्वार्थवश आवश्यक परेमा संघीय कानून यस धाराको अनुच्छेद (१) देखि (३) ले व्यवस्था गरेको नियमहरू फरक हुन सक्नेछ ।

(५) अरु सबै अवस्थाहरूमा सम्पत्तिको प्रयोग र उत्तराधिकार, यदि सो सम्पतिलाई, प्रभावित वा निगम वा संस्थाहरूबीच सार्वजनिक कानून अन्तर्गत स्थापित सम्भौताले १ जनवरी १९५२ भन्दा अघि असर नपुऱ्याएको भएमा बुण्डेस्रातको सम्मतिमा संघीय कानूनद्वारा व्यवस्था गरिनेछ ।

(६) निजी कानून अन्तर्गत स्थापित उद्योगहरूकामा रहेका पुर्व ल्याण्ड अफ प्रसियाका जायजेथाहरू संघलाई हस्तान्तरण गरिनेछ । यस सम्बन्धी विस्तृत व्यवस्था संघीय कानूनले नियमित गर्नेछ, जुन यस प्रावधान भन्दा फरक हुन सक्नेछ ।

(७) यो आधारभुत कानून लागु भएको मितिमा यो धाराको अनुच्छेद (१)देखि (३) सम्मका प्रावधान बमोजिम सार्वजनिक कानून अन्तर्गत स्थापित ल्याण्ड वा निगम वा संस्थामा निक्षेप गरिएको सम्पति ल्याण्ड कानून अनुसार, वा त्यतिबेला अधिकार पाएका पक्षले कुनैपनि प्रकारले बेचबिखन गरेकोमा सो सम्पत्तिको हस्तान्तरण त्यस्तो बेचबिखन हुनु अघि नै भैसकेको मानिनेछ ।

धारा १३५क

पुरानो कर्तव्य

(१) धारा १३४ को अनुच्छेद (४) वा धारा १३५ को अनुच्छेद (५) बमोजिम निर्माण गरिएको संघीय कानूनले तलका कर्तव्यहरू पुरागरिने छैन वा आंशिक रूपमा मात्र पुरा गरिनेछ, भनी व्यवस्था गर्न सक्नेछ:

१. रेइच, पुर्व ल्याण्ड अफ प्रसिया, वा सार्वजनिक कानून अन्तर्गतका र अस्तित्व गुमाइसकेका अन्य निगम र निकायहरूका कर्तव्यहरू;
२. संघ, वा निगमहरू तथा सार्वजनिक कानून अन्तर्गतका निकायहरूका त्यस्ता कर्तव्यहरू जो धारा ८९, ९०, १३४ वा १३५ बमोजिम सम्पत्तिको हस्तान्तरण संग गासिएका हुन्छन साथै यी अंगहरूका त्यस्ता कर्तव्यहरू जो उप अनुच्छेदको (१) ले तोके बमोजिमका अंगहरूद्वारा अवलम्बन गरिएका कारबाइहरूबाट सृजना भएका हुन्छन् ;
३. १ अगस्त १९४५ भन्दा अघि वा नगरपालिकाहरू (नगरपालिका संघहरू) उपर कायम रहेको वा भुभाग कब्जा गर्ने पक्षको आदेश पालना गर्नेक्रममा वा युद्धका कारणले लगाउनु परेको संकटकालको अन्त्य गर्नका लागि रेइचद्वारा प्रत्यायोजन गरिएको, प्रशासकीय गतिविधिहरूको संरचना भित्र रहेर उनीहरूद्वारा चालिएका कदमहरूबाट सृजना भएका कर्तव्यहरू ।

(२) यो धाराको अनुच्छेद (१) जर्मन प्रजातान्त्रिक गणतन्त्र वा उसका निकायहरूद्वारा लिएका कदमहरूबाट उठेका कर्तव्यहरूमा र संघ, ल्याण्डर वा नगरपालिकाहरूमा जर्मन प्रजातान्त्रिक गणतन्त्रको सम्पत्तिको हस्तान्तरण संग सम्बन्धित सार्वजनिक कानून अन्तर्गतका संघ वा अन्य संघसंस्थाहरू र निकायहरूका कर्तव्यहरूमा साथै जर्मन प्रजातान्त्रिक गणतन्त्र वा उसका निकायहरूको कर्तव्यहरूमा यथोचित संशोधन सहित लागु हुनेछ ।

धारा १३६

बुण्डेस्टातको पहिलो बैठक

- (१) बुण्डेस्टागको पहिलो बैठक वसेको दिनमा बुण्डेस्टातको पहिलो बैठक बस्नेछ ।
- (२) संघीय राष्ट्रपतिको पहिलो निर्वाचन नभएसम्म उसको अधिकार बुण्डेस्टातको अध्यक्षद्वारा प्रयोग गरिनेछ । उसलाई बुण्डेस्टाग विघटन गर्ने अधिकार हुनेछैन ।

धारा १३७

निर्वाचनमा खडा हुन पाउने कर्मचारीको अधिकार

- (१) कर्मचारीहरू, अन्य तलवी सार्वजनिक कामदारहरू, सशस्त्र बलका व्यावसायिक वा स्वसेवक सदस्यहरू, तथा न्यायाधीशहरूको, संघ, वा नगरपालिकाहरूको निर्वाचनमा उठ्ने अधिकारलाई कानूनद्वारा बन्देज लगाउन सकिनेछ ।
- (२) प्रथम बुण्डेस्टाग, प्रथम संघीयसभा र प्रथम संघीय राष्ट्रपतिको निर्वाचन संसदीय परिषदद्वारा निर्माण गरिएको निर्वाचन कानूनद्वारा निर्देशित गरिनेछ ।
- (३) संघीय संवैधानिक अदालत स्थापना नभएसम्म धारा ४१ को अनुच्छेद (२) अन्तर्गतका यसका अधिकारहरू संयुक्त आर्थिक क्षेत्रका लागि जर्मन उच्च अदालतद्वारा प्रयोग गरिनेछ, जसले यसका कार्यविधि नियमावली अनुसार निर्णयहरू गर्नेछ ।

धारा १३८

नोटरीहरू

वाडेन, वाभारिया, वुटेनवर्ग-वाडेन वुटेनवर्ग-होल्हेन्जोलेर्नका मा विद्यमान रहेका नोटरी व्यवसायलाई निर्देशित गर्ने नियमहरूलाई परिवर्तन गर्न यी हरूका सरकारहरूको सम्मतिको जरुरत पर्नेछ ।

धारा १३९

नाजीकरणलाई रोक्ने प्रावधानहरूको वैधानिकतामा निरन्तरता

राष्ट्रिय समाजवाद र सैन्यवादवाट जर्मन “जनताको मुक्ति”का लागि निर्माण गरिएको कानुनी प्रावधानहरूलाई यो आधारभुत कानूनको प्रावधानहरूले प्रतिकूल असर पार्ने छैन ।

धारा १४०

धार्मिक समाजहरूसँग सम्बन्धित प्रावधानहरू

११ अगस्ट, १९१९ को जर्मन संविधानका धारा १३६, १३७, १३८, १३९ र १४१ का प्रावधानहरू यो आधारभुत कानूनको अभिन्न अंग हुनेछन् ।

धारा १४१

ब्रेमेन प्रावधान

धारा ७ को अनुच्छेद (३) को पहिलो वाक्य, १ जनवरी, १९४९ मा ल्याण्ड कानुनले अन्यथा व्यवस्था गरेका ल्याण्डमा लागु हुनेछैन ।

धारा १४२

ल्याण्ड कानुनहरूमा आधारभूत अधिकारहरू

धारा ३१ मा जेसुकै भएपनि, ल्याण्ड विधानहरूका प्रावधानहरूले यस आधारभूत कानुनहरूको धाराहरू १ देखि १८ सँग नबाझिने गरी आधारभूत अधिकारहरूको प्रत्याभूत गरेसम्म कायमै रहनेछ ।

धारा १४२(क)

खारेज गरिएको

धारा १४३

आधारभूत कानुनको संक्रमणबाट भएका विचलनहरू

(१) विषम परिस्थितिबश आधारभूत कानुनको पूर्ण पालना गर्न असम्भव भएमा वा भएसम्म एकिकरण सन्धिको धारा ३ मा उल्लेख गरिएका भूभागहरूका कानुन ३१ डिसेम्बर, १९९२ भन्दा नबढ्ने गरी यस आधारभूत कानुनका प्रावधानहरू विचलित हुन सक्नेछन । यसरी भएका विचलनहरूले धारा १९ को अनुच्छेद (२) लाई उल्लंघन गर्न सक्नेछैन र धारा ७९ को अनुच्छेद (३) मा उल्लिखित सिद्धान्तहरूसँग मेल खानुपर्नेछ ।

(२) परिच्छेद दुई, आठ, आठ (क), नौ, दश र एघार बाट हुने विचलनहरूका लागि ३१ डिसेम्बर, १९९५ भन्दा नबढ्ने गरी अनुमति दिन सकिनेछ ।

(३) यस धाराको अनुच्छेद (१) र (२) भन्दा छुट्टै, एकिकरण सन्धिको धारा ४१ र त्यसको कार्यान्वयन गर्ने नियमहरूसमेत, यसले यो सन्धिको धारा (३) मा उल्लेखित भूभागमा भएको सम्पत्तिको अधिकारमाथि गरिने हस्तक्षेपकारी कार्यहरू सच्याउन नसकिने भनि व्यवस्था गरेसम्म कायम रहनेछन ।

धारा १४३क

संघीय रेलमार्गहरूको नीजिकरण

(१) संघद्वारा सञ्चालित संघीय रेलमार्गहरूको व्यापारिक प्रतिष्ठानहरूमा गरिने हस्तान्तरणबाट उठेका सबै विषयहरूका सम्बन्धमा कानून बनाउने अधिकार संघलाई मात्र हुनेछ । धारा ८७ (ड) को अनुच्छेद (५) आवश्यक परिवर्तन सहित लागु हुनेछ । संघीय रेलमार्गद्वारा नियुक्त गरिएका कर्मचारीहरूलाई उनीहरूको कानुनी हैसियत वा उनीहरूका रोजगारदाताको उत्तरदायित्व प्रति कुनै पुर्वाग्रह नराखी निजी कानून अन्तर्गत स्थापित संघीय रेलमार्गहरूमा सेवा पुऱ्याउन कानूनद्वारा तोकिन सक्नेछ ।

(२) यस धाराको अनुच्छेद (१) बमोजिम निर्माण गरिएका कानूनहरू संघद्वारा कार्यान्वयन गरिनेछ ।

(३) पुर्व संघीय रेलमार्गहरूले प्रदान गरेको स्थानीय यात्रुसेवाहरूका लागि ३१ डिसेम्बर, १९९५ सम्म सघं निरन्तर रूपमा जवाफदेही हुनेछ । रेल यातायात प्रशासनसँग सम्बन्धित अन्य गतिविधिहरू उपर पनि सोही कुरा लागु हुनेछ । बुण्डेस्त्रातको सम्मतिमा संघीय कानूनद्वारा यस विषयमा विस्तृत रूपमा व्यवस्था गरिनेछ ।

धारा १४३ ख

डच बुण्डेस्पोस्टको निजीकरण

(१) संघीय कानून बमोजिम डच बुण्डेस्पोस्ट विशेष गुठी निजी कानून अन्तर्गतका प्रतिष्ठानहरूमा रूपान्तरण हुनेछन । यस रूपान्तरणको कार्यबाट सृजना भएका सम्पूर्ण कुराहरूका सम्बन्धमा कानून बनाउने अधिकार संघलाई मात्र हुनेछ ।

(२) रूपान्तरण हुनुभन्दा अगाडि संघमा मात्र रहेको अधिकारलाई संक्रमणकालिन अवधिकालागि डच बुण्डेस्पोस्ट पोस्टडियन्ट र डच बुण्डेस्पोस्ट टेलिकोमबाट उत्तराधिकार ग्रहण गर्ने प्रतिष्ठानहरूमा संघीय कानूनहरूद्वारा हस्तान्तरण गर्न सकिनेछ । कानून लागु भएपछि कम्तिमा पाँच वर्षसम्म संघले धेरैजसो हितस्वार्थहरूलाई डच बुण्डेस्पोस्ट पोस्टडियन्टबाट उत्तराधिकार प्राप्त गर्ने प्रतिष्ठानमा सुम्पने छैन । त्यसका लागि बुण्डेस्त्रातको सम्मति सहितको संघीय कानूनको आवश्यकता पर्नेछ ।

(३) डच बुण्डेस्पोस्टद्वारा नियुक्त गरिएका संघीय कर्मचारीहरूलाई उनीहरूको कानुनी हैसियत वा उनीहरूका रोजगारदाताको उत्तरदायित्व प्रति कुनै पुर्वाग्रह नराखी यसबाट उत्तराधिकार ग्रहण गर्ने निजी प्रतिष्ठानहरूमा पदस्थापना गरिनेछ । यस सम्बन्धी विस्तृत व्यवस्था संघीय कानूनद्वारा गरिनेछ ।

धारा १४४

आधारभूत कानूनको अनुमोदन

(१) यस आधारभूत कानूनलाई यस कानून सुरुमै लागु हुने जर्मन हरुको दुई-तिहाई संसद्हरूबाट अनुमोदन गर्नु पर्नेछ ।

(२) धारा २३ मा सूचीकृत गरिएका कुनै ल्याण्डमा वा त्यहाँ रहेका कुनै भागमा यो आधारभूत कानूनको प्रयोगमा बन्देज लगाइनु सकिने भएसम्म त्यस्ता ल्याण्ड र त्यो भागलाई धारा ३८ अनुसार बुण्डेस्टागमा र धारा ५० अनुसार बुण्डेस्टातमा प्रतिनिधिहरू पठाउने अधिकार हुनेछ ।

धारा १४५

आधारभूत कानूनको घोषणा

(१) ठुलो वर्लिनका सदस्यहरूको सहभागितामा संसदीय परिषदले सार्वजनिक बैठकमा यो आधारभूत कानूनको अनुमोदन भएको निश्चित गर्नेछ, प्रमाणित गर्नेछ, र जारी गर्नेछ ।

(२) यो आधारभूत कानून घोषणा भएको दिनको अन्तसंगै लागु हुनेछ ।

(३) यो कानून संघीय कानूनपत्र (राजपत्र) मा प्रकाशित गरिनेछ ।

धारा १४६

आधारभूत कानून कायम रहने समयवधि

जर्मनीको एकता र स्वतन्त्रताको प्राप्ति पछि, समस्त जर्मन जनता उपर लागु भएको यो आधारभूत कानून, जर्मन जनताद्वारा स्वतन्त्रतापूर्वक निर्माण गरेको संविधान लागु भएको दिनदेखि कायम रहने छैन ।

आधारभूत कानूनको परिशिष्ट

११ अगस्त १९१९ को जर्मन संविधानबाट उद्धृत गरिएको

(वाइमर संविधान)

धर्म र धार्मिक समाजहरू

धारा १३६

(१) नागरिक र राजनैतिक अधिकार तथा कर्तव्यहरू नत धार्मिक स्वतंत्रताको अभ्यास माथि आश्रित हुनेछन् नत सो अभ्यासबाट ती अधिकार तथा कर्तव्यहरू उपर बन्देज नै लाग्नेछ ।

(२) नागरिक र राजनैतिक अधिकारहरूको प्रयोग तथा सरकारी कार्यालयको लागि योग्यताको मापन धार्मिक सम्बद्धताबाट स्वतंत्र हुनेछ ।

(३) कुनै व्यक्तिलाई उसको धर्मप्रतिको विश्वासलाई सार्वजनिक गर्न भनिने छैन । अधिकारीहरूले कुनैपनि व्यक्तिको धार्मिक समाजको सदस्यताका बारेमा त्यतिबेला मात्र सोध्नुपर्छ, गर्न सक्दछ, जब उसको अधिकार तथा कर्तव्यहरू सो समाजमा भर परेको हुन्छ वा कानूनद्वारा वैधानिकता प्राप्त तथ्याक संकलनका लागि त्यसको जरुरत पर्दछ ।

(४) कुनै व्यक्तिलाई कुनैपनि धार्मिक कार्य वा समारोह सम्पन्न गर्न, धार्मिक कार्यमा सहभागिता जनाउन, वा धार्मिक प्रकृतिको शपथ लिन बाध्य पारिने छैन ।

धारा १३७

(१) कुनै पनि राष्ट्रिय चर्च हुने छैन ।

(२) धार्मिक समाजहरू स्थापना गर्ने स्वतंत्रताको प्रत्याभूति दिइनेछ । रेड्चको भुभाग भित्र रहेका धार्मिक समाजहरूको संगठनमाथि कुनै प्रकारको प्रतिबन्ध लगाईने छैन ।

(३) धार्मिक समाजहरूले उनीहरूसवैलाई लागुहुने कानूनको परिधि भित्र रही स्वतंत्ररूपले आफ्ना मामिलाहरू संचालन र नियमित गर्न सक्नेछन् । राज्य वा नागरिक समुदायको उपस्थिति बिना नै तिनले उपदेशहरू दिन सक्नेछन् ।

(४) धार्मिक समाजहरूले नागरिक कानूनको साधारण प्रावधान बमोजिम कानुनी हैसियत प्राप्त गर्नेछन् ।

(५) धार्मिक समाजहरूले विगतमा निगमको हैसियत उपभोग गरिसकेको भए नागरिक कानून अर्न्तगत तिनीहरू सोही हैसियतमा कायम रहनेछन् । यदि अन्य धार्मिक समाजको विधान र सदस्यहरूले निगमको रूपमा सदाका लागि रही रहने कुराको सुनिश्चितता दिएमा तिनीहरूको निवेदनको आधारमा त्यस्तो अधिकार दिइनेछ । यदि सार्वजनिक कानून अर्न्तगत स्थापित दुइ वा दूई भन्दा बढी धार्मिक समाजहरू एउटै संस्थामा गाभिए भने त्यो पनि सार्वजनिक कानून अर्न्तगत संघसंस्थाको हैसियतमा पुग्नेछ ।

(६) सार्वजनिक कानून अर्न्तगत निगमका रूपमा स्थापित धार्मिक समाजहरूलाई ल्याण्ड कानूनबमोजिम नागरिक कर अनुसूचिका आधारमा कर उठाउने अधिकार हुनेछन् ।

(७) दार्शनिक सिद्धान्तहरूलाई विकास गर्ने उद्देश्य भएका संगठनहरूको हैसियत धार्मिक समाजहरू सरह हुनेछ ।

(८) यी प्रावधानहरूको कार्यान्वयनका लागि आवश्यक पर्ने अन्य नियमहरू ल्याण्ड कानुनको विषय हुनेछ ।

धारा १३८

(१) कानुन, संभौता, वा विशेष अनुदानको आधारमा प्राप्त हुने आर्थिक सहायता उपरको धार्मिक समाजहरूको अधिकारलाई हरुले (बचन) पुरा गर्नेछन् । यस्तो (बचन) पुरा गर्ने कार्य उपर लागु हुने सिद्धान्तहरू रेइचद्वारा स्थापित हुनेछन् ।

(२) दान, दातव्य, शिक्षा, पुजापाठको उद्देश्य पुरा गर्नाका लागि धार्मिक समाज वा संगठनहरूसंग रहेको संस्था, कोष, र अन्य जायजेथाहरू उपरको सम्पतिसम्बन्धी तथा अन्य अधिकारहरू सुनिश्चित गरिनेछ ।

धारा १३९

आइतवार र राज्यद्वारा निर्धारित विदाका दिनहरू अध्यात्मिक विकास र कामबाट आराम पाउने दिनहरूका रूपमा कानुनद्वारा संरक्षित हुनेछन् ।

धारा १४१

सेना, हस्पिटलहरूमा, कारगारमा वा अन्य सार्वजनिक निकायहरूमा धार्मिक सेवाहरू तथा आध्यात्मिक उपचार सम्बन्धी कुराहरू आवश्यक भएको देखिएमा सोको लागि धार्मिक समाजहरूलाई अनुमति दिइनेछ तर कुनै किसिमको बाध्यतामा भने पारिने छैन ।

आधारभूत कानूनमा भएका संसोधनहरु

संख्या	ऐन	मिति	एफएलजी १	प्रभावित धारा	हेरफेरको प्रकार
1	फौजदारी कानूनलाई संसोधन गर्ने ऐन	30=08=195 1	पृष्ठ ७३९	143	हटाइएको
2	धारा १२०क थप्ने ऐन	14=08=195 2	पृ. ४४५	120s	थपिएको
3	धारा १०७ थप्ने ऐन	20=04=195 3	k[= 130	107	संसोधित
4	पुरक ऐन	26=03=195 4	k[= 45	73, 79 142s	संसोधित थपिएको
5	धारा १०७ लाई संसोधन गर्ने दोश्रो ऐन	25=12=195 4	k[= 517	107	संसोधित
6	आर्थिक प्रणालीलाई संसोधन गर्ने तथा पूर्णता दिने ऐन	23=12=195 5	k[= 817	106, 107	संसोधित
7	पुरक ऐन	19=03=195 6	k[= 111	1, 12, 36, 49, 60, 96, 137 17s, 45s, 45v, 59s, 65s, 87s, 87v, 96s, 143	संसोधित थपिएको
8	धारा १०६ लाई संसोधन गर्ने तथा पूर्णता दिने ऐन	24=12=195 6	k[= 1077	106	संसोधित
9	धारा १३५क थप्ने ऐन	22=10=195 7	k[= 1745	135s	थपिएको
10	पुरक ऐन	23=12=195 9	k[= 813	74	संसोधित
11	उड्डयान प्रशासनमा धारा थप्ने ऐन	06=02=196 1	k[= 65	87#	संसोधित
12	संसोधन गर्ने ऐन	06=03=196 1	k[= 141	96s 96	संसोधित हटाइएको
13	संसोधन गर्ने ऐन	16=06=196 5	k[= 513	74	संसोधित
14	संसोधन गर्ने ऐन	30=07=196 5	k[= 649	120	संसोधित
15	संसोधन गर्ने ऐन	08=06=196 7	k[= 581	109	संसोधित
16	संसोधन गर्ने ऐन	18=06=196 8	k[= 657	92, 95, 96s, 96, 99, 100, 96k'/fgf]	संसोधित
17	पुरक ऐन	24=06=196 8	k[= 709	9, 10-12, 19, 20, 35, 65s, 73, 87s, 91 12s, 53s, 80s,	हटाइएको संसोधित

				115s-159s, 142s, 143	थपिएको हटाइएको संसोधित
18	संसोधन गर्ने ऐन	15=11=196 8	k[= 1177	76, 77	
19	संसोधन गर्ने ऐन	29=01=196 9	k[= 97	93, 94	संसोधित
20	संसोधन गर्ने ऐन	12=05=196 9	k[= 357	109, 110, 112- 115,	संसोधित
21	संसोधन गर्ने ऐन	12=05=196 9	k[= 359	105-108, 115u, 115ट, 91s, 91v, 104s,	संसोधित
22	संसोधन गर्ने ऐन	12=05=196 9	k[= 363	74, 75, 96	थपिएको संसोधित
23	संसोधन गर्ने ऐन	17=07=196 9	k[= 817	76	संसोधित
24	संसोधन गर्ने ऐन	28=07=196 9	k[= 985	120	संसोधित
25	संसोधन गर्ने ऐन	19=08=196 9	k[= 1241	29	संसोधित
26	संसोधन गर्ने ऐन	26=08=196 9	k[= 1357	96	संसोधित
27	संसोधन गर्ने ऐन	31=07=197 0	k[= 1161	38, 91s	संसोधित
28	संसोधन गर्ने ऐन	18=03=197 1	k[= 206	75, 98 74s	संसोधित थपिएको
29	संसोधन गर्ने ऐन	18=03=197 1	k[= 207	74	संसोधित
30	संसोधन गर्ने ऐन	12=04=197 2	k[= 593	74	संसोधित
31	संसोधन गर्ने ऐन	28=07=197 2	k[= 1305	35, 73, 74, 87	संसोधित
32	संसोधन गर्ने ऐन	15=07=197 5	k[= 1901	45u	थपिएको
33	संसोधन गर्ने ऐन	23=08=197 6	k[= 2381	29, 39, 45s 45, 49	संसोधित हटाइएको
34	संसोधन गर्ने ऐन	23=08=197 6	k[= 2383	74	संसोधित
35	पैतृक हेरचाहसम्बन्धी कानुन का लागि नयाँ नियम बनाउने कानुन	18=07=197 9	k[= 1061	6	संसोधित
36	संसोधन गर्ने ऐन	21=12=198 3	k[= 1481	21	संसोधित
37	एकिकरण ऐन को दफा १ को साथमा ३१.८.१९९० को एकिकरण संधि	23=09=199 0	FLG efu 2 k[= 885, 890	kl:tfjgf, 51, 135s, 164 143 23	संसोधित
38	संसोधन गर्ने ऐन	14=07=199 2	k[= 1254	87घ	थपिएको हटाइएको संसोधित

39	संसोधन गर्ने ऐन	21=12=199 2	k[= 2086	24, 28, 50k, 52, 88, 115ड, 23, 45	संसोधित
40	संसोधन गर्ने ऐन	28=06=199 3	k[= 1002	16, 18	थपिएको संसोधित
41	संसोधन गर्ने ऐन	20=12=199 3	k[= 2089	16s	संसोधित
42	संसोधन गर्ने ऐन	30=08=199 4	k[= 2245	73, 74, 80, 87 87ड, 106s, 143s	संसोधित थपिएको
43	संसोधन गर्ने ऐन	27=10=199 4	k[= 3146	3, 28, 29, 72, 74, 75, 77, 80, 87, 93 20s, 118s, 125s	संसोधित थपिएको
44	संसोधन गर्ने ऐन	03=11=199 5	k[= 1492	106	संसोधित
45	संसोधन गर्ने ऐन	20=10=199 7	k[= 2470	28, 106	संसोधित
46	संसोधन गर्ने ऐन	26=03=199 8	k[= 610	13	संसोधित
47	संसोधन गर्ने ऐन	16=07=199 8=	k[= 1822	39	संसोधित
48	संसोधन गर्ने ऐन	29=11=200 0	k[= 1633	16	संसोधित
49	संसोधन गर्ने ऐन	19=12=200 0	k[= 1755	12s	संसोधित

जर्मनको राष्ट्रिय गान

समारोहहरूमा सामुहिक रूपले गाइने राष्ट्रियगान नागरिक र उसको देशवीचको बन्धनको महत्वपूर्ण वाहय प्रतिकहरू मध्येको एक हो । संघीय जर्मनीको भ्रण्डा जस्तै उसको राष्ट्रियगान पनि १८४८ को क्रान्तिका दिनहरू सम्भन्धन पुग्दछः सन १८४१ मा हेलगोल्याण्डको टापुमा अगष्ट हेनरिख होफम्यान भोन फालेस्लेविनद्वारा “जर्मनहरूको गीत” लाई जोसेफहेअडिन संगितमा संगितबद्ध गरिएको थियो । जर्मनीको तत्कालिन राजनैतिक विभाजनको पृष्ठभूमिमा उनले एकिकृत जर्मन मातृभूमिका लागि जर्मन जनसमुदायको असीम चाहनालाई स्वरमा उतारेका थिए ।

प्रथम विश्वयुद्धपछि वेइमर गणतन्त्रका प्रथम राष्ट्रपति फेडरिक इवर्टले “जर्मनहरूको गीत” लाई राष्ट्रियगानको हैसियतमा स्थापित गराएका हुन । पहिलो छन्दलाई खासगरी विदेशमा नवुक्ति अन्य अर्थ लगाइयो । तर, राजनैतिक विभाजनका दिनहरू जसलाई हफम्यानले भोगेका थिए, छन्दको परिचयात्मक वाक्यखण्ड “Deutschland Dentshland über alles” जसले जुलुसको आवाजलाई प्रतिनिधित्व गरोस भन्ने आशय राखिएको थियो, लाई एकल जर्मन रेइच जो अझै प्राप्त गर्न बाँकी छ, का खातिर उत्तम तर्क र भावनाहरू समर्पण गरिने प्रतिवद्धताको रूपमा मात्र व्याख्या गर्न सकिन्छ ।

सन १९५२ मा प्रथम संघीय राष्ट्रपति थ्योडोर ह्युस र संघीय चान्सलर एड्न्युअर का बीच आदान प्रदान गरिएको चिठीले फेरि उक्त गीत राष्ट्रिय गानको रूपमा रहेको कुरालाई निश्चित गर्‍यो । एड्न्युअरले लेखेका छन्: “राज्यका समारोहहरूमा तेस्रो छन्द गाउनुपर्छ” । यसका शब्दहरू: “जर्मन मातृभूमिको एकता र अधिकार तथा स्वतन्त्रता का लागि” ले वितेको विभाजनपछिका दशकहरूभरि उनीहरूको राज्यको एकता होस भन्ने सम्पूर्ण जर्मनीहरूको चाहनालाई जीवित राख्न सहयोग पुऱ्यायो । संघीय राष्ट्रपति रिचार्ड भोन विच्साकार र संघीय चान्सलर हेल्मटकोल ले अगस्ट १९९१ मा गरिएको पत्राचारमा एकिकृत जर्मनीको लागि “जर्मनहरूको गीत” भन्ने संस्कारलाई सुश्चित गरियो: “जर्मन इतिहासको दस्तावेजका रूपमा, त्यसका सवै छन्दहरूमा एकताको भाव स्थापित गर्नेछ ...होफम्यान भोन फुलेस्लेविनको जोसेफ हेयडिन संगीत “जर्मनहरूको गीत” को तेस्रो छन्द जर्मन जनताको राष्ट्रियगान हो ।